

ספר
מרי"ח ניהוח

קונטרס
"הבעש"ט ושורשו"

סוד נשמת הבעש"ט
גלגולה ושבחיו

חברתיו וערכתיו בעזרת
החונן לאדם דעת
רן יוסף חיים מסעוד בן לא"א
רבי משה אביחצירא שליט"א

עפולה
שנת התשע"ז

© כל הזכויות שמורות

כתובת המכון ולהשיג את כל ספרי המכון
הרה"ג רן יוסף חיים מסעוד אביחצירא שליט"א
רח' תאשור 6 ג' עפולה
טלפון: 052-7727591
rantorah@gmail.com
ran0527727591@gmail.com

זִכְרוֹן עוֹלָם בְּהִיכֹל ה' ה'

מוקדש לעילוי נשמת אבי מו"ר ועט"ר
רבי משה בן רבי משה ורבקה אביחצירא זצ"ל

נולד י' שבט ה'תש"ו בעיר תארודאנת מרוקו
נלב"ע ליל כ"ו אב ה'תשפ"ה
בעיה"ק ירושלים תובב"א נטמן בהר המנוחות קהילת ירושלים שער ברוש
"מתים יחיה אל ברוב חסדו ברוך עדי עד שם תהלתו"

תנצב"ה

תוכן ענינים

א	הקדמה
ה	תולדות אור שבעת הימים רבינו ישראל בן אליעזר זיע"א הבעל שם טוב הקדוש
ו	❖ שבחי הבעש"ט
ח	❖ עניינו של הבעש"ט
י	❖ מי נתגלגל בבעל שם טוב זיע"א
טו	❖ הטעם שנתגלגל רבי סעדיה גאון בבעש"ט זיע"א
כ	❖ שייכות נשמת הבעש"ט זיע"א לדוד המלך ע"ה
כ	❖ ביקור רבי נחמן מקוסוב אצל הבעש"ט
כא	❖ מחלוקת לשם שמים [עוד מנשמות הבעש"ט ורבי נחמן מקוסוב ושרשיהם]
כב	❖ הבעש"ט אור החיים והרמח"ל
כב	❖ עבודתם להכנה למשיח ותפקיד כל אחד מהם
כג	❖ שייכות נשמת הבעש"ט לנשמת חנוך
לד	❖ שייכות נשמת הבעש"ט זיע"א לנשמת היהודי מצפת בשנת של"ג
לז	❖ כמה פעמים היה הבעש"ט בעולם ומתי
לט	❖ "לולי ביאת הגואל ישוב הבעש"ט בזה העולם"
מא	❖ ליקוטים מתורת הבעש"ט זיע"א
מא	❖ שהיו בארצות הספרדים ובפרט במרוקו צדיקים קדושים כדוגמת הבעש"ט
מז	מכתבים ומאמרים

ספר
מריח ניחוח

קונטרס
הבעש"ט
ושורשו

הקדמה

י'שתבח ש'מו ר'ם א'דוננו ל'עד^א, שנתן לנו צדיקים יקרים, ששתולים בכל דור ודור, המלמדים אותנו דעת ויראת ה' ודבקות בו יתברך ויתעלה שמו.

זיכני ה' יתברך לכתוב על רבנו אור שבעת הימים רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע ועכ"א, לפני כמה חודשים זיכני ה' יתברך וקניתי ספר שבחי הבעש"ט השלם^ב (בהוצאה יפה ומפוארת הוצאת מעיינותיך כסלו ה'תשע"ז) וכשהתחלתי לקרוא בו ראיתי בו דברים נפלאים ומיוחדים וכמה מוסר השכל אפשר ללמוד מומעשיהם של הצדיקים הנהגות טובות וישרות ודברים חשובים ומלהיבים את הלבבות. והתחלתי ללקט ממנו כמה וכמה פנינים יקרים, ותוך כדי קריאת הדברים ראיתי שכתוב כמה דברים בשורשי הבעש"ט זי"ע^א, ואמרתי לעצמי ללקט את הדברים ולחברם, ולנסות בשכלי הדל לקשר את אותם אלו השייכים בשורשם לבעש"ט זי"ע^א. ויש כאן דברים נפלאים ומיוחדים. וכמובן שאם שגיתי וטעיתי בדברים איתי תלין משוגגתי.

ידוע כמה משפחת אביחצירא לדורותיה קשורה בעבותות אהבה לרבנו הבעש"ט זי"ע^א, וכן חכמי הספרדים והספרדים בכלל קשורים לרבנו הבעש"ט זי"ע^א, עד כדי כך שספר שבחי הבעש"ט זי"ע^א מתורגם לשפה הערבית שהיתה נפוצה בקרב יהודי ארצות המזרח. ורעיונותיו ודעותיו הפכו לנחלת האומה, ועד לארצות המזרח הגיעו. גם בספרי חכמי ג'רבא מובאים הרבה סיפורים ורעיונות מתורת הבעש"ט, ומרן החיד"א מזכירו בהערצה בספרו שם הגדולים. (חלק מהדברים מתוך ספר מגדולי ישראל ח"א (עמ' קנה) לנאמ"ן שליט"א).

בספר "מאור ישראל" על תולדות האדמו"ר רבי ישראל אביחצירא זי"ע^א הבבא סאלי, הובא בעמ' (240 ואילך), וז"ל (בתוספת נופך מעט להבנת הדברים. מנאי ריחמ"א): עולם החסידות על כל גווניו, היה מוכר לאדמו"ר הבבא סאלי. תורתו של הבעל שם טוב הגיעה לתאפיללת, ועמה גם כל ספריו וספרי גדולי תלמידיו. וגם שדרי"ם שהגיעו מאירופה, הביאו עמם את סיפורי הנפלאות על האדמו"ר"ם השונים, והעשירו את הידע על חצרות האדמו"ר"ם והנהגותיהם.

א. א"ה ריחמ"א: רמז לרבנו ישראל בעש"ט בר"ת לפתוח קונטרס זה בשמו.

ב. א"ה ריחמ"א: בספר דגל מחנה יהודה (סטריטין, ברוקלין נוא יארק ניסן תשע"ב) הובא בעמ' יד, וז"ל: בעת שנדפס השבחי בעש"ט אמר וכי זאת הוא שבחו של הבעש"ט, כל האותות והמופתים אנו יכולים ג"כ לעשות, אך היראה ואהבה של הבעש"ט זאת היה שבחו.

ב. מריח ניחוח

הבבא סאלי רחש מצעירותו, יחס של כבוד לבעל שם טוב, ולכל עולם החסידות. שיטת החסידות היתה קרובה ללבנו, והוא הגה ימים רבים בספרי הבעש"ט ותלמידיו ולמד את הנהגותיהם. הוא היה בקי עצום בכל תולדות החסידות, לפרטיהן, זכר במוחו את תאריכי היארצייט של כל גדולי החסידות, וערך לכבודם סעודת הילולא.

האדמו"ר משומר אמונים היה מאוד מקורב אל הצדיק והחזיק ממנו שהוא בדורנו הממשיך של הבעש"ט זיע"א. עכ"ל.

הרי לנו כמה היו דבוקים משפחת אביחצירא לדורותיה במשנת הבעש"ט זיע"א ותלמידיו זיע"א.

זכה רבנו הבעש"ט מבין כל "בעלי השם" בדורו, שנוסף לכינוי שמו המלה "טוב", זה שמו וזה זכרו עד היום הזה, עד כי שוכחים לפעמים את שמו הפרטי. בספרים ישנים יכונה לפעמים בשם ריב"ש (רבי ישראל בעל שם). (מגדולי ישראל ח"א (עמ' קנד).

אני הקטן הצב"י ריחמ"א ס"ט מודה לה' יתברך שזיכני לכתוב משהו על מרנא ורבנא אור שבעת הימים הבעש"ט זיע"א.

ואציין שהשנה שנת תשע"ז זכיתי להיות בקברו של הבעש"ט במעזיבוז בימי החנוכה יחד עם האחים של נוות ביתי, וכנראה זה מה שעורר והאיר את נשמותי לכתוב על רבינו הבעש"ט. ואומר גם כן שזו הפעם היא לא הפעם הראשונה שהייתי בקברו של הבעש"ט זיע"א אלא גם בשלהי שנת ה'תש"ע יום אחד לפני ראש השנה שנת ה'תשע"א, וזכורני שהתרגשתי מאוד בהיותי שם.

ג. א"ה ריחמ"א: ואציין אותם בשמותם שגם הם יקראו על שם הענין. דביר ישראל הי"ו. אסף יוסף יצחק הי"ו. אביתר מרדכי הי"ו. איתמר מאיר הי"ו. מור ששון הי"ו (הוא הבעל של אחות אשתי, לבונה תחי'). ואחיהוד יהודה הי"ו. ואני איתם יחד הקטן ריחמ"א ס"ט. בימי החנוכה ה'תשע"ז ונסענו מקבר צדיק לקבר צדיק בשלגים והייתה התעוררות עצומה ממשי. האדמו"ר הזקן. האדמו"ר האמצעי. רבי נחום מצרנוביל. רבי פנחס מקוריץ. תולדות יעקב יוסף מפולנאה. מעזרישט מעזיבוז אוסטרפולי, מהרש"א, בעל הידיית מוולודניק רבי זושא. ברסלב אצל רבי נתן אומן אצל רבי נחמן. זיטומיר. ברדישוב שם היתה לי התעוררות אדירה. ועוד קברי צדיקים.

ד. א"ה ריחמ"א: שם הייתי יחד עם אחי היקר נדב אברהם שלמה הי"ו, והיינו בברסלב אצל רבי נתן וגם שם היתה לי התעוררות אדירה. וכן שהינו בר"ה באומן. והתפללתי בציון רבי נחמן.

◆ קונטרס הבעש"ט ושורשו ————— ג

שמו של הקונטרס "הבעש"ט ושורשו" ניתן ע"י מו"ר הגה"ק אברהם הלוי ליפשיץ שליט"א אב"ד דק"ק כפר גדעון עמק יזרעאל.

זכות הבעל שם טוב הקדוש תגן עלינו ועל כל עם ישראל, ובזכות מעינותיו תבוא הגאולה ויזכו כל עם ישראל לעשות יחודים כמותו אכי"ר.

הכותב והחותם לכבוד הצדיק הקדוש
הצב"י רן יוסף חיים מסעוד אביחצירא ס"ט
ד' סיון ה'תשע"ז
מ"ח לעומר למב"י
עפולה ת"ו

תולדות אור שבעת הימים רבינו ישראל בן אליעזר זיע"א מרנא הבעל שם טוב הקדוש^א

מרנא ורבנא אור שבעת הימים רבי ישראל בעל שם טוב הק' זיע"א נולד בח"י אלול בשנת ת"ן / תנ"ח^ב בעיר אקופ לאביו רבי אליעזר בהיותו בן מאה שנה , ולאמו מרת שרה ע"ה, בעודו נער נתייתם מהוריו, והיה מתבודד רבות בינו לבין קונו, אח"כ נעשה לריש דוכנא ובלילות שקד על התורה ועל העבודה בהצנע לכת, נשא את אחותו^ג של הרה"ק ר' אברהם^ד גרשון מקיטוב זיע"א, למד תורה מפי אחיה השילוני שנתגלה אליו, עד שהגיע לגיל ל"ו שבא זמן התגלותו, יסד בית מדרשו בטלוסט ובקאלימיי ובמעזיבוז, נתעלה לגנזי מרומים ביו"ט ראשון^ה דחג השבועות תק"כ ונטמן במעזיבוז.

הוא המאור הגדול אשר הנחילנו תורת אמת – דרך החסידות אשר גילה ליראיו ותלמידיו, ולאורו ניסע ונלך עד ביאת הגואל. בניו אחריו היו בנו יחידו הרה"ק ר' צבי הירש מפנסק זיע"א, שתחילה שימש במקום אביו הק' וככלות השנה מסר את ההנהגה להרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א, והוא נשאר לצדיק נסתר, בנו אחריו היה הרה"ק ר' אהרן מיטיוב זיע"א. וכן היה לו להבעש"ט הק' בת אחת הרבנית מרת אדל ע"ה, שנישאה להצדיק נסתר הדייטש"ל הרה"ק ר' יחיאל מיכל אשכנזי זיע"א, אשר הוליד אחריו בניו

א. הדברים כאן מובאים בקיצור.

ב. א"ה ריחמא: בספר מגדולי ישראל ח"א (עמ' קנ"ד) בהערה 1 כתב, וז"ל: חסידי חב"ד אומרים שנולד בשנת נח"ת, וכמדומה שיש הוכחות ברורות שנולד בשנת ת"ס. וראה זה פלא, שהמלים בעל שם טוב הן בגימ' תנ"ט, וזה באמצע בין שתי הדעות.

ג. א"ה ריחמא: במקום אחר ראיתי שכתוב שאמו של הבעש"ט היתה בת תשעים שנה.

ד. א"ה ריחמא: בשבחי הבעש"ט השלם (הוצאת מעיינותיך כסלו תשע"ז) מובא באות ח', כי בתו של רבי אברהם אביו של רבי גרשון מקיטוב הייתה גרושה לפני שנשאה לבעש"ט. וצ"ע האם ידוע למי היתה נשואה בתחילה. ומאיזה טעם נתגרשה.

ה. א"ה ריחמא: בשבחי הבעש"ט השלם (הוצאת מעיינותיך כסלו תשע"ז) מובא באות ח' שאברהם הוא לא שמו של רבי גרשון מקיטוב אלא שמו של אביו.

ו. א"ה ריחמא: בספר מגדולי ישראל ח"א (עמ' קנד הערה 2) כתב, וז"ל: נסתלק ביום א' של חג השבועות תק"ך. כך נתברר לאחרונה (ולא ביום ב'), וכן נמצא בסידור ר' שבתי מראשקוב כ"י. והוא יום פטירת דוד המלך ע"ה כדאיתא בירושלמי (פ"ב דחגיגה הלכה ג'). דוד בן ישי בגימטריא הבעש"ט, חושבנא דדין כחושבנא דדין.

הקדושים, הרה"ק ר' משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א הדגל מחנה אפרים, והרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זיע"א והרבנית מרת פייגא ע"ה אשת הרה"ק ר' שמחה זיע"א בנו של הרה"ק ר' נחמן מהארדאנקא זיע"א תלמיד הבעש"ט הק', (אבי הרה"ק ר' נחמן מברעסלב זיע"א). (לוקט מגליון של חסידות תולדות אהרן "הדעה והדיבור" פרשת במדבר תשע"ז קונטרס של"ז, מעשיהם של צדיקים עמ' נ"ב).

שבחי הבעש"ט

בספר מגיד דבריו ליעקב והוא ליקוטי אמרים מרבי דוב בער ממעזריטש זיע"א, בהקדמת הספר מרבי שלמה במהור"ר אברהם מלויצק, כתב, וז"ל: בחמלת ה' עלינו האיר אור ישראל ה"ה הרב אלהי הקדוש מוהר"ר ישראל בעש"ט ותלמידיו הקדושים אשר נתאבקו בעפר רגליו לשתות בצמא את דבריו דברי אלהים חיים כי הוא גילה מקור יקר תפארת חכמה זו על כל קוץ וקוץ תלי תילין של הליכות עולם העליון והתאחדותה בעולם התחתון בכל תנועה והילוך ודיבור ועובדא כמאמרם ז"ל על חנוך שהיה תופר מנעלים ועל כל תפירה היה אומר ליקב"ה וכו' וכו' ... (הביא כאן מרבי דוב בער המגיד הקדוש מה שסיפר לו על גדולת הבעש"ט, וז"ל: לפעמים היה מדבר ואומר משבח הרב המובהק מוהר"ר בעש"ט ושמעתי מפיו הקדוש מה אתה מתמה שהיה לו גילוי אליהו ועוד מדריגות גבוהות מאוד והתחיל לרמז מהות מדרגות גילוי אליהו וכמה בחינות יש בזה גבוה מעל גבוה.

ופ"א שמעתי מפיו הקדוש ממש (של המגיד ממעזריטש) שהבעש"ט זלה"ה למד אותו שיחת עופות ושיחת דקלים וכו'. וגם למד עמו סודות שמות הקדושים ויחודים וגם ספר מעין חכמה למד אותו ואמר לו פי' על כל תיבה

ז. א"ה ריחמ"א: אני מביא כאן מה שכתבתי בספרי קבלת חכמי מרוקו על ענין ספר מעיין החכמה מה הוא הספר הזה ואם הבעש"ט למד מעיין החכמה שהוזכר שם במאמרי או שהוא ספר אחר, וז"ל (שם):

רבי מרדכי בוזאגלו מח"ס מעיינות החכמה מהעיר דרעא

תלמידו של רבי דוד הלוי

לעיל הזכרנו את תלמידו של רבי דוד הלוי, רבי מרדכי בוזאגלו מח"ס "מעיינות החכמה" מהעיר דרעא ואמרתי להביא כאן מעט ממה שמצאתי עליו בהקדמה לספרו שההדירו מחדש "מעיינות החכמה" (ע"י הרה"ג נסים מזגני שליט"א בני ברק תש"ע), וז"ל: בספר "שם הגדולים" למרן החיד"א כתב: ספר "מעיינות החכמה" חיבר החכם החסיד מוהר"ר מרדכי מעיר דרעא בקבלה, והיה נגלה לו אליהו זכור לטוב, ונגזז הספר. ע"ש. ובספרו פני דוד (פרשת בשלח) על הפסוק זה הדבר אשר ציוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגולת מספר נפשותיכם איש לאשר באהל תקחו, כותב מרן החיד"א: שמעתי משם הרב ר' מרדכי ז"ל מעיר דרעא בערי המערב שנגלה לו אליהו ז"ל וגילה לו רזי תורה, שפירוש איש לפי אכלו

לימודו, עמ"ר גימטריא י"ש, כמ"ש עתיד הקב"ה להנחיל י"ש עולמות. עד כאן. והגאון רבי יוסף בן נאים זצ"ל בספרו מלכי רבנן (אות מ') כתב וזה לשונו: מו"ה מרדכי מזרעא זצ"ל. חי במאה השלישית (לאחר הששי, אחרי גירוש ספרד) והיה מקובל. אודותיו יספרו שהיה מגיד עתידות, ושנגלה אליו אליהו הנביא ז"ל, ונסע מזרעא ונתיישב בצפת, ונתוודע לפני מוהר"ו זצ"ל וסיפר בשבחו בחכמתו בקבלה. וכו'.

רבנו היה תלמידו של הגאון המקובל רבי דוד הלוי, מחבר ספר המלכות, מהעיר סיביליה שבספרד. מקום קבורתו בצפת, אך לא ידע איש את קברו עקב רעידת האדמה שהיתה בצפת [בשנת התקצ"ז].

בני וצאצאיו של רבי מרדכי בוזאגלו

בהקדמה של הספר מעיינות החכמה הביא רבי שלמה בוזאגלו שליט"א (נתניה, מצאצאי רבי מרדכי בוזאגלו), וז"ל: המקובל האלהי כמוהר"ר מרדכי אבוזאגלו זצוק"ל, מחבר ספר "מעיינות החכמה" העמיד אחריו מצאצאיו חמשה דורות של חכמים מקובלים בן אחרי בן: כמוהר"ר שלמה, כמוהר"ר מרדכי, כמוהר"ר יוסף, כמוהר"ר משה וכמוהר"ר יהודה.

הכתובות של משפחת אבוזאגלו לדורותיה

עוד כתב הרה"ג שלמה בוזאגלו שליט"א, וז"ל: בכל כתובות של משפחת אבוזאגלו דאגו להזכיר את הישגיהם של אבותינו עד לראשון בשושלת "הרב הגדול והמופלא ע"ה פה המקובל האלהי שהיה נגלה אליו אליהו הנביא ז"ל בכל שעה כמוהר"ר מרדכי אבוזאגלו זצוק"ל, בעל מעיינות החכמה". (מנהג זה של הזכרת שושלת היוחסין הוא על פי "נוסח קסטיליה". מנהג זה נהוג בקהילות ספרד שלפני הגירוש. הוא השתמר עם הגעתם של אבותינו למרוקו.

תוכן הספר "מעיינות החכמה" וזמן חיבורו

בהקדמה לספר "מעיינות החכמה" כתב העורך הרה"ג נסים מזגני שליט"א, וז"ל: ספר זה עוסק בחכמת צירופי אותיות. פירוש שכל אות מורכבת משלש אותיות ויש משתי אותיות. לדוגמא, אות אל"ף מורכבת מאות אל"ף ולמ"ד ופ"א. צירוף אותיות כולל כמה אופנים של צירופים, יש צירוף שהוא לחבר את האות האמצעית מכל אות, כמו אות אל"ף אמצע האותיות שלה הן אותיות: למ"ד מ"ם אל"ף. וכן יש צירוף לחבר אותיות האחרונות של האות כנ"ל. ויש צירוף להחליף האות באותיות א"ת ב"ש. ויש צירוף להכפיל כל אות שש פעמים. על ידי צירופי האותיות האלו כתב הגאון המחבר זצוק"ל תלים ותלי תלים של סודות בתורה כמו שיראה הרואה.

עוד הובא הקדמה מאת הגאון הנפלא הרב מאיר מאזוז שליט"א (ראש ישיבת "כסא רחמים" בני ברק) שכתב, וז"ל: בגוף הספר ראיתי שהמחבר הולך בשיטת קבלה קדומה מאד בחכמת הצירוף בסגנון מיוחד: כרובים וחיות ואופנים ושער ומשקל ופשוט וכו', לא נשמע כהנה בספרי האחרונים. וחשבתי שאולי המחבר חי לפני גילוי הזוהר, עד שראיתי במקום אחד שכותב "וקראו התנא רשב"י ע"ה קינא דמסאבותא", וכן הוא מזכיר את רבינו בחיי זלה"ה ואת החיט, הוא ר' יהודה חייט ז"ל ממגורשי ספרד, בביאור שמות ע"ב, השם השלשים ושמנה. כיעו"ש. יש להגביל איפוא זמן חיבור הספר בין השנים ר"ן-ש', דהיינו אחר גירוש ספרד ולפני הופעת הרמ"ק והאר"י ז"ל, שכן מסגנון המחבר ניכר שלא ידע על חיבוריהם כלל.

ובספר שרשי השמות להרמ"ז ח"א (הנד"מ בירושלים תשנ"ה) מזכיר הספר דידן וקורא לו ספר מעין החכמה, ע"ש בעמוד כ"ד ל"ה קע"ט קצ"ו וקצ"ז. ובדקתי כל הדברים שהביא והנם נמצאים בספר שלנו. ובשם הגדולים להחיד"א מביא גם ספר מעין חכמה כ"י "שמוש התורה ורזין עילאין, מצאתי בספר קדמון כ"י ". וקרוב לודאי שכיוון לספר שלנו. ואולי המעתיק דידן החליף שמו ממעין החכמה למעיינות החכמה, כי סבר שאין בזה קפידא (א"ה ריחמ"א, מסתבר ששמו המקורי של הספר הוא "מעיינות החכמה", ולא "מעין החכמה", וכמו שהובא לעיל שמשפחת בוזאגלו היו כותבים בכתובה את היחוס שלהם עד לרבי

וגם הראה לי בספר רזיאל אותיות וכתב מלאכים ואמר שלמד אותו כל זה כי כל מלאך יש לו תמונת אותיות א"ב משונה מחבירו לפי מדתו וערכו ומאיזה עולם הוא וכו'. וגם הראה לי בספר הנ"ל כמה שמות מלאכים ואמר לי ממש שע"י שמות אלו ידע הבעש"ט בכל חודש ניסן בכל שנה איזה ממונה ממנים על העולם בכדי לידע איך להתנהג עמו ועל ידו. ושאלתי אותו ולמה בר"ח ניסן והשיב מפני שהוא ר"ה למלכים ואמרתי לו הלא אדומ"ו אמר לי שלימד אותו כל דבר בודאי ידוע ג"כ לאדומ"ו והשיב למה לא יהיה זה ידוע לי רק שצריך לעשות לזה כמה יחודים ומגודל ענוותנותו לא רצה לדבר ממדריגות עצמו כלום ושאלתי אותו למה אדומ"ו אינו רוצה לגלות מדרגתו והלא הבעש"ט זלה"ה גילה מדריגתו והשיב שהוא ג"כ לא גילה רק אפס קצוה ומגילוי אליהו לא גילה רק אפשר קודם מותו רק אני השגתי זה ב"ה בבואי אליו, וכו' וכו'. עכ"ל.

עניינו של הבעש"ט

אביא כאן איזה ליקוט קטן על ענינו של הבעש"ט זיע"א מספר עשר קדושות¹, וזה החלי בעזר צורי וגואלי:

א. הבעל שם טוב לא רצה לבוא בזה העולם עד שהבטיחו לו מן השמים, ליתן לו ששים גבורים היינו תלמידים. (מערכת ב אות יט).

מרדכי בוזאגלו ושם כתבו "בעל מעיינות החכמה", ולא כמו שכתב הרב הנאמן ס"ט, ועיין בצילום הכתובה שהובא בספר "מעיינות החכמה", בהקדמה עמוד ט"ו). ואחר חקירה ודרישה התברר שהמעתיק הוא הרה"ג המקובל ר' אברהם מאמו זצ"ל שחי בשנים התק"ץ – התר"ף.

הבעש"ט הקדוש למד ספר מעיין החכמה עם המגיד ממזריטש

עוד הובא בהקדמה הנ"ל מאת הרה"ג מאיר מאזוז שליט"א, וז"ל: בחוברת "באור החסידות" (סיון תש"ס, עמוד י"ג), שהבעש"ט למד עם המגיד ממזריטש ספר מעיין החכמה ואמר לו פירוש על כל תיבה (א"ה ריחמ"א, אף כאן יש להעיר אם כי לא ראיתי את החוברת "באור החסידות" במוקד, שלא מוכרח שספר מעיין החכמה שלמד הבעש"ט עם המגיד ממזריטש הוא מעיין החכמה לרבי מרדכי בוזאגלו, כי יש עוד ספר הנקרא מעיין החכמה המיוחס למשה רבינו ע"ה, ועיין ספר אוצר הספרים בן יעקב אות מ' ערך מעיין החכמה (מספר 1717 עמ' 350) וז"ל: מעיין החכמה. ספר קבלה. מיוחס בסודותיו ג"כ למשרע"ה ונדפס עם ספר הבהיר וכו' עכ"ל, וציין לעיין באות א' ערך ארזי לבנון (מספר 965 עמוד 49) ושם ציין מעיין החכמה שמיוחס הוא למשה רבנו ע"ה), ועדיין צ"ע בכל זה דיתכן שכן למד הבעש"ט בספר מעיין החכמה לר"מ בוזאגלו. עכ"ל שם.

ח. א"ה ריחמ"א: לא ציינתי בשם מי נאמרו הדברים והרוצה לדעת יפתח בספר שם.

ט ————— **קונטרס הבעש"ט ושורשו** ◇

ב. מרן הבעל שם טוב הוא עוד הפעם בעולם, וגדול יותר באור היחודים ממה שהיה כמה מדריגות ואינו יודע היכן הוא. (מערכת ט אות כד).

ג. יש בעולם הזה נשמה והיא גדולה מנשמת מרן האר"י, בעל שם טוב, שאביו לא לקח אותו בדיבור. (מערכת ט אות כז).

ד. רבנו הבעש"ט זיע"א קודם פטירת נשמתו אמר: "אל תבואני רגל גאווה". (מערכת ט אות עא). ועיי"ש עוד מה כתב. ובכללות הענין הוא שגם בעת פטירתו פחד ממידת הגאווה רח"ל.

ה. יצאה נשמתו ביום ראשון של חג השבועות קודם התפלה^ט שנת שכ"ר לפ"ק.

ו. א"ה ריחמ"א: בבעש"ט על התורה כתוב בשבועות אות ב, וז"ל: בשם מורי נר"ו צריך ליזהר מאוד אחר התיקון שעשה בלילה שלא יפסיק בשום שיחה בטילה עד אחר שאמר במוסף קדושת כתר, כי אז עולין כל קישוטי הכלה שעשה בלילה, על כן יזהר מאוד לטהר מחשבתו, על כל פנים עד כתר זה. עכ"ל. ולפי זה יובן מה שהדגיש כאן למעלה שיצאה נשמתו ביום הראשון של חג השבועות קודם התפילה, כי עדיין לא הביא את הקישוטי כלה ועל כן נפטר מן העולם כי אם היה אומר קדושת כתר כבר היה פועל להביא את הקישוטי כלה והיה נשאר בעולם. כנלענ"ד.

מי נתגלגל בבעל שם טוב זיע"א

בספר שבחי הבעל שם טוב השלם (יצא לאור מחדש על ידי ספריית מעיינותיך כסלו תשע"ז) הביא באות ע"ב (עמ' 116) תחת הכותרת "גלגול רבינו סעדיה גאון", וז"ל: שמעתי מחמי [ר' אלכסנדר] ז"ל, שאמר הבעש"ט על עצמו שהוא גלגול רבינו סעדיה גאון. וספרתי הדבר לפני הרב דקהלתנו, ואמר הרב שהוא יודע שהיה הבעש"ט שוקד ללמוד ספרי הרס"ג [רבי סעדיה גאון].

פעם אחת ביקשו אנשים שידרוש להם אחר התפלה [בספרי הרס"ג], ודרש, ובתוך כך זע וחרד כמו בתוך התפלה, ואמר בתוך הדרשה: ריבנו של עולם, גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי אני אומר (אלא לכבוד בית אבי ובית אמי), הרבה ידעתי והרבה יכולתי, ואין איש בזה שאוכל לגלות לו. עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: הנה שם בערות של הספר ציין בהערה, וז"ל: מעשה זה הובא ונידון באריכות בשיחות כ"ק האדמו"ר זי"ע (הרממ"ש מלובביץ) בשבת פרשת ויקרא תשמ"ב (תורת מנחם – התוועדות תשמ"ב חלק ב' ע' 1114), עיין שם.

ואמרתי כאן להביא את כל הדיון על מעשה זה שהבעש"ט הוא גלגולו של רבי סעדיה גאון זיע"א, מספר תורת מנחם הנ"ל, ועוד יש להביא כאן מה שכתבתי בעבר על נשמת הבעש"ט האוה"ח והרמח"ל זיע"א, ואביא עוד דברים על נשמת הבעש"ט זיע"א, וזה החלי בעזר צורי וגואלי:

תחילה אביא כאן מה שמובא בתורת מנחם (תשמ"ב ח"ב ש"פ ויקהל פקודי, פ' החודש, עמ' 1060 – 1062 אות מ"ד), וז"ל: וכו'... ועד"ז צריכים להוסיף בפעולות הקשורות עם רישום יהודים בכתובת הספרי תורה הכלליים – כמדובר כמ"פ אודות גודל העילוי שבענין זה.

והנה, גודל העילוי שבכל אות בתורה בפ"ע (שכל יהודי קונה אות א' בלבד) – מודגש בזה שגדולי ישראל ספרו את כל האותיות שבתורה כדי לדעת בדיוק את מנין האותיות שבתורה.

וכידוע שהרס"ג (ועוד גדולי ישראל) הקדיש מזמנו כדי לספור את מנין האותיות שבתורה, ולא זו בלבד שספר את המספר הכללי דאותיות התורה, אלא גם ספר את מספרם של כל הא' מכ"ב אותיות התורה (מספר אותיות אל"ף שבתורה, מספר אותיות ב"ת, וכי"ב בשאר האותיות).

ובהקדים: גדולתו של הרס"ג בתורה וכו' – ידועה ומפורסמת לכל, וכידוע שאע"פ שנפטר בשנת החמישים לחייו, הספיק לכתוב כמה ספרים, ופעל גדולות ונצורות בכל שטחי התורה כו'.

ועד שישנם ענינים המובאים בתורת הבעש"ט בשם הרס"ג [אע"פ שאדמו"ר הזקן כותב באגה"ק (סכ"ה) שתורות הבעש"ט נכתבו ע"י התלמידים, ולא ע"י הבעש"ט עצמו], וגם שתורת חסידות מביאה בכ"מ את תורת הבעש"ט בשם הרס"ג. [ויתירה מזו: בא' מספרי חסידות פולין מובא שהבעש"ט ה' גלגול של הרס"ג. והנה, אע"פ שאין מסתבר לומר כן, כי ענינו של הבעש"ט הוא מיוחד בפ"ע, ואין זה קשור עם גלגול של מישהו אחר – אעפ"כ, מאחר שענין זה מובא בספר של חסידות פולין, וזהו "א געשמאקער ווארט", אין לבטל זאת במחי יד כו'.] יהודי א' מחסידי פולין התאונן בפני שכאשר דיבר פעם עם א' מחסידי חב"ד, הפטיר הלה בתנועה של ביטול לחסידות פולין, באמרו שהעיקר הוא חסידות חב"ד, ולא חסידות חג"ת (חסידות פולין). ואמרתי לו: תשאל את היהודי שאמר לך דברים אלו – האם יש לו רק "ראש" ח"ו, או שיש לו גם "ידיים" וכו'?! – ואדרבה: כאשר הידים מתפקדות באופן המתאים, הרי זו הוכחה שהראש מתפקד באופן המתאים, וזוהי הבחינה בנוגע לענין הראש! ועד"ז בנמשל: ה"ראש" הוא בדוגמת חסידות חב"ד, וה"ידיים" הם בדוגמת חסידות חג"ת. ולכן, אין לבטל ח"ו את כללות הענין דחסידות חג"ת].

ובנוגע לעניננו (המבואר בספר דחסידות חג"ת שהבעש"ט הוא גלגול של הרס"ג) – כאשר יכתבו זאת לאחר השבת, ידגישו שאינני מאשר זאת, ולאידך – אינני מבטל זאת].

ומבלי הבט על גודל מעלתו – הקדיש הרס"ג מזמנו כדי לספור את האותיות שבתורה. ומובן בפשטות שמלאכה זו דורשת זמן רב, כי כאשר רוצים לדעת את מספר האותיות בדיוק [ועד שישנה שקו"ט כיצד להתאים את המספר שקבע הרס"ג עם המספר שבמסורה כו'], אי אפשר לספור במהירות כו', אלא צריכים לספור באופן מדויק. ועאכ"כ כאשר מדובר לא רק על מספר כללי של כל האותיות, אלא גם על המספר דכל אות ואות בפ"ע, כנ"ל.

וכל האמור לעיל בנוגע לגודל העילוי דכל אות שבס"ת בפ"ע (שלכן ישנו ענין למנות את מספר האותיות) – הרי זה כדי להוסיף חיות ותענוג בפעולות

הקשורות עם רישום יהודים בכתיבת הספרי תורה הכלליים, שלכא"א מבני" תהי' אות בס"ת. עכ"ל.

ובתורת מנחם (תשמ"ב ח"ב ש"פ ויקרא עמ' 1114 – 1116 אות מ'), הובא, וז"ל: כללות ענין דברכת "שהחיינו", וכן הענין דכל הברכות – הרי זה ענין של ברכה והודאה להקב"ה.

ובנוגע לענין זה – הרי ידוע המסופר אודות הבעש"ט, שהיה נוהג לחזר בכפרים ובעיירות, ולדבר עם אנשים פשוטים, כולל נשים וקטנים, באופן כזה שיביא אותם לומר "ברוך השם", וכיו"ב – שזהו בדוגמת כללות ענין הברכה.

ובהמשך לזה כאן המקום לבאר מה ששאלו אודות המדובר בהתוועדות הקודמת (שיחת ש"פ ויק"פ סמ"ד) שמובא בא' מספרי חסידות פולין שהבעש"ט היה גלגול של הרס"ג, ונתבאר שאין מסתבר לומר כן, כי ענינו של הבעש"ט היה מיוחד בפ"ע' וכו'.

ושאלו על זה – ממ"ש בספר "שבחי הבעש"ט": "שמעתי מחמי ז"ל שאמר הבעש"ט על עצמו שהוא גלגול רבינו סעדי' גאון".

והנה, לכל ראש – אין הכרח לומר שכל הפרטים המובאים בפר "שבחי הבעש"ט" הם בתכלית הדיוק (למרות שמסופר שם אודות צדיקים אמיתיים כו'). וכדמוכח גם מזה שלא רגילים כל כך להביא את הספר "שבחי הבעש"ט" בתור מקור לענינים המבוארים בדרושי חסידות (אבל ראה תו"ח סוף בראשית).

והביאור בעצם הענין – ובהקדים:

נוסף על האמור לעיל אודות מ"ש שהבעש"ט היה גלגול של הרס"ג – מובא בספרים (שבחי הבעש"ט מהדורת "הורודצקי" – ברלין תרפ"ב) בשם "סדר הדורות החדש" ששמותו של הבעש"ט היא נשמת חנוך². ויש שאמרו שהיו לו "נפש

י. א"ה ריחמ"א: צ"ע האם כוונתו שנשמת הבעש"ט היא נשמה חדשה שירדה לעולם. ויבאר להלן בלי נדר.

יא. א"ה ריחמ"א: זה לא בשם הסדר הדורות החדש אלא בשם ספר דברים ערבים. ומה שכתוב שהיה לו נפש דוד ורוח שלמה. זה בשם סדר הדורות החדש. ועיין בהערה הבאה.

יב. א"ה ריחמ"א: בשבחי הבעש"ט מהדורת הורודצקי (ברלין תרפ"ב) מופיע ידיעה זו בעמ' קמז בחלק ההערות, הערה ל', וז"ל: יש שאמרו בשמו של הבעש"ט שנשמתו היא נשמת חנוך (ספר דברים ערבים דף ה ע"א אות י"א), עכ"ל. ועיינתי בספר דברים ערבים ושם הדברים כתובים באידיש ואיני מבין את שפת האידיש אך בסוף העמוד באות י"א כתוב כך, וז"ל: אחר כך ראה כי נכתב עליו (מעצמו) תיבת "חנוך" ואז ידע את אשר לפניו זי"ע. עכ"ל.

דוד ורוח שלמה"י.

ועד"ז מובא אודות השתדלותו של הבעש"ט להפגש עם האוה"ח הקדוש, שאם היו נפגשים יחד היו מביאים את הגאולה כו' – לפי שא' מהם הוא בחי' נפש דדוד וא' מהם הוא בחי' רוח דדוד.

ולהעיר ממכתב הבעש"ט לגיסו (נדפס ב"תמים" ח"א ע' יב ואילך"י) ששם מובא שנשמתו של הבעש"ט היא נשמתו של יהודי שחי בצפת בשנת של"ג.

והביאור בכללות ענין זה:

בכללות ענין הגלגולים ישנם ב' אופנים (כמובן ע"פ המבואר בספר הגלגולים, ובמיוחד – בשער הגלגולים): (א) נשמות שהיו כבר למטה (נשמות ישנות), ועתה חוזרים ומתגלגלים פעם נוספת, היינו, שכל ענינו הוא – הגלגול של הנשמה שהיתה כבר בעוה"ז. (ב) גלגול של נשמה מסויימת בתור הוספה על עיקר ענינו. ואין זה בתור עונש ח"ו, אלא כדי לסייע בעבודתו בענין מסוים, היינו, כאשר צריך לעסוק בענין מסוים, נוסף אצלו גלגול של נשמה מסויימת שיש לה שייכות מיוחדת לעבודה זו. ובזה גופא ישנם כמה אופנים – אם הגלגול הוא במשך כל הזמן, או לזמן מסוים, וכיו"ב.

ובנוגע לענינו: ענינו של הבעש"ט הוא מיוחד בפ"ע כו', ובתור הוספה על עיקר ענינו – ישנו גם הגלגול של חנוך, נפש או רוח דדוד, הרס"ג, וכיו"ב (כאמור לעיל באופן הב').

דוגמא לדבר: ידוע מארז"ל "פינחס זה אליהו". וידועה הקושיא בזה: מאחר שפינחס הי' בזמנו של משה רבינו, ואליהו הי' בזמן מלכי יהודה (ריבוי

יג. א"ה ריחמ"א: במהדורת שבחי הבעש"ט מהדורת הורודצקי (ברלין תרפ"ב) כתוב כך, וז"ל: והיו שאמרו שהיה לו "נפש דוד ורוח שלמה" (סדר הדורות החדש), עכ"ל. ובסדר הדורות החדש (עמ' 6) כתוב כך, וז"ל: והנה בענין הנסיעה הגדולה מהבעש"ט ז"ל לארץ הקדושה לראות א"ע עם הרב הקדוש בעהמ"ח ספר אור החיים ז"ל יש מאמרים שונים. ואני שמעתי מחסיד אחד ששמע מפי הרב הקדוש מה' יהודה צבי הירש ז"ל מסטרעסין תלמיד מובהק של הרב הקדוש שרף ונורא מה' אורי' מסטרעליסק ז"ל שאמר כי האלהי הבעש"ט ז"ל ואלהי האור החיים ז"ל אחד היה נפש דוד ורוח שלמה ואחד היה נפש שלמה ורוח דוד לכן אהבו זה את זה מאד ע"ד שנזכר בליקוטי תורה פ' חיי שרה כי הרב מוהר"מ קורדווארי ז"ל היה רוח של זכריהו בן יהודיע והרב מה' אליהו די ווידאש שחיבר ספר ראשית חכמה היה נפשו לכן אהבו זא"ז ע"ש. ואם היה נתקרב הנפש אל הרוח אז היה הגאולה לכן מן השמים עכבוהו ולא היה באפשרי לראות א"ע עם הקדוש בעל אור החיים ז"ל, עכ"ל.

יד. א"ה ריחמ"א: ב'התמים' הנ"ל נדפסו הדברים בשפת האידיש. ולהלן הבאתי את הדברים מתורגמים במה שכתבנו בשייכות הבעש"ט לנשמת אותו יהודי מצפת בשנת של"ג. עיי"ש.

זמן לאח"ז) – היו צריכים לומר "אליהו זה פינחס", היינו, שכאשר נולד אליהו בתקופה מאוחרת יותר, אמרו שזהו פינחס שה' בתקופה הקודמת, ומדוע נאמר "פינחס זה אליהו", הרי כאשר נולד פינחס עדיין לא נולד אליהו?!

והביאור בזה: נשמתו של אליהו היא נשמה מיוחדת שהיתה קודם כללות הבריאה, ואינה שייכת ליחוד זו"נ, כידוע. ולכן אומרים "פינחס זה אליהו", היינו, שכאשר נולד פינחס, אמרו שנשמתו היא הנשמה של אליהו.

והנה, ידועה הפלוגתא אם אליהו כהן הוא [כמסופר בגמרא (ב"מ קיד,ב) שרבה בר אבוא פגש את אליהו בבית הקברות, ואמר לו "לאו כהן הוא מר, מאי טעמא קאי מר בבית קברות"], או שהוא משבט גד (הובא בתוס' שם).

ועפ"ז – נשאלת השאלה: כיצד אפשר לומר שאליהו הוא משבט גד [וכל עניניו שייכים לשבט גד, וע"ד שאומרים ב"יהי רצון" שלאחרי אמירת הנשיאים "באם אני עבדך משבט פלוני ... יאירו נא עלי כו" הענינים השיכים לשבט זה]

וביחד עם זה לומר שפינחס זה אליהו – הרי פינחס הוא כהן?!

ומזה מובן שיתכן שמוצאו יה' משבט מסויים, ואעפ"כ יהיו אצלו יהיו אצלו גם ענינים נוספים. וע"ד המדובר לעיל אודות אופן הב' שבענין הגלגולים.

ובנוגע לענינו: מובן בפשטות שענינו של הבעש"ט הוא מיוחד בפ"ע כו', ובפרט ע"פ מ"ש הרמ"מ מהאראדאק אודות גדולתו של הבעש"ט ש"אחד הי", ומהקדמונים לא קם כמוהו כו". ונוסף לעיקר ענינו – ישנם אצלו גם הענינים דחנוך, נפש או רוח דדוד, וכן ענינו של הרס"ג, כאמור לעיל מ"ש בא' מספרי חסידות פולין, שנאמרו ע"י צדיקים כו'.

אבל אנו אין לנו אלא המבואר בדברי רבותינו נשיאנו. וכידוע המבואר בנוגע לענינו של הבעש"ט, שישנו הענין ד"שם" סתם, וישנו הענין ד"שם טוב", והבעש"ט הוא "בעל שם טוב". היינו, בעה"ב על ה"שם טוב" (ראה גם ליקוטי שיחות ח"ח ע' 27).

וכללות ענינו של הבעש"ט נמשך אצל האדמו"ר הזקן, וכידוע שאדמו"ר הזקן אמר שהוא נכדו של הבעש"ט (ברוחניות), ומאדמו"ר הזקן נמשך ענין זה לכל רבותינו נשיאנו, עד לבעל ההילולא, וממלא מקומו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ורבותינו נשיאנו ממשיכים ענין זה לכל ההולכים בדרכיהם באופן ד"נצח סלה ועד". עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: הרי לנו מכל הנ"ל שאע"פ שהרבי לא אישר את הענין של השמועה שהביאו שאמר הבעש"ט זיע"א על עצמו שהוא גלגול רבי סעדיה גאון, אך גם לא שלל את השמועה כי נאמרה ע"י צדיקים מצדיקי פולין. ועוד הביא שם כמה וכמה בחינות בנשמת הבעש"ט^{טו} שהוא נשמת חנוך, נפש דוד המלך ע"ה ורוח דשלמה המלך ע"ה, או שהוא נשמת יהודי שחי בצפת בשנת של"ג.

הטעם שנתגלגל רבי סעדיה גאון בבעש"ט זיע"א

וחשבתי לעצמי מה הטעם שניצוץ נשמת רבי סעדיה גאון, התגלגל בבעש"ט זיע"א מה היה צריך הוא תיקון רבי סעדיה גאון ואמרתי לעצמי בדרך השערה, ואם שגיתי עימי תלין משוגתי, דהנה בספרו של רבי סעדיה גאון "האמונות והדעות" המאמר השישי (פרק ח) כתב, ואביא כאן את הקשור לעניננו, וז"ל:

ואני מסכים לסמך לדברים האלו זכר מה שנחלקו בו החולקים בעצם הנפש מה הוא. ואמרו, יותר ראוי שתושם גשם, ומצאתי אשר אמרו שהיא מקרה, הכל חושבים שהיא תמס ותפסד ותמק. אבל אמרו שהיא מן הרוחניים, ומן בוראה לבדו, וממנו ודבר אחר, ומן שני שרשים קדמונים, הם חושבים כלם שתשוב אל מוצאה אשר ממנה נחצבה, וכבר בארתי הפסד כל אלה המאמרים ובטולם. אבל אומר, שאנשים ממי שנקראים יהודים, מצאתים אומרים בהשנות, וקוראים אותו ההעתקה, וענינו אצלם שרוח ראובן תשוב אל שמעון, ואחר כן בלוי ואחר כן ביהודה. ויש מהם רבים שאומרים, יש פעמים שתהיה רוח האדם בבהמה ורוח הבהמה באדם, ודברים רבים מזה השגעון והערבוב. והסתכלתי

טו. א"ה ריחמ"א: בשבחי הבעש"ט מהדורת הורדצקי (ברלין תרפ"ב) כתב וז"ל: והצדיקים הראשונים אמרו שנשמת הבעש"ט "היתה מאותן הנשמות שנסתלקו וברחו קודם חטא עץ הדעת ולא טעמו מעץ הדעת כלל". ובזכות נשמתו הגדולה שירדה לעוה"ז "היו כל הנשמות שבדור ההוא גדולות מאד" ("בית אהרן", "פרקי אבות", "דברי שלום"). עכ"ל.

ומצאתי בס"ד את המקור בבית אהרן הוא בית אהרן מקרלין על פרקי אבות פרק ששי (דף צט ע"ג) בסוף הסוגריים, וז"ל: עוד אמר שקבלה מצדיקים שהבעש"ט ז"ל היה מאותן הנשמות שנסתלקו וברחו קודם חטא עץ הדעת ולא טעמו מעוה"ד כלל. טהראה ענין הסתלקות הנשמות קודם חטא עוה"ד בס' שער הגלגולים שנ"ת ד' ס"ו ע"א, עכ"ל.

ומה שהביא בשם ספר דברי שלום שבזכות נשמתו הגדולה שירדה לעולם היו כל הנשמות שבדור ההוא גדולות מאוד. לא מצאתי כעת היכן הוא וה' יזכני לראות היכן הוא. בכל אופן מובן הוא מאוד שלפי גודל הנשמה של הצדיק שיורדת לאותו דור מורידים ג"כ את הנשמות האחרות שוות ערך לאותו צדיק.

במה שחושבים שהביאם אל המאמר הזה, ומצאתים ארבעה שבויים, ואני רואה לזכרם ולהשיב עליהם.

ותחלת זה שהוא מחזיק בדעת הרוחניים, והשלשה דעות האחרים, ומי שאינו יודע כי אנשי דעת ההשנות לקחוהו מדעת השניים והרוחניים, וכבר גליתי מה שיש על כלם מן התשובות וזכרתי אותן.

והשני, שראו מדות רבים מבני אדם, ומצאום דומות למדות הבהמות, כמי שרואים אותו ענו כמדות הצאן, ורע כמדות החיות, ורעבתן ככלב, וקל כעוף, והדומה לזה.

והשלישי בעבור אלה הענינים, שאלה המדות לא היו בבני אדם, עד שהיה בהם מרוחות הבהמות. וזה – ירחמך האלהים – מורה על רוב סכלותם, כי הם חושבים שגוף האדם מהפך הנפש מעצמותה, עד ששימנה נפש אדם, אחר שהיתה נפש בהמה, ועוד שהיא מהפכת אותו מעצמותו, עד שתשים מדותיו כבהמות, אף על פי שצורתו כבני אדם. ולא די להם ששמו עצם הנפש מתהפך, ולא קימו לה עצם אמתי, עד שסותרו דבריהם ושמיה מהפכת הגוף ומשנה אותו, והגוף מהפך אותה ומשנה אותה, וזאת היא היציאה מן המושכל.

והרביעי, שמביאים דבריהם על דרך הטענה, ואומרים כיון שהבורא שופט צדק, לא היה מביא יסורים על העוללים, כי אם על חטא שחטאו נפשיתם, בעת שהיו בגוף אשר קודם גופם. ויש על זה תשובות רבות. תחלתם, שהם שכחו שער הגמול אשר זכרנו. ועוד, כי אנחנו נשאל אותם על ענין הראשון, רוצה לומר תחלת הבריאת הנפש, אם צוה אותה בוראה בעבודה מן העבודות אם לא, ואם יאמרו לא צוה אותה, בטלו הענשים כולם, מפני שלא היתה מצוה מתחלה, ואם יודו במצוה, הנפש בעת ההיא לא קבלה ולא מרתה, וכבר הודו שהאדם יצוה לעתיד לא לחולף בלבד, וישבו אל מאמרנו בתמורה, ויעזבו הסכמתם על שאין יסורין אלא על מה שחלף.

והרביעי, שהם נתלים בספקות מן המקרא, ראיתי לזכר מהם קצתם. ואמר, שמהם דברי משה (דברים כט) "כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום", ואמרו, זה מורה על שרוחות האחרונים הם רוחות הראשונים, ועל כן הם הנמצאים והם שאינם נמצאים. ופשט הפסוק מבטל מה שסברוהו, כי הוא אומר שהנמצא זולת שאיננו נמצא, ופרושו איננו כי אם שחייב מי שיגיעו אליו דברי משה, שיקבלם כקבול הנמצאים אתו. ומהם (תהלים א) אשרי האיש אשר לא הלך

בעצת רשעים, ואמרו כי מפני שאמר לא הלך ולא אמר לא ילך, למדנו שהעונש על דבר שעשתה נפשו בגוף ראשון. וזה מהם תכלית הטעות, כי הכתוב לא חייב לנזכר אשרי, כי אם אחרי שלא הלך, ולא חייבו לו קודם שלא הלך, והנראה מהכתבו תשובה עליהם, ואלו היה כמו שאמרו היה הגמול על הזכויות הבאות, ולא על החולפות, מפני אמרו אחריו ובתורתו יהגה, ולא אמר הגה, כאשר חייבו העונש על העוונות החולפות ולא על הבאות, מאמרו לא הלך ולא אמר לא ילך. ומהם, אמרו (איוב לח) תתהפך כחומר חותם ויציצו כמו לבוש, וסברו כי אמרו תתהפך על הנפש, ואמרו זה מורה שהיא מתהפכת באדם ובבהמה תמיד, ולא הבינו הפתאים שהוא לא אמר כי אם על הארץ, מפני שהקדים לפניו לאחוז בכנפות הארץ, ועליה אמר שהיא מתהפכת ברשעים כחומר חותם, והם שוקדים כאלו היא לבושם, לא יוכלו להעתיק ממנה עד שתשלם גזרת האל בהם. ומהם, דברי הנביא (תהלים כג) נפשי ישובב, וחשבו זאת, השבה מגוף אל גוף, ולא הבינו הפתאים כי היא מנוחה ומרגוע והשקט מצער שהיתה בו, ואיננה השבה אחרי יציאה, וזה בלשון אבותינו מבואר גלוי, שאמרו על שמשון בעת שצמא והשקהו בוראו מים, (שופטים טו) ותשב רוחו ויחי, ולא יצאה כבר, ואמרו על המצרי כאשר רעב והאכילו דוד, (שמואל א - גל) ותשב רוחו, ואמרו על הציר נאמן, ציר נאמן לשולחיו, (משלי כה) ונפש אדוניו ישיב, ואמרו בחכמה (תהלים יט) תורת ה' תמימה משיבת נפש.

ואני מנשא דברי מקלות דעתם וארוממם מפחיתותם, לולי יראתי מן ההשאה. ובסוף דבריהם אומרים, (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו. ואומר ואי זו דבר נכרי יש בזה, כי לא אמר זה כי אם מפני שהרוחות להם שקט למעלה ולמטה, ובאי זה מקום שתהיה, משני הצדדין ומארבע רוחותם תבא, שבוראה קורא לה, כמו שאמר החסיד (איוב יב) תקרא ואנכי אענך. וכו', עכ"ל.

הרי לנו מדברי קודשו של רבי סעדיה גאון שלא האמין וסתר את אמונת הגלגול והביא ראיות לסתור את דברי מי שאומר שהנפש תחזור בגלגול.

ואם כי כבר הרב המפרש של הספר "האמונות והדעות" בעל ה"שביל אמונה" רבי ישראל הלוי קיטובר זיע"א¹, כתב ביאורו לפרק זה בסוף דבריו, וז"ל:

מז. א"ה ריחמ"א: בעהמ"ח ס' בירורי המדות על ספר עקידת יצחק.

אמר המפרש כבר ידענו שזאת האמונה מגילגולי הנפשות, היא אמונה אמתית ומקובלת באומה, וכל חכמי האמת הפליגו מאוד מאוד באמתתה, ובכ"ז אין פלא בזה על הגאון ז"ל אשר בימיו לא היה עוד חזון חכמת האמת נפרץ, ורק שקצת אנשים קיימו זה מסברות שכליות אנושיות, וכמו שאמר ראשונה שאנשי זה הדעת לקחוהו מדעת השני והרוחניים, וכמו שכן הוא דעת הפילוסוף פיתאגוראס, ועל זה אמר הגאון ז"ל שאין זה מספיק, אולם אנחנו וכל המאמינים לא מפי הפילוסופים אנו חיים ולא על דעתנו ושכלנו אנו מאמינים כ"א על דעת הר' שמעון בן יוחאי וכל חכמי האמת אחריו. ופיתאגוראס עצמו קבל הדעת הזה מהנביאים, כמוזכר מספר מגדל עוז להגאון יעבץ בית מדות עלית היראה קוטב הגלגל עיי"ש וע"כ אם קבלה הוא נקבל ולא נהרהר אחריו, וכמו שכתב הרב ה"ר חסדאי בספר אור ד' דרוש השביעי מהמאמר הרביעי ז"ל, השביעי, אם תעתק נפש האדם או תאצל, והוא שיקראוהו כת מחכמים גלגול, ואמנם לפי שהתבאר במה שקדם, שנפש האדם עצם דכלי מוכן, היה נראה שההעתק בה דבר בטל כו', ולפי שהכת האומרת בו יסודה הקבלה, הנה דלתי החקירה ננעלות בו, ואם קבלה נקבל בסבר פנים יפות עכ"ל. [עי' בשו"ת הרלב"ח סי' ח' שכי' היא האמונה האמתית מעיקרי התורה לתרץ קושית צדיק ורע לו ומחויבים להאמין האמונה הזאת בלי פקפוק וספק כלל וכו' ולשון הרמב"ן ז"ל בפ' לאיוב יעיד ז"ל כשתחפוץ להבין הסוד הגדול הזה לבך תשית לדעת וכליותך תשתונן ועל חטא תתאונן ותסיר מעל פניך הענן תראינה עיניך המלך והמלכה ותצפה לגאולה תראה שני עפרים תאומי צבי' והגזרה והבניה עכ"ל. רמז במילת תתאונן לאונן המלך והמלכה יהודה ותמר תצפה לגאולה בועז שהי' גואל תאמי צבי' פרץ וזרח והגזירה מיתנא דאיתגזר והבניה בנין היבום]: ואלוקים ישימנו מן המאמינים באמת ובלב שלם אמן: עכ"ל המפרש של האמונות והדעות.

א"ה ריחמ"א: וא"כ חשבתי לעצמי בס"ד שהבעש"ט זיע"א הוא תיקון של רבי סעדיה גאון במה שלא האמין הוא באמונת הגלגול נשמות, והבעש"ט זיע"א בא לחזק את הענין של אמונת הגלגול נשמות, וכמו שנביא בסמוך.

בספר בעש"ט על התורה פרשת משפטים (אות א) כתב משם נכד הבעש"ט רבי אפרים חיים מסדיקלוב בספרו דגל מחנה אפרים, ואביא כאן את דבריו לתועלת הענין, וז"ל:

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, איתא בזוה"ק (ר"פ משפטים דצ"ד ע"א) אלין סדורין דגלגולין ע"ש, והוא תמוה לכאורה הא הפסוק מפרש ואזיל דיני

ממונות, אך שמעתי בענין הדין שאחד דן את חבירו בבית דין ויודע בעצמו שבוודאי הוא זכאי בדין, והתורה מחייבתו, אל יקשה לו הלא תורת אמת הוא ודרכי דרכי נועם, כי זהו אמיתות התורה ונועם דרכיה, כי בודאי מסתמא היה חייב לחבירו בגלגול העבר לאיש הדין עמו, וכעת חייבתו התורה לשלם לו כדי לצאת ידי חובתו, וחבירו שלוקח עתה המעות במרמה הוא עתיד ליתן את הדין, וכאלה רבים בענייני דינים, וזה יש לומר שרימו הזוהר הקדוש ואלה המשפטים שהם דיני ממונות אף על פי שמן הנראה הם לפעמים נגד האמת, אך דהאמת הוא אלן סדורין דגלגולייא, והיינו שהבורא הכל ובורא כל הנשמות, הוא היודע איך היה בגלגולים הקודמים בין איש לחבירו, ככה יסובב המסבב ומנהיג על פי התורה את עולמו, בחסד וברחמים בצדק ובמשפט אמת, לשפוט בין איש ובין רעהו שורו וחמורו וכל אשר לרעהו, כפי אשר יורם אלהים, ויש בזה פתח רחב, עכ"ל.

ועיין בבעש"ט עה"ת בהערות שם אות א' מה שכתב מחבר הספר, וז"ל: ונראה ברור ששמע זה בשם זקינו הבעש"ט זללה"ה, כי עיקר ענין זה הובא באמת בשם הבעש"ט ז"ל עיין בספר דברים ערבים בפ' משפטים אות י"ח וז"ל, הרב הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע ביקש מרבו הבעש"ט הקדוש ז"ל שיאמר לו פירוש הזוהר הקדוש על ואלה המשפטים דא הוא רזא דגלגולא, פעם אחת אמר לו הבעש"ט שיסע ליער אחר ויראה אילן אחד ומעיין תחתיו, ויתעכב שמה עד שש ויבא לביתו, ונסע שמה, וראה איש אחד בא עם סוס מזויין, והוא היה עיף ויגע, ואכל ושתה ונסע לדרכו, ושכח ארנקי שלו עם המעות, אחר כך בא שמה עוד איש אחד, והניח עצמו לפוש, והוא מצא את הארנקי עם המעות, ולקחו והלך לדרכו, אחר כך בא שמה עוד איש אחד עני ונכה רוח, והוא עיף ויגע, ואכל שמה פתו אשר היה לו, ושתה מן המעיין, והניח עצמו לפוש ולישון, אז בא בחזרה האיש הראשון, ושאל שאל מאיש העני היכן הוא הארנקי עם המעות אשר שכחתי כאן, והוא באמת לא ידע מאומה, ולא הבין מה שזה מדבר אליו, בקיצור, כי זה הראשון הכה הכה את העני מכות רצח ופצע, בטענה שיחזיר לו מעותיו, וכאשר הגיע שש נסע הרב הקדוש המגיד לביתו, וסיפר לרבו הבעש"ט את אשר ראה, ואמר לו הבעש"ט זי"ע, כי האיש הראשון הזה, היה חייב בגלגול הראשון לאיש השני, כסך המסויים הזה שהיה עכשיו בארנקי, ולא היה משלם לו, ובאו אז לדין לפני זה האיש השלישי, שהיה אז הרב והדיין בגלגול הראשון, ופסק דינו ופטרנו מבלי שום חקירה ודרישה, לכן עתה על פי

הגלגול שילם הראשון לשני את חובו, והדיין קיבל ענשו, וזהו שאמר הזוה"ק על ואלה המשפטים דא רזא דגלגולא, עכ"ל. ובספר מעשה אורג במשנה דפאה פרק ח' משנה ט', וכן דיין שדן דין אמת לאמיתו, עליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה' וכו' (ירמיה יז) כתב שם, וז"ל: ענין לאמתו הוא כי כמה פעמים יצא משפט מעוקל מדיני [התורה], כמו שאירע לאחד שהפקיד הון רב אצל אחד והלך לו לדרכו, וכשבא כבר מת הנפקד, ותבע מיורשיו, וטענו לא פקדנו אבא על זה, ופסקו להם שבועה ונפטרו, וכל העולם היו יודעין שזה איש נאמן וחסיד וירא שמים, וזה לא היה אמיד בכך, ושאלו למרן הריב"ש טוב על זה, האיך יצא משפט מעוקל מדיני התורה וכתוב (תהלים פב) אלהים נצב בעדת אל, והשיב שזהו בהשגחה המשגיח, שבגלגול העבר היה זה חייב לזה ולא פרע לו, וכעת החזיר לו לתקן נשמתו, והיה בהשגחה, לא החסיר ולא העדיף, וזהו דין אמת לאמתו, אף שנראה לך שהוא משפט מעוקל, תדון הדין לאמתו, ולא תחזור אחר הפשרות, וכיוצא בזה בענינים אלו, והמשכיל יבין לאשורו, עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: הרי לנו עד כמה החדיר הבעש"ט זיע"א את האמונה בגלגול הנשמות ושיש דין ויש דיין בעולם.

שייכות נשמת הבעש"ט זיע"א לדוד המלך ע"ה

הנה לעיל הובא בדברי הרבי זיע"א, וז"ל: ויש שאמרו שהיו לו "נפש דוד ורוח שלמה", עכ"ל. ואביא כאן כמה ענינים על הקשר של נשמת הבעש"ט זיע"א לדוד המלך ע"ה.

ביקור רבי נחמן מקוסוב אצל הבעש"ט"י

עוד מובא בספר שבחי הבעש"ט השלם (הנ"ל), באות ר"ה, וז"ל: הרב מ' נחמן קאסאווער היה מתנגד להבעש"ט (ושמעתי"ה שהבעש"ט היה מנשמת דוד המלך עליו השלום, והרב מוה"ר נחמן מנשמת שאול המלך ע"ה, ובגלל כן היה עויין את דוד' [הבעש"ט] כל הימים). פעם אמר הבעש"ט: הרב מוה"ר נחמן רודף אחרי להמיתני (כידוע שיש

י. ובו יבואר גם כן שהבעש"ט היא מנשמת דוד המלך ורבי נחמן מקוסוב מנשמת שאול המלך.

יח. ציינו שם בהערה 413 שזאת הוספת המחבר של ספר שבחי הבעש"ט.

כונה בנפילת אפים להרוג השונא^ט) אבל לא ישיגני בעזרת השם. וכו', עכ"ל. ועיי"ש המשך המעשה מה היה כשנפגשו פעם.

ועייין בכתבי רבי יאשע שו"ב מבריסק זצ"ל (בעמ"ח ספר מנחת יוסף על או"ה) מה שכתב באות נז (עמ' כא), וז"ל: הרב נחמן קאסיווער בימי הבעש"ט כידוע שאמר עליו שהוא נשמת שאול (רבי נחמן הנ"ל) והוא (הבעש"ט) ה' נפש או רוח דוד, ולכן שלא בפניו ה' מדבר עליו, ובפיו ה' אהבה ואחווה, ור"נ ה' דרשן גדול ומובא כמ"פ בתולדות, וכו', עכ"ל.

מחלוקת לשם שמים [עוד מנשמות הבעש"ט ורבי נחמן מקוסוב ושרשיהם]

עוד הובא בספר שבחי הבעש"ט השלם (הנ"ל) באות רז, וז"ל: פעם אחת שמע הרב מוה"ר נחמן מאנשיו שהיו מדברים סרה על הבעש"ט, והיטב חרה לו עד מאד עבור זה. אמר להם משל על זה: פעם אחת עשו שני שרים גדולים כתר למלך והוציאו עליו הון רב, וכאשר באו לגמור את הכתר נפלה מחלוקת ביניהם מחלוקת איך לקבוע האבן טוב, זה אומר בכה וזה אומר בכה, ושניהם כונתם הוא בשביל גדולת המלך. וכאשר נעשתה מריבה ביניהם בגלל זה, עבר אחד מהמון העם ואמר כדברי אחד מהם, וגערו בו בנזיפה: אתה מה לך פה להכניס את עצמך בתגר שאינו שלך, [מילא] אם אנחנו מריבים על זה הלא אנחנו יודעים גדולת המלך מאד, ולפי גדולתו צריך להיות כך או כך. [וביאר ר' נחמן את הנמשל:] וכן גם כן מחלוקת שבינינו היא מחלוקת ישינה שהיתה בין שאול ודוד המלך ע"ה ואחרי זה בין הלל ושמאי, והאיך אתם יכולים להכניס ראשכם בזה, עכ"ל.

יט. ציינו שם בהערה 415 לעייין בגמ' בב"מ נט ע"ב, אודות אמא שלום, אשת רבי אליעזר ואחותו של רבן גמליאל, שלא נתנה לבעלה ליפול על פניו כדי שלא יפגע ברבן גמליאל, וכאשר נפל אפיים נחה נפשו של רבן גמליאל.

הבעש"ט אור החיים והרמח"ל

עבודתם להכנה למשיח ותפקיד כל אחד מהם

בגיליון היקר והמפואר "קול אמונים" על פרשת בלק (גיליון נ'), ושם הובא ב"קול ההילולא" מהרה"ח ר' אלעזר חנון שליט"א (ירושלים), על תולדות חייו של האור החיים הקדוש זצוק"ל וזיע"א, ובסוף דבריו כתב, שהעיד החיד"א בשם הגדולים "שהרב החסיד מהר"י בעש"ט זצוק"ל וזיע"א, העיד על גדולת נשמת האור החיים הקדוש, והגה"ק האדמו"ר מקאמארנא זצוק"ל וזיע"א כותב בספרו "נתיב מצוותיך" וז"ל: מרן הבעש"ט אמר עליו (על האורה"ח הקדוש) שנשמתו מרוח דוד של אצילות, ובכל לילה שמע תורה מפי הקב"ה, ורוב קודשתו אי אפשר לכתוב, והיה מיורדי מרכבה וגילוי נשמות ומדרגת רוח הקודש אמת, ומרן הקדוש (הוא הבש"ט) היה נפש דוד דאצילות, והיה רוצה שיתקשרו ביחד נפש רוח ויתגלה הנשמה וחיה דאצילות, ויהיה הגאולה האמיתית, עכ"ל.

ומצאתי בס"ד בספר "אוסרי לגפן" (ח"ח, עמ' קלז-קלח) של הרה"צ יהודה שיינפלד שליט"א, שכתב וז"ל: והנה מקובל דהבעש"ט הקדוש היה מנפש דדוד הע"ה, והאורה"ח הקדוש מרוח דדוד הע"ה, ואם היו נפגשים היו מושכין גם הנשמה דדוד הע"ה, וי"א אומרים דבעל הנשמה דדוד הע"ה היה הרמח"ל, וכו' והנראה מכל זה דנשמות רבותינו אלה נועדו להכין הכלים למשיח ולגאולה, ובזה היו מיוחדים אפילו מצדיקים קדמונים שלא זה היה תפקידם. ולצורך תפקיד זה עמלו צדיקים אלה על עבודת הלשמה הגבוהה של כוונה לתיקון השכינה באופן היותר נעלה שאפשר. הבעש"ט שבא להכין נפש דמשיח עלה במעלות התפילה לשמה, האורה"ח שבא להכין רוח דמשיח עלה במעלות תורה לשמה, והרמח"ל שבא להכין הנשמה עסק בגילוי סודות הגאולה הפלא ופלא. וכו' וכו' ועייעו"ש דברים נפלאים על מעלת קדושת האור החיים הקדוש וספריו, ע"כ.

ועיין עוד בספר "אוסרי לגפן" הנ"ל (ח"ט, עמ' צב) שכתב וז"ל: איתא באגרות הרמח"ל (ירם משה מכתב ד' - עמ' צ"א) דהרמח"ל היה ניצוץ מרבי עקיבא בן יוסף. עוד איתא שם בהקדמה (עמ' נ"ז) מכתב מרבי גרשון מקיטוב (גיס הבעש"ט) דהבעש"ט ראה במראה שבא חכם לירושלים ממדינת המערב (אמסטרדם) והוא ניצוץ של משיח, רק שהוא בעצמו אינו יודע, והוא חכם גדול בנגלה ובנסתר ובעל בכי כו' (ומוכיח שם לפי המשך המעשה ולפי הזמן שנכתב שהכוונה לרמח"ל), עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: הרי לנו מכל הנ"ל הקשר של הבעש"ט זיע"א לדוד המלך ע"ה, וגם יש לקשר את פטירת דוד המלך ע"ה בחג השבועות, וכן פטירת הבעש"ט בחג השבועות, ועיין בהערה 9 למטה מה שכתבנו בזה. ויש עוד מה להאריך בזה ואין כאן המקום.

שייכות נשמת הבעש"ט לנשמת חנוך

עוד הובא לעיל מדברי הרבי מלובביץ זיע"א, וז"ל: "נשמתו של הבעש"ט היא נשמת חנוך", עכ"ל.

ואמרתי לעצמי בס"ד לקשר את הדברים ולקרבם אל השכל מדוע יש שייכות בנשמת חנוך לנשמת הבעש"ט זיע"א.

וזה החלי בעזר צורי וגואלי:

בתורה (בראשית ה כד) "ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים". וברש"י כתב בד"ה "ויתהלך חנוך", וז"ל: צדיק היה וקל (ס"א וקבל) בדעתו לשוב להרשיע לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו וזהו ששינה הכתוב במיתתו לכתוב ואיננו בעולם למלאות שנותיו, עכ"ל. (ועיין שפתי חכמים אות ח). ובד"ה "כי לקח אותו", כתב, וז"ל: לפני זמנו כמו (יחזקאל כד) הנני לוקח ממך את מחמד עיניך, עכ"ל.

הרי לנו מדברי רש"י שמה שלקח ה' יתברך את חנוך מכיון שהיה קל בדעתו לשוב להרשיע על כן לקחו קודם שלא ירשיע וילך מן העולם כשהוא צדיק. (ועיין עוד להלן בביאור הדברים).

ובמדרש רבה (בראשית פרשה כה אות א), וז"ל: ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים". א"ר חמא בר הושעיה אינו נכתב בתוך טימוסין [פ' הערוך מין קלף שעושין מקליפת עץ. מתנות כהונה] של צדיקים אלא בתוך טימוסין של רשעים. א"ר איבו חנוך חנף היה. פעמים צדיק. פעמים רשע. אמר הקב"ה עד שהוא בצדקו אסלקנו. א"ר איבו בר"ה דנו. בשעה שהוא דן כל באי עולם. המינים שאלו לר' אבהו א"ל אין אנו מוצאין מיתה לחנוך. א"ל למה. א"ל נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן (מלכים ב ב) כי היום ה' לוקח את אדוניך מעל ראשך. א"ל אם ללקיחה אתם דורשים נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן (יחזקאל כד) הנני לוקח ממך את מחמד עיניך. א"ר תנחומא יפה השיב ר' אבהו. מטרונה

שאל את רבי יוסי. א"ל אין אנו מוצאין מיתה בחנוך. א"ל אילו נאמר (בראשית ה) ויתהלך חנוך את האלהים ושתק הייתי אומר כדברך. כשהוא אומר ואיננו כי לקח אותו אלהים. ואיננו בעוה"ז כי לקח אוו אלהים, עכ"ל.

ודברים אלו הם מקורו של רש"י ז"ל. ועיין להלן מה שנביא עוד בענין פירושו של רש"י על חנוך.

ובתרגום אונקלוס כתב, וז"ל: והליך חנוך בדחלתא דיי וליתהוי ארי (לא) אמית יתיה יי".

ובתרגום ירושלמי, כתב, וז"ל: ופלח חנוך בקושטא קדם יי והא לית הוא ארום איתנגיד במימר מן קדם יי".

ובתרגום יונתן בן עוזיאל יש דברים מפורשים מה נעשה עם חנוך אחרי שלקחו ה' יתברך, וז"ל: ופלח חנוך בקושטא קדם יי והא ליתוהי עם דיירי ארעא ארום איתנגיד וסליק לרקיעא במימר קדם יי וקרא שמיא מיטטרון ספרא רבא". ובפירוש יונתן כתב בד"ה איתנגד, וז"ל: פירוש נראה כאלו פרח נשמתו ובאמת לא מת כדמצינו בגמרא כמה פעמים ובב"ב פרק השותפין ע"ב וכן כאן לקחו אלהים חי ומינהו למעלה על כמה דברים המבוארים בזוהר דף מ"ו ע"ב וכן עיין בפרדס (רימונים) דף צ"ג ע"ד וע"ש. עכ"ל.

כ. א"ה ריחמ"א: ולתועלת הענין הבאתי את לשונו של הרמ"ק בפרדס רימונים וז"ל (בשער כד פרק יב פרק שנים עשר): אחר שעלה בהסכמתינו שהאדם בצדקתו משובח מהמלאכים והוא מוכרח מתוך דברי הרשב"י ע"ה. א"כ מה מעלת אליהו וחנוך שבהיותם צדיקים מכל בני דורם לא זכו אלא למעלת המלאכים. וכן ביארו בפ"י בספר ההיכלות אמר רבי ישמעאל שאלתי למטטרו"ן מפני מה אתה נקרא בשם קונן בע' שמות ואתה גדול מכל השרים וגבוה מכל המלאכים וחביב מכל המשרתים ונכבד מכל הצבאות ורב מכל האדירים בגדולה ובמלוכה ובכבוד. השיב ואמר לי מפני שאני חנוך בן ירד וכשטעו דור המבול וקדחו במעשיהם ויאמרו לאל סור ממנו מה עשה הקב"ה נטלני מביניהם להיות עד עליהם בשמי מרום לכל באי עולם וכיון שלקחני הקב"ה לשמש את כסא הכבוד ואת גלגל המרכבה ואת כל צרכי השכינה מיד נהפך בשרי אל שלהבת וגידי ועצמותי לגחלי רתמים ואור עפעפי לזוהר ברקים וגלגל עינים ללפיד אש ושערות ראשי ללהט ולהבה וכל אברי לכנפי אש בוערת וגוף קומתי לאש יוקדת ומימיני חוצבי להבות אש ומשמאלי בוערי לפידי אש וסביבותי מפרחות רוח סערה וסופה וקול רעש ורעם מלפני ומלאחורי עכ"ל. הורה בזה בפ"י כי הוא חנוך בן ירד הצדיק שעליו נאמר (בראשית ה) ויתהלך חנוך וכו'. וכן הענין באליהו שהוא מלאך וכן ביארו בזוהר פ' ויצא (דף קנ"א ע"ב) וז"ל ואמר ר' יהודה כלהו איערעו בהאי באר. ודוד אמאי לא איערע ביה, אלא דוד מארי דבבו הוה לקבליה בהווא זימנא ובג"כ לא איערע ביה. ליעקב ומשה בחדוה קביל לון האי באר ובעא לאתקרבא בהדיהו וע"ד כיון דחמא לון האי באר סליקו מייא לגבייהו כאתתא דחדיאת עם בעלה. ואי תימא הא אליהו ברח ולא איערע ביה, אמאי. אלא אליהו

לתתא מן באר הוא ולא לעילא כמה דהוה משה ויעקב ובג"כ מלאך איהו ועביד שליחותא. ובגין דיעקב ומשה לעילא אינון מן הבאר באר חדי לגבייהו וסליק לקבלא לון כאתתא דחדאת לגביה בעלה ומקבלא ליה עכ"ל. ומתוכו נראה ודאי שאלהו הוא מלאך מן המלאכים העושים שליחות וא"כ נמצא שאין להם במעלה הזאת תועלת כלל כי ירדו ממעלתם שאם היו במעלת הצדיקים היו למעלה למעלה ועתה נמצאו בגדר היצירה ובגדר המלאכים. ולהבין ולהשכיל ענין חנוך ואלהו צריכין אנו להעתיק הנה מאמר א' מזוהר שיר השירים (בז"ח ד"פ) ואף אם יאריך הענין יתרבה התועלת וז"ל שחורה אני ונאווה. כתיב חנוך לנער על פי דרכו וגו' כד ברא הקב"ה לאדם ברא ליה בדיוקנא עילאה אברוי ושייפו כלהו ברזא עלאה נחית ליה לארעא גו גינתא דעדן דברא קב"ה בארעא באתר טמיר וגניז דאיהו בדיוקנא וציורא דלעילא דכתיב ויקח ה' אלדי' את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. ויניחהו בג"ע סתם דכלא ברזא חדא. וא"ת בג"ע עלאה כמה תחומין וכמה שורין מתתחמן סחור סחור ליה מכמה משריין עלאין ורוחין קדישין והכא בהאי גנתא דעדן לתתא בארעא לא מתתחמא הכי דאי תימא הואיל ואיהו בדיוקנא עלאה אתקן ליה בכמה רוחין ונשמתיין דצדיקייא אי הכי עד לא הוו צדיקייא בעלמא לא הוו בדיוקנא עלאה האי ג"ע דלתתא. אלא ודאי בדוגמא דדיוקנא עלאה איהו מיומא דאתברי עלמא. ועד לא אתברי אדם הוו כמה שורין תחומין דמלאכין עילאין סחור ליה דלא הוה בלא נטירו בגין דבכל אינון היכלין דתמן אית שולטנין נטריין לה עד דאינון רוחין אתכללין למיתי בהאי עלמא כל רוחין ונשמתיין דהוו זמנין לאעלא בהאי עלמא כלהו הוו תמן עד לא אתברי אדם ועד לא ייתון בהאי עלמא אינון רוחין ונשמתיין מזדמנין לאתיהבא כלהו תמן ואילין רוחין ונשמתיין סלקי ונפקי מגנתא דלעילא ונחתי בגנתא דעדן דלתתא ומתלבשין תמן בלבושין כגוונא דגופא דהאי עלמא ומתעסקין באורייתא למנדע ולאסתכלא בההוא לבושא ביקרא דמאריהו כל חד וחד כמה דאזדמנן למהוי בהאי עלמא. וההוא דתיקוניה שפיר ויאות בההוא לבושא והוה אשתדלותיה כדקא יאות סלקין ליה לעילא לקמי מלכא קדישא בההוא לבושא כגוונא דהאי עלמא וקאים קמיה וחד ביה קב"ה ה"ד ח"ה' אשר עמדתי לפניו אשר עמדתי עד לא נפקית להאי עלמא. אית לבושין דמתלבשין בהון רוחין כגוונא דגופא דהאי עלמא והאי גופא אזדמנן למשבק רוחא קדישא ולאסטאה בתר רוחא בישא. ההוא רוחא קדישא פרחא מגו ההיא לבושא וההוא לבושא אתמשך לבר מגנתא דעדן בגין דבכל יומא תניינא ובכל יומא רביעאה רוחא בישא מאשת זנוני"ם אזלא סחרניה דגנתא דעדן ואית לבושין דאתמשכן אבתריה דההוא רוחא בישא ותיא בתיה דההוא רוחא בישא בהו וכיון דרוח קודשא נחית ואתלבש ביה לא מתישבא בגווייה ופרח מיניה וסליק לעילא וההוא לבושא אתמשך בתר ההוא רוחא בישא ומפקי ליה לבר ויתבא תמן עד דאתי ההוא בר נש ואתלבש ביה ונחית ליה לגיהנם [י] ואתדן ביה בכל יומא וההוא רוחא קדישא דקפרח מההוא לבושא סליק לעילא ועייל בחד אוצר עד דנפיק מההוא חייבא ברא או זרעא דייחות ההוא רוח קדישא ביה וישתלים ביה כדקא יאות. וההוא חייבא דאית ליה נייחא לבתר מצפצפא וסליק ואתלבש בלבושא אחרא וקאים אפתחא דג"ע וחמי לההוא רוחא קדישא דאיהו [שבק] שם בכמה יקר בכמה נהירו אכסיף ביה. וכן אשגח בההוא יקר דשאר צדיקייא ובכי ואכסיף על עובדיו. וכד ברא ליה קב"ה לאדם הראשון אעיל ליה לגנתא דעדן בחד לבושא יקרא דנהורא דג"ע ואשתלים ביה ורוח ונשמה קדישא למהוי שלים בכלא. הוא ואיתתיה הוו מטיילין בגנתא דעדן ומלאכי עלאי בסחרנייהו מענגי לון בכמה עדונין וענוגין. פתח ליה חד אוצר ואחמי ליה כל אינון דרין בתראין כל דרא ודרא והוה חמי דיוקנין עלאין ותתאין בנהירו דאספקלריא דנהורא עלייהו. נחתא אשת זנונים וההוא דרכיב ושלט עלה ההוא חסר לב דאסטא כלא. וחמא ההוא יקר עלאה דהוה ביה אדם ואתתי אתתקפא אשת זנונים בחילא ותוקפא דההוא דשליט עלה וקריבת אצל חוה ושריאת לפתאה לה בכמה פתויין בכמה מתיקו דלישנא דאתפתיאת כדן ואתפתי לבתר אדם ופרחו אינון לבושין מיניה וסלקת נשמתא זהרא דאספקלריא דלעילא מיניה ואשתאר ערום מכלא הוא ואתתיה. כיון דעביד תשובה לבתר דאתתרך מגנתא דעדן ואתקיים לבר, חס עליה קב"ה ועבד ליה לבושין אחרנין כגוונא דצטריך לאשתמשא בהאי עלמא. ולבתר אשתמש לבר ואוליד בנין וההוא זיהרא דנשמתא עלאה דפרחא מיניה

סלקית לעילא והוה גניזא באוצר חד דאיהו גוף עד דאוליד בנין ונפיק חנוך לעלמא. וכיון דאתא חנוך ההוא זיהרא עלאה נשמתא קדישא נחתת ביה והוה חנוך בהווא רבו עלאה דשבק מיניה אדם הה"ד ויתהלך חנוך את האלהים וגו'. ובתר אצטריך ליה לקב"ה לנטלא ליה מהאי עלמא ולא תכללא רוחא קדישא מלתתא ומלעילא ואתכלל כלא בהווא רוחא קדישא והוא אתכלל מותתא ומלעילא לאתמשכא כל עלמא זיניה בתר זיניה. כיון דאתכלל אתעבד ממנא בהאי עלמא ובעלמא דלעילא. בהאי עלמא מסטרא דהווא כלילו דאתכלל מהאי עלמא ובעלמא דלעילא מסטרא דהווא כלילו דאתכלל מלעילא. ובכל זימנא וזמנא דצדיקייא וחסידייא אית בעלמא אתחדש ההוא כלילו דאתכלל מתתא מסטרא דחנוך כדין איהו נער ברזא דחדתותא דסיהרא. ורזא דא חנוך לנער ע"פ דרכו וגו' מאי [יא] דחנוך למיזל בההוא דרך קשוט באורח מיישר ושלום. גם כי יזקין ההוא דיוקנא דחנוך מההוא זימנא דאתכלל בההוא קודשא. לא תימא דהא סיב מכמה יומין ואתעדי מההוא אתר. לאו הכי אלא בכל זמנא דחסידי וצדיקייא אית בעלמא ההוא כלילא דההוא סטרא אתחדש ויתחזי ההוא דיוקנא ממש נער ולא יתעדי מתמן. ובגין ההוא כלילו ירתי תתאי מטלא דשקיו עלאה ונחתא ירותא דרבות קודשא לעלמא עכ"ל. ומפני אורך הענין לא נבאר מן המאמר הזה אלא הבאים לעניינו. הנה סיפר בתחלת דבריו שאפשר לנשמה קודם בואה לעה"ז אחר שירדה לג"ע התחתון להיותה מתלבשת בלבוש דומה אל לבושו שיתלבש בעה"ז וכאשר ייטיבו דרכיו ולא יטה אחר הקליפה הסובבת אז תעלה לפני קונה כדמות הלבוש ההוא וזה היה ענין אליהו שאמר חי ה' אשר עמדתי לפניו כדפי'. ואח"כ אמר כי אדם הראשון היו בו ג' דברים א' הנשמה ר"ל סתם נשמה או רוח כי זה אפי' אחר חטאו לא נאבד ממנו. והשני הלבוש שמתלבש בו שהוא (ממש) [לבוש] אדם שברא הקב"ה, אשר נטה אחרי הקליפה. ג' זיהרא דנשמתא עלאה שהיא מעלה נכבדת. ואל שלשתם כיון באמרו בחד לבושא יקרא דנהורא דג"ע כו' זהו הלבוש המתגשם הנזכר לעיל שהוא נוטה לפעמים אחר הקליפה. שנית רוח שהוא מתלבש בלבוש ההוא. שלשי נשמה זהרא עלאה. אח"כ אמר כדין אתפתו ופרחו אינון לבושין מיניה. אינם הלבושים שנטו אחרי הקליפה, כי אותם עצמם היו אדם וחיה שבראם הקב"ה, אבל עליהם היה עוד לבוש אור והיינו לבושין דפרחו מיניה. וכן הנשמה שהיא זהרא עלאה וכו'. והנה אותם העניינים והמעלות שאבד אדם הראשון זכה אליו חנוך הישר כמשפט הנשמות כדפי' לעיל. ואמר לבתר אצטריך לי לקב"ה לנטלא וכו', נודע כי הקב"ה כשברא לאדה"ר באותם הלבושים העליונים ואותה הנשמה המשובחת היה עיקר הכוונה כדי שיהיה אדה"ר מקור לכל השפע לעליונים ולתחתונים לכן כלם היו משתחווים אליו כדפי' ז"ל בפסוק בואו נשתחוה ונכרעה. והכוונה כי ההשתחוויה היא המשכת השפעה כמ"ש בשער ערכי הכנויים. והנבראים לראותם שהם היו מקבלים ממנו כל כוונתם ה' להיות נשפעים ממנו אליהם לבד. והוא אמר להם שאין לעשות כן אלא להיותם נשפעים ממקור השפע דהיינו נברכה לפני ה' עושנו. אבל אח"כ כשחטא וראו כולם דאדם סגיד להאי אתר ואתדבק ביה אתמשכו אבתריה וגרים מותא ליה ולכל עלמא כמו שפי' בזוהר פ' אמור (ד"ק ע"ב ע"ש). ועתה כאשר זכה חנוך אל מעלתו וכבודו היה חסר מעט מפני שהיה לבושו ותכונתו כבני עה"ז ולפי זה אין ביכולתו להשפיע אלא לבעלי גשם לבד. ולכן רצה הקב"ה שיחזור גופו הגשמי ללפידי אש כמו שפי' הוא בעצמו בס' היכלות. וז"ש וכיון שלקחנו הב"ה לשמש את כסא הכבוד. מפני שכסא הכבוד הוא הבריאה. והוא (פי' מט"ט) היצירה והוא משמש לכסא שהכסא מתלבש בו כמו שפי' בשער אבי"ע והוא מקבל השפע מהכסא ומשפיע לכל אשר ממנו ולמטה וזהו בסוד בשרו המתהפך ללפידי אש וכו'. והיינו דאתכלל מעילא ומתתא הנזכר במאמר הזה, כי מפני שהיה בן אדם ובצורתו ממש כבני אדם דמות נער לכן הוא נכלל מן התחתונים, ומפני ששב גופו לרוחני הוא נכלל מן העליונים. ודקדק הרשב"י ע"ה בלשונו שאמר ולא תכללא רוחא קדישא וכן בכל לשונו הוא מזכיר רוח לא נשמה כי הנשמה עלתה אל מקום הנשמות סוד ג"ע של מעלה אבל הרוח שהוא עומד בג"ע של מטה ואינו עולה יותר כמבואר בזהר במקומות רבים הוא שזכה להיותו נכלל בשתי כלליות מן העליונים ומן התחתונים. וזהו שהוסיף על הצדיקים כי הצדיקים אינם משמשים בגוף בעה"ז אלא בג"ע של מטה אבל משם ולמעלה אינם עולים

ועיין בפירוש רבנו עובדיה מספורנו שכתב בד"ה "ויתהלך חנוך את האלהים", וז"ל: היתהלך בדרכיו להיטיב לזולתו בצדקה ותוכחות, עכ"ל.

הרי לנו מפירוש רבי עובדיה מספורנו שחנוך היתהלך בדרכיו להיטיב לזולתו בצדקה ותוכחות, וכנראה כוונת דבריו שהיה עושה צדקה וחסד על הזולת בני דורו והיה מנסה לקרבם. ודבריו מפורשים במדרש ספר הישר פרשת בראשית על כל מעשיו הטובים של חנוך והתבודדותו.

ואביא כאן את לשון המדרש ספר הישר: ויתהלך חנוך את האלהים אחרי הולידו את מתושלח ויעבד את ה' וימאס בדרכי בני האדם הרעים. ותדבק נפש חנוך במוסר ה' ובדעת ובבינה, וידע את דרכי ה'. ויפרד בחכמתו את נפשו מבני האדם ויסתר את נפשו מהם ימים רבים. ויהי מקץ ימים רבים ושנים בהיותו עובד לפני ה' ויהי הוא מתפלל לפני ה' בבית ובחדר. ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר חנוך חנוך ויאמר הנני. ויאמר אליו קום צא מביתך וממקומך אשר נחבאת שמה. ומלכת על כל בני האדם למען אשר תלמדם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו ללכת בדרכי ה'. ויקם חנוך ויצא מביתו וממקומו ומן החדר אשר היה שם כדבר ה'. ויאסף את בני האדם בעת ההיא ויודיעם את מוסר ה'. ויצו ויעבירו קול בכל מקומות בני האדם לאמר מי האיש אשר יחפוץ לדעת את דרכי ה' ואת המעשה הטוב יבוא אל חנוך. ויתאספו אליו כל בני האדם בעת ההיא ויהי כל אשר יחפוץ את הדבר הזה וילך אל חנוך. וימלוך חנוך על בני האדם כדבר ה' ויבואו וישתחוו לו ארצה וישמעו כולם יחד את דבריו. ותהי רוח אלהים על חנוך וילמד את כל אנשיו חכמת אלהים ודרכיו ויעבדו בני האדם את ה' כל ימי חנוך ויבואו בני האדם לשמוע את חכמתו. וגם כל מלכי בני האדם הראשונים והאחרונים ושריהם ושופטיהם באו אל חנוך כשמעם את חכמתו וישתחוו לו אפים ארצה. ויבקשו גם הם מאת חנוך אשר ימלוך עליהם ויאבה לדבר הזה. ויתקבצו כולם כשלשים ומאת מלכים ושרים וימליכו את חנוך עליהם ויהיו כולם תחת ידו ותחת דבריו. וילמד אותם חנוך חכמה ודעת ודרך ה' וישם שלום בין כולם ויהי שלום בכל הארץ בימי חנוך.

אלא בסוד הנשמה שמתלבשת ברוחניות אבל חנוך זכה שעלה אל המעלה שנתהפך ללפידי אש ואין כן שאר הצדיקים אלא שהם מתפשטים מהגוף והגשמות והגשם כלה בעפר ומתקרב והם מתלבשים בלבוש זולתו. והמלאך הזה ממש גופו קיים והוא שנתהפך ללפידי אש וכו' כדמוכח מתוך דבריו בספר היכלות שהעתקנו בראש הפרק ונשמותו לעולם בסוד נשמות הצדיקים והחסידיים במקומה הראוי אליה, עכ"ל.

וימלך חנוך על כל בני האדם מאתים וארבעים שנה ושלוש שנים ויהי עושה משפט וצדקה לכל עמו וידריכם בדרכי ה'.

וכו'... ויהי בשנת מות אדם היא שנת מאתים וארבעים שנה ושלוש שנים למלכות חנוך. ויהי בעת ההיא וישם חנוך על לבו להפרד ולהבדל מבני האדם ולהסתר מהם כבראשונה לעבוד את ה'. ויעש חנוך את הדבר הזה אך לא הסתיר את נפשו מהם כל הימים. ויסתר מבני האדם שלשת ימים ויגלה להם יום אחד. ובכל שלשת הימים אשר הוא בחדר מתפלל ומשבח אל ה' אלהיו. וביום אשר יצא אל עבדיו להראות להם וללמד להם דרך ה' וכל אשר ישאלו ממנו דבר אליהם. ויעש כמעשה הזה ימים רבים ושנים. וישב אחרי כן ויסתר את נפשו ששה ימים ויגלה לעמו יום אחד לשבעת ימים. ואחרי כן יום אחד בחדש ויום אחד בשנה עד אשר בקשו פניו כל המלכים וכל השרים וכל בני האדם. ויתאוו כולם לראות את פני חנוך ולשמע את דבריו ולא יכלו. כי יראו כל בני האדם מחנוך יראה גדולה ויראו מגשת אליו מאימת האלהים אשר על פניו על כן לא יוכל איש לראות את פניו פן יוסר וימות. ויתיעצו כל המלכים וכל השרים לאסוף את כל בני האדם יחד ולבוא אל חנוך מלכם לדבר כולם עמו בעת אשר יצא אליהם ויעשו כן. ויהי היום ויצא חנוך אליהם ויתקבצו כולם ויבוא יחד אליו וידבר להם חנוך את כל דבריהם. וילמד להם חכמה ודעת ויורם את יראת ה' ויתבהלו מאוד כל בני האדם ויתמהו על חכמתו וישתחוו לפניו כולם ארצה ויאמרו יחי המלך יחי המלך.

ויהי מימים בהיות כל המלכים וכל השרים וכל בני האדם מדברים על חנוך וחנוך מלמד אותם את דרכי ה'. ויקרא מלאך ה' אל חנוך מן השמים בעת ההיא ויאמר להעלותו השמים להמליכו על בני האלהים בשמים כאשר מלך על בני האדם בארץ. בעת ההיא כשמוע חנוך את הדבר הזה ויצו ויקבצו לו את כל יושבי הארץ וילמד אותם חכמה ודעת ומוסר ה'. ויאמר אליהם נשאל נשאלתי לעלות השמים לא ידעתי יום לכתי. ועתה אלמד אתכם חכמה ודעת ומוסר לעשות בארץ אשר תהיו בה טרם אשר אלך מאתכם ויעש כן. וילמד אותם חכמה ודעת ומוסר ויוכיח אותם. וישם להם חקים ומשפטים לעשותם בארץ וישם להם שלום ויורה אותם חיי העולם. וישב איתם ימים אחדים וילמד ויורה להם את כל הדברים האלה. ויהי בעת ההיא ובני האדם יושבים את חנוך וחנוך מדבר אליהם. וישאו עיניהם ויראו והנה דמות סוס גדול יורד מן השמים וילך הסוס ברוח הארץ. ויגידו לחנוך את אשר ראו. ויאמר להם חנוך בעבורי

הסוס הזה יורד לארץ כי הגיע העת והיום אשר אלך לי מאתכם ולא אראה עוד אליכם. וירד הסוס ההוא בעת ההיא ויעמוד לפני חנוך וכל בני האדם אשר את חנוך רואים אותו. ויצו חנוך בעת ההיא ויעבירו קול לאמר מי האיש יחפוץ לדעת דרכי ה' אלהיו יבוא ביום הזה אל חנוך טרם הלקחו ממנו. ויתקבצו כל בני האדם ויבואו אל חנוך ביום ההוא וגם כל מלכי הארץ ושריהם ורוזניהם לא סרו מאתו ביום ההוא. וילמד חנוך את כל האדם חכמה ודעת ומוסר ה' ביום ההוא ויצום מאוד לעבוד את ה' וללכת בדרכיו כל ימי חייהם וישם שלום עוד בין כולם.

ויהי אחרי כן ויקם וירכב על הסוס ויצא וילך ויצאו וילכו אחריו כל בני האדם כשמונה מאות אלף איש וילכו איתו מהלך יום אחד. ויהי ביום השני ויאמר אליהם שובו לכם לאהליכם למה תלכו פן תמותו וישובו מהם מעליו. וילכו אתו הנשוארים מהם מהלך ששת ימים וחנוך דובר אליהם בכל יום שובו לאהליכם פן תמותו ולא אבו לשוב וילכו אתו. ויהי ביום הששי וידבר עוד חנוך אליהם לאמר שובו לכם לאהליכם מאתי כי מחר אעלה לי השמימה והיה כל הנשאר מכם אתי ימות. וישובו עוד מהם ביום הששי ויותרו עוד אנשים וידבקו עמו. ויאמרו אליו עמך נלך אל המקום אשר תלך חי ה' כי המו תיפרד בינינו ובינך. ויהי כי מתאמצים הם ללכת אתו ויחדל לדבר אליהם וילכו אחריו ולא שבו להם. והמלכים האלה בשובם ויפקדו כולם לדעת מספר האנשים הנשוארים אשר הלכו אחרי חנוך. ויהי ביום השביעי ויעל חנוך בסערה השמימה בסוסי אש ורכבי אש. וישלחו כל המלכים אשר היו עם חנוך ביום השמיני לקחת את מספר האנשים אשר נשארו עם חנוך במקום אשר עלה משם השמימה. וילכו מלאכי כל המלכים האלה אל המקום ההוא וימצאו כל הארץ מלאה שלג במקום ההוא ועל השלג אבנים גדולות מאבני שלג. ויאמרו איש אל רעהו לכו ונבקע את השלג ונראה פן מתו האנשים אשר נשארו עם חנוך תחת השלג הזה. ויעשו כן ויבקשו בכל השלג ההוא וימצאו את מספר האנשים אשר היו עם חנוך מתים תחת השלג. ויבקשו את חנוך ולא מצאו כי עלה השמימה. ויהיו כל ימי חנוך אשר חי בארץ שלש מאות שנה וחמש וששים שנה. עכ"ל מדרש ספר הישר.

א"ה ריחמ"א: הרי לנו מכל הנ"ל שחנוך היה מתהלך בצדקו להיות בדבקות לה' יתברך כל הזמן, ופרש מבני דורו, וכל בני דורו היו רוצים ותאווים לשמוע מדבריו ודברי קודשו. ועיין להלן מה שנביא בשם החתם סופר זיע"א.

הנה ידוע שרבינו הבעש"ט זיע"א גם הוא בתחילת דרכו היה נסתר ולא התגלה עד שצווה להתגלות ולצאת לעם וללמדם תורה ולקרבים לה' יתברך הן את פשוטי העם והן את הלמדנים. וכבר ידועים דברים אלו.

הנה מובא בספר הקדוש עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו זיע"א (מאמר אם כל חי חלק סימן כ"ב), וז"ל: והוא (חנוך) היה תופר מנעלים בפועל וכו'... והיה חנוך באמונתו מכין בהם לקשור העולמות התחתונים שיהיו תיקונים לרגלי השכינה דכתיב בה מה יפו פעמיך בנעלים שהם חוצצין בינה ובין דומן האדמה אשר אררה ה' בסבת החטא ועל כל תפירה ותפירה היה מכוון ואומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שיש בפסוק זה קשר ויחוד כל ההיכלות עליונים כנודע ור"ת שלו בגימטריא חנוך מטטרון שנתחנך במשמרתו וקנה מקומו, עכ"ל. ועיין בפירוש יד יהודה על עשרה מאמרות אותיות ח עד יד. וכעת לא יכולתי להאריך בזה.

ובמגיד מישרים למרן רבנו יוסף קארו זצוק"ל וזיע"א, כתב על ענין זה שחנוך היה תופר מנעלים, וז"ל (ועיין במודגש, בעיקר):

ורוא דגלגולא הלא לך למינדע דכד מתגלגל בר נש ההיא נפשא דהוה ביה בקדמיתא הא אית חולקא בה מגופא וחולקא מרוחא ואיהי מתדבקא בגופא תניינא ומדביקא דילה בההוא גופא תניינא מתהוה נפשא אחרינא וכן בכל גלגולא מתחדית נפשא חדתא וכיון דנפש' אית בה חולקא מגופא כד חטא בגופא קדמא כי מתגלגלת בגופא אחרא לקבלא עונשא כיון דנפש דמגלגל בההוא גופא היא חולקא מגופא קדמא כי סביל האי גופא עונשיה הוי כאלו סביל ליה גופא קדמא וכד מזדכך בר נש בגלגולא בתראה מזכי לאינך גופי קדמאי וכלהו יקומון בזמנא דתחייה כל גופא וגופא בנפשא דיליה ההיא נפשא דאתחדת בכל חד מנייהו כמו דאמרית ועלוייא דכולהו הוי גופא בתראה דיזל ידו יזכו כולו ואיהו יהך בקדמיתא וכל אינך יתמשכו בתרייהו כבנייא דאזלין בתר אבא משום דאיהו גרים לון למיתי לעלמא להכי אינך גופי כלהו רווחו וזכו בגין ההוא גופא בתראה דאשתלים ובאורו יראו אור והנך דאשתלימו בעובדין טבין אלא דאצטריך בהו לאתגלגלא בגין דאתהייבו מיתה או בגין לאעברי מיניהון עכירותא דזוהמא הא אינון מייתין כד אינון יניקין דתו ליכא למיחש בהו דיקלקלון עובדיהון וכד צריכין לאשתלמא עובדיהון לא מייתי כשהם קטנים ואי גדלי בפולחנא דקב"ה וגלי קמיה דאי ישבוק יסרחון מסלק לון קדם

זמניהון. וכדעבד בחנוך כדאמור עליה דהוה אושכפא ובכל זמנא דמעיל מחטא בסנדלא הוה משבח לקב"ה ורזא דמלתא דהוה מטטרון דאיהו נעל דמטרוניתא ואיהו מחבר יתה עם מלכא על ידי עובדיהון דצדיקייא דסליק לון לעילא ונגיד מלעילא שפע ברכאן למיזן עלמין והיינו אשכפוטא דיליה ובגין דהוה צדיקא סלקי קב"ה מעלמא עד לא יחוב ונעשה אש בין לפידי אש והיינו מטטרון הנהפך וכו', עכ"ל.

בספר נפש שמשון לרבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל על התפילה (עמ' ש"ג) כתב, וז"ל: תפקידנו הוא "לייחד יחודים" – לייחד את הקב"ה כפשוטו. כלומר – להוריד שפע של ברכה על כל העולם. וכמו שחז"ל אומרים (עשרה מאמרות הנ"ל): חנוך תופר מנעלים היה, ועל כל תפירה ותפירה היה מכוון ואומר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". חנוך היה "מייחד יחודים", בכל תפירה ותפירה הוא ביקש לגלות את יחוד ה' ובזה הוא הוריד שפע עצום לעולם. עכ"ל.

בספר נתיב היושר (על הלכות והליכות מקח וממכר) לרבי יהודה איטח (ירושלים תשנ"ב) הביא בפתיחת הספר, וז"ל: מה הוא באמת המשא ומתן הטוב אומר הרב אליהו אליעזר דסלר זצ"ל זה נלמד משני גדולי עולם מהקדומים והשני מאחרוני האחרונים. הראשון הוא חנוך, אומרים חז"ל חנוך תופר מנעלים היה ועל כל תפירה ותפירה היה מייחד יחודים לקונו, ופירש רבי ישראל סלנטר זצ"ל מאמר זה כי חנוך מקצועו היה לתפור נעלים לאחרים וכשהיה תופר היה משתדל שהתפירות יהיו טובות וחזקות ויהיו המנעלים טובים ללובשם למען יהנה מי שינעלם. ושאיפת חנוך היה לדבק במידת הבורא יתברך כמו שהקב"ה רוצה להיטיב עם בני אדם, כן חנוך כל מחשבתו ורצונו להיטב לאחרים בלי שיתערבו בדעתו מחשבות אחרים לטובת עצמו למשל כדי שהקונה יבא פעם אחרת אצלו לתפור את מנעליו, וכיון שכך היו המחשבות של חנוך בודאי שחנוך נזהר שנטילתו לא תהיה יותר מערך עבודתו. וכו'... עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: הנה כן הייתה גם כן כוונת הבעש"ט זיע"א, היה תמיד חושב איך להיטיב לזולתו ולכלל עם ישראל, והיה דואג להם הן בגשמיות שיהיה טוב יותר באופן הגשמי וגם דואג לרוחניות שלהם שיהיה להם דבקות בה' יתברך באותו אופן כמו שהוא דבק בה' יתברך. וכמו שאמר משיח צדקנו לבעש"ט שיבוא לכשיפוצו מעיינותיו חוצה וכשיוכלו לייחד יחודים כמותו.

בספר מעינה של תורה פרשת בראשית (עמ' לב - לג) כתב על הפסוק "ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים" (ה כד).

וברש"י, צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשיע, לכן נלקח קודם זמנו.

בשם החתם סופר, נאמר, וז"ל: חנוך היה מתבודד, מרחיק עצמו מן הבריות, ולא השפיע מצדקותו על הדור, לפיכך היה חשש שלא יושפע מבני דורו ויסור מדרך הטוב, שהרי "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו" (אבות פ"ה). ואילו זה שאינו מזכה את הרבים אלא נותן דעתו רק על עצמו – עלול להיות מושפע מן הדור הרע ולבוא לידי חטא.

מכיון ש"ויתהלך חנוך את האלהים", כלומר, שהיה מתבודד ומתרחק מן הבריות כדי לעבוד את האלהים לבדו, לפיכך "ואיננו כי לקח אותו אלהים" קודם זמנו, מתוך חשש פן תשיג אותו רעת הדור. עכ"ל.

עוד הובא בשם הה"ק מהר"מ מפרמישלן ז"ל, וז"ל: אם אמנם היה "קל בדעתו לשוב להרשיע", מדוע נעשה מלאך?

ברם, פשוטו של דבר הוא, שהיה חנוך צדיק כה מופלג, עד שעל ידי צדקותו נקל היה לעשות את כל הדור לרשעים, שכן לנוכח מעשיו היו כולם נראים כרשעים, כדרך שאמרו חכמינו: "הלל מחייב את העניים" (יומא לה) – ולפיכך נלקח קודם זמנו, כדי שלא יאשים את הדור כולו. עכ"ל.

עוד הובא בשם הה"ק מהר"ש מקרלין ז"ל, וז"ל: משהיה חנוך מתקרב לאדם רשע, מיד היה מחזיר אותו בתשובה ונוטל ממנו את הבחירה החפשית, מאחר שכבר לא היה עשוי לחטוא עוד.

וזה פירושו של "וקל בדעתו לשוב להרשיע" – נקל לו להביא אדם לידי תשובה כזו, שלא יוכל עוד לשוב ולהרשיע (כאילו נאמר: לשוב מלהרשיע), ולפיכך מן ההכרח היה לקחתו קודם זמנו, כיון שהיה נוטל את הבחירה מבני אדם... עכ"ל.

עוד הובא באותו סגנון בספר 'אמת ואמונה' דברי תורה מרבינו הקדוש, מרנא ורבנא מנחם מנדל זלה"ה מקאצק (אות ש), וז"ל: ברש"י (בראשית ה כב) חנוך צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשיע לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו. כי היה אצלו קל לדבר למרשיע להשיבו מדרכו הרעה ועי"ז תוכל הבחירה להתבטל, לכן סלקו הקב"ה קודם זמנו. עכ"ל.

כתב החתם סופר בדרשות חתם סופר בדרוש לפרשת וילך ושבת שובה תקפ"ט לפ"ק, וז"ל: חנוך בן ירד התהלך את האלהים והתענג בזה התענוג ולא פסק מתענוגיו עד שנתהפך ונעשה מלאך מט"ט כידוע (ילקוט ישעיה רמז תנ"ב), ולא השגיח על בני דורו כלל, ומזה נולד דור המבול, עכ"ל.

עוד כתב חתם סופר בדרשות חתם סופר הספדים דרוש ב', וז"ל: והנה חנוך מת קודם דור המבול והיתה מיתתו במדת הדין, ולא השאיר אחריו שפע ברכה בארץ, אדרבא היתה הארץ שממה אחרי הסתלקותו. על כן אמר (בראשית ה' כד) ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו האלהים מידת הדין דייקא, כי אילו נסתלק במדת הרחמים לא יאמר עליו ואיננו כי השאיר רושם ברכתו בארץ, אך כי לקח אותו אלהים, על כן איננו, עכ"ל.

בספר שיחות צדיקים (לבוב תרנ"ה) כתב (דף ד'), וז"ל: בשם הרב הצדיק הקדוש ר' יצחק אייזיק זצלה"ה, הרב הצדיק ר' אייזיק ז"ל מקאמרנא סיפר להרב הצדיק הקדוש ר' יצחק אייזיק ז"ל מזידיטשוב בשם גדול אחד אשר בעת פטירת רש"י ז"ל הלכו לנגדו כל הפמליא של מעלה ואמרו פנו מקום לרש"י ז"ל רק המלאך מט"ט לא יצא לנגדו יען שכתב רש"י ז"ל על פסוק ויתהלך חנוך את האלהים וכו' פרש"י ז"ל צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשיע לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו קודם זמנו ע"כ והרע בעיני המלאך מט"ט למה לא כתב רש"י ז"ל שנעשה מלאך וסילקו הקב"ה לשמים כמו באליהו ע"כ ואמר ע"ז אדמו"ר הקדוש ר' יצחק אייזיק זצלה"ה מזידיטשוב אני אתרץ דברי קדשו של רש"י ז"ל ואמר למה כתב רש"י ז"ל לשוב ולהרשיע לכתוב שוב לרשע ולשון להרשיע הוא פועל יותא רק הפירוש הוא כן דהנה האשה הצרפתי אמרה לאליהו כי בא אלי להזכיר את עוני כי עד הנה הייתי צדקת נגד בני עירי ולנגדך אין אני חשוב לכלום וזה שכתב רש"י ז"ל צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשיע את כל העולם כי לנגדו היו כולם רשעים לפיכך סילקו קודם זמנו ע"כ וסיים הצדיק ז"ל מזידיטשוב ואמר עתה יאמר המלאך מט"ט פנו מקום לרש"י ז"ל כי תרצתי את פירוש רש"י ז"ל ע"כ שמעתי. עכ"ל.

ועוד הובא דברי זה בסגנון לשון אחר מעט בספר זבד טוב (לבוב תרע"א), (דף ב'), וז"ל: מאדמ"ו הקדוש מהרי"א מזידיטשוב זי"ע על הפסוק ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו וגו' והרב החסיד המקובל המפורסם בקדושתו וטהרתו ר' שלמה סופר מדאלינא זצ"ל היה מסתופף בצל קדשו מרן הקדוש ר' יעקב יצחק

מלובלין זצוקלל"ה זי"ע ואח"כ נסע לרבינו הקדוש מהרי"א זצוקללה"ה סיפר לרבינו מעשה הקדוש מלובלין כאשר נסתלק מזה העולם רש"י הקדוש יצאו לקראתו כל הפמליא של מעלה. חוץ ממלאך הקדוש מט"ט שר הפנים שלא רצה לצאת לקראתו מחמת שכתב רש"י בחומש ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים כתב רש"י צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשיע לפיכך מיהר הקדוש ברוך הוא וסילקו כו'. ע"כ התרעם על רש"י שכתב כן כך סיפר הרב ר' שלמה זצ"ל. ואמר רבינו אני אתרץ רש"י כי מצינו בגמרא שבת לג ע"ב כשיצאו ר' שמעון בן יוחי ור' אלעזר בנו מן המערה אחר תריסר שני נפקו חזו אינשי דקא כרבי וזרעי אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה כל מקום שנותנין עיניהם מיד נשרף יצתה בת קול ואמרה להם להחריב עולמי יצאתם חזרו למערתכם. הדור אזול יתבו תריסר ירחי שתא אמרו וכו'. וזה אמר רש"י בלשונו הקדוש צדיק היה היינו שהיה כ"כ צדיק גדול שלא היה יכול לסבול זה העולם כשהיו עוסקין בצרכי העולם וקל בדעתו לשוב ולהרשיע הוא לשון מפעיל לאחרים היינו שיעשה ח"ו כל העולם לרשעים לפיכך מיהר הקדוש ברוך הוא שלא להיות בעוה"ז שלא יחריב עולמו ח"ו ונעשה תיכף בשרו ללפיד אש ולקח אותו בשמי מרומים עכלה"ק ותיכף כשתירץ זה אמר רבינו הנה עתה יצא המלאך הקדוש לקראת רש"י זצ"ל ע"כ שמעתי משמו. עכ"ל.

שייכות נשמת הבעש"ט זי"ע"א לנשמת היהודי מצפת בשנת של"ג

עוד כתב הרבי מלובביץ זי"ע"א, וז"ל: ולהעיר ממכתב הבעש"ט לגיסו (נדפס ב"תמים" ח"א ע' יב ואילך) ששם מובא שנשמתו של הבעש"ט היא נשמתו של יהודי שחי בצפת בשנת של"ג. עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: והנה שנת של"ג היא שנת פטירת האר"י הקדוש זצוק"ל וזי"ע"א, וצ"ע האם בשנת של"ג נולד אותו יהודי בצפת או שכבר היה חי בצפת בשנה זו והיה בן גילו של האר"י זי"ע"א.

ומצאתי בס"ד בספר גלגולי הנשמות לרבי אליהו יחזקאל שליט"א (ירושלים תשע"ב), שהביא במערכת הח' (עמו' קנה - קנז), וז"ל: מעשה בשנת של"ג (1573) בעיה"ק צפת ת"ו, שבעיר העתיקה חי יהודי מבוגר וצנוע שהתפרנס מעבודתו כחייט. הוא היה יהודי פשוט שלא השתייך לחבורת הלמדנים, אך ידוע שהיה מצטיין במעשים טובים.

לילה אחד, בעודו עורך את תפלת 'תיקון חצות' בביתו, נמלא לפתע ביתו באור יקר ומופלא. הסתכל היהודי כה וכה, כשהוא תוהה מהיכן הגיע האור המופלא. לפתע הבחין באדם בעל חזות מרשימה, זקנו הלבן והארוך יורד עד חזהו, וגלימתו הלבנה בוהקת ומקרינה אור סביבה.

'אני אליהו הנביא' הציג האורח את עצמו, 'נשלחתי אליך מן העולמות העליונים לגלות לך מתי יבוא המשיח, אך זאת בתנאי שתגלה לי מהו המעשה הטוב שעשית ביום הבר מצוה שלך. דע לך, שאותו המעשה האיר את כל העולמות העליונים באור של קדושה ושמחה מיוחדת, ומאוד הייתי רוצה לדעת מהו המעשה שגרם לזה.

'אני מצטער', השיב היהודי, 'אך לא אוכל לגלות לך מה היה אותו המעשה. עשיתי אותו לכבוד בוראי, ואיני רוצה שום שכר עבורו. נסיונות נוספים של אליהו הנביא לברר את פרטי המעשה לא צלחו, והוא חזר לשמיים כלעומת שבא.

בבית הדין השמימי הוחלט עם זאת, כי בשל המעשה הנאצל שעשה היהודי ביום בר המצוה שלו, יקבל מתנה מיוחדת לה לא כל אדם זוכה. הוחלט שאליהו הנביא יתגלה אליו בכל לילה וילמד איתו את סודות התורה והקבלה, וכך אכן היה.

במשך מספר שנים זכה היהודי לביקוריו הליליים של אליהו הנביא, ולחווייה הנדירה של לימוד סודות התורה מפיו. כעבור מספר שנים, נפטר היהודי בשיבה טובה. נשמתו הגבוהה הוכנסה להיכל מיוחד בגן העדן – ההיכל של האבות: אברהם, יצחק ויעקב. כמו האבות, גם מעשיו הטובים של היהודי היו כולם לשם שמים, הוא נהג בצנעה יתירה ומעולם לא ביקש דבר עבור מעשיו.

לאחר עיון ובדיקה של קורותיה של נשמתו של היהודי, הוחלט בבית דין השמימי, שלמרות כל מעלותיה והדברים הנפלאים לה זכתה הנשמה בחייה: המעשים הטובים, הכוונות הטהורות והלימוד עם אליהו הנביא, הרי שדבר אחד עיקרי חסר לה טרם תבוא על תיקונה השלם – חסר לה הגילוי. את מעשיו עשה היהודי הצפתי בתכלית הצניעות ולא גילה אותם לאף אחד. גם את סודות התורה שלמד עם אליהו הנביא לא חלק עם אף אחד, ואף לא גילה לאיש על ביקוריו הליליים של אליהו בביתו.

לכן, נפסק ב'בית דין של מעלה', כי על נשמה זו לבוא בגלגול נוסף בעולם, כדי לתקן את עניין הגילוי. נשמתו של היהודי הצפתי, חזרה שוב לעולם לעולם לאחר ק"ל שנה. היא ירדה לעולם למטרה אחת – לגלות ולהתגלות.

ביום הולדתו העשרים ושש של ר' ישראל הבעל שם טוב, נגלה אליו מורו ורבו אחיה השילוני, הנביא התנכ"י המפורסם שהיה גם רבו של אליהו הנביא. הבעל שם טוב למד משך עשר שנים רצופות עם אחיה השילוני, את סודות התורה ופנימיות הקבלה, עד יום הולדתו ה"ו. באותו יום גילה אחיה השילוני לבעל שם טוב, גילוי מסעיר.

"מהיום, עליך להתגלות, ולגלות לעולם את מה שלימדתי אותך", אמר אחיה השילוני לתלמידו. רבי ישראל הבעש"ט היה בהלם ובצער רב. הוא היה אמון על הנהגת הצדיקים והמקובלים הנסתרים שפעלו באירופה בחבורות קטנות, ובהצנע לכת. מושג ה'תגלות' היה זר ומנוכר להליכות המקובלים הנסתרים.

אחיה השילוני גילה לתלמידו שנשמתו הינה גלגול של אותו יהודי צפתי שחי בצפת בשלהי המאה ה-16, ושנשמתו ירדה לעולם לתכלית זו של הגילוי וההתגלות. לאחר ששמע הבעש"ט על שורש נשמתו ושליחותה המיוחדת בעולם, קיבל עליו את המשימה, והתחיל לגלות ולהפיץ את תורת החסידות, החושפת ומגלה את מעיינות פנימיות הקבלה ופרד"ס התורה.

כעבור י"ג שנים (בר מצוה), בערב ראש השנה התק"ז, זכה הבעש"ט לעליית נשמה מיוחדת, בה הגיעה נשמתו להיכלו של המשיח בעולמות העליונים, וראתה שם שמחה גדולה. כששאל הבעל שם טוב את המשיח מתי יבוא, השיב המשיח: "לכשיפוצו מעינותיך חוצה, וכשתגלה את תורתך וסודותיך בעולם כולו". וכו'.

כא. א"ה ריחמ"א: בספר שלש אגרות הבעש"ט עם ביאורים מרבי מרדכי שיינברגר שליט"א (אור הגנוז) הביא ג"כ סיפור זה (בעמ' רמב-רמג), ובסיום הסיפור כתב וז"ל: את הסיפור הזה סיפר הצדיק "רבי אדם בעל שם". שהיה מנהיגם של הצדיקים ה"נסתרים" בתקופה שקדמה לגילוי החסידות. – סיפר לתלמידו רבי ישראל בעל שם – טוב. "ואתה זכית שנשמתך היא נשמת אותו יהודי צדיק מצפת". חתם רבי אדם את דבריו לתלמידו הגדול וממשיך דרכו. עכ"ל. יש לציין ששם בספרו הובא הסיפור בגירסה שונה מעט, ובלי נדר נשתדל להביאו.

הרי לנו שכל מה שזכה הרב הבעש"ט הכל היה בעבור שלא סיפר את מעשיו הטובים לאחרים, ואחז בפלך השתיקה, כי השתיקה היא כלי להשגת הקדושה. עכ"ל.

בספר אמת ואמונה (דברי תורה מרבינו הקדוש, מרנא ורבנא מנחם מנדל זצלה"ה מקאצק, עם צמח אמת לגה"ק ר' מנחם צבי קאליש זצ"ל) כתב באות תרצ"ט, וז"ל: הבעש"ט בא לתקן שלא יהיו בבחינת מצות אנשים מלומדה אלא יעבדו השי"ת בלב, ועבודתו נמשכה מפודולי לוואלין (המגיד ממעזריטש זצ"ל) ואח"ז לגליציא (בעל נועם אלימלך זצ"ל) ומשם לפולין, ואמר רבינו זצ"ל להרה"ק מסטוטצין לקרב את אנשי ליטא לזה הדרך. עכ"ל.

כמה פעמים היה הבעש"ט בעולם ומתי

עוד הובא בשבחי הבעש"ט השלם (יצא לאור מחדש על ידי ספריית מעיינותיך כסלו תשע"ז) בהוספה ב' (עמ' 266-268), וז"ל:

בס"ד יום ג' קדושים

שמעתי מכ"ק אאמו"ר הרה"ק שליט"א (כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע) בשם הישיש מראדמיסעל, כי הוא היה בין אלו שהיו מנקים את הספרים והכתבים קודם הפסח אצל כ"ק אאזמו"ר הצ"צ זצוקללה"ה, והיה מונח הרבה כתבים, עלים ואגרות, בשידה. והיה צעטיל (פתק) אחד ארוך כתב יד קדש כ"ק אדמו"ר הגדול זצוקללה"ה, וזה היה נכתב בו ממה שזוכר:

יש פלוגתא בין רבי אמי וחכמים על אברהם אבינו ע"ה, דאחד סובר דבן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו, ואחד סובר בן מ"ח שנה^ל, ועל הבעש"ט הכל מודים דבן ג' שנים הכיר. אביו ר' אליעזר היה בן מאה שנה ואמו שרה היתה בת צ', ופעם אחת גילו לו בחלום שיקדש את עצמו, כי יולד לו בן שיאיר

כב. רשימת כ"ק האדמו"ר הריי"ץ (על פי רשימת כ"ק אדמו"ר הזקן) – נדפסה בקובץ יגדיל תורה (ניו יורק) חוברת לא. רשימה זו היא כנראה משנת תרס"ח. הישיש מראדמיסעל, שדבריו נעתקו ברשימה זו, ביקר בליובאוויטש בשנת תרס"ח, והיה מספר זכרונותיו מימי קדם. כ"ק אדמו"ר הריי"ץ רשם את תוכן סיפוריו, וברשימה זו סיפר גם אודות הישיש הנ"ל: הישיש נכד ר' מאיר רפאל'ס מוילנא, היינו שחותנו היה בן ר' מאיר מוילנא, ואביו היה אחד משקאלאו מחסידי רבינו הגדול [אדמו"ר הזקן], ועל אביו אמר כ"ק אאזמו"ר הצמח צדק זצוקללה"ה שרבינו הגדול עשה ממתנגדי שקלאו מנין "בנונים", והיה אביו של זה אחד מהם, ולכן הייתי מקרב אותו, בזכות אביו, כי הייתי אוהבו מאד. ואביו נהיה לחתן לעיר ראדאמיסעל ושם נולד הישיש הזה.

כג. ראה נדרים לב ע"א, אמר רבי אמי בר אבא בן שלוש שנים הכיר אברהם את בוראו. ובבראשית רבה סד ד, רבי יוחנן ורבי חנינא תרויהון אמרי בן ארבעים ושמונה שנה הכיר אברהם את בוראו.

לישראל, והתקדש ונולד הבעש"ט. ונולד שלא כדרך כל הילדים, בהיותו בן ג' חודשים היה הולך ומדבר, ובהיותו בן שנה וחצי הסתלק אביו ר' אליעזר. וקודם התסלקותו, אמר לו: אל תפחד משום אדם כי אם מן הקב"ה בעצמו. לעת היארציט של אביו ר' אליעזר מתה אמו שרה.

והוא היה הולך ברחובות ומקל בידו, והיו אנשי העיר מחזיקים אותו. והוא לא היה מתיירא משום דבר והיה הולך ליערות וכו'. בליל שבו נגמר לו ג' שנים, היה ליל חשך ואפילה וגשם שוטף. לקח את המקל והלך לו לילך ליער, אמרו לו בני אדם: היאך אתה הולך בליל חשך ואפילה כזו? והשיב: אין אני ירא משום דבר כי אם מן הקב"ה בעצמו. כשבא לעומק היער ראה בית גדול ומפואר והיה בו אור רב, ונכנס לחדר לפניו מחדר, עד שנכנס לחדר שכל הלצים שילוחות דסמא' (ל) יושבים מסובים. אמרו לו: היאך אין אתה ירא לכנוס כאן? אמר: אין אני ירא משום דבר כי אם מהקב"ה בעצמו. אמרו לו אינגעלע ועסטו מודה זאיין אז (-ילד, האם אתה מודה ש) עזב הוי"ה את הארץ? צעק: יתפרדו כל פועלי אוני, ונתבטלו כלא היו.

עד י"ח שנה למד אתו אחיה השילוני, ואחר כך זכה להיות תלמידו של משיח. בהיותו בן י"ג שנה למד אותו כל השמות (הקדושים) וכינוייהן, לבד שם אחד שלא למדו. ושאלו הבעש"ט מפני מה, השיב כי השם הזה גם הוא אינו יודע ומסור ביד הס"מ, כי לא רצה לחרוב הבית עד שיתנו לו שם זה במשכון, כי בשם זה תלוי הגאולה. והתחיל להתעסק להוציא את השם הזה, ואמרו לו מלמעלה: הרבה השתדלו בזה וניזקו, השיב כי אין אני ירא משום דבר כי אם מן הקב"ה בעצמו. עד אשר הביא את הס"מ, ואמר הס"מ: טפה סרוחה, לא הייתי בעולם הזה עד עתה אלא ב' פעמים, בזמן חורבן בית ראשון ושני (ולי ספר הישיש שהב' פעמים א' בזמן עץ הדעת והב' בזמן^ה), והיאך העזת להביאני? השיבו: אין אני ירא משום דבר כי אם מן הקב"ה בעצמו, והוציא בלעו מפיו.

(ועוד היה כתוב שם מה, אך אינו זוכר מה שהיה כתוב, ובסוף היה כתוב בזה הלשון:) כל זה זכיתי לשמוע מפי הבעש"ט בהקיץ.

ומספר הישיש הנ"ל כי הוא רצה להעתיק זאת וכבר הכין נייר ועט עופרת, ונכנס כבוד דודנו הרב מהרי"ל זצ"ל (מקאפוסט) ואמר לו כי אל יעשה

כד. א"ה ריחמ"א: שם כתוב עון, ואולי הוא טעות סופר, ואני תיקנתי על שם הפסוק.

כה. בגליון כתב יד קדשו של כ"ק אדמו"ר הריי"ץ נחתכו כאן כמה מילים מן הגליון.

זאת, כי כבר העתיק זה הרב הלל מפאריץ, ונשרף אצלו עם עוד איזה כתבים שלו. וגם אבא (אמר על כ"ק הצמח צדק) יקפיד עבור זה, ומשום זה מנע את עצמו מלהעתיק. עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: יוצא לפי זה דהבעש"ט היה רק ב' פעמים בעולם האחד בעת חטא עץ הדעת והשווה על מה שהובא לעיל הערה 5 עיי"ש. ועוד פעם שהיה בעולם אך לא ידוע מתי. וצריך לדעת איך ליישב את כל השמועות הנ"ל.

"לולי ביאת הגואל ישוב הבעש"ט בזה העולם"

עוד מובא בספר שבחי הבעש"ט השלם (הנ"ל), באות קכז, וז"ל: גם שמעתי שאמר הבעש"ט: אם לא יבוא הגואל צדק במשך שישים שנה, מוכרח אני לבוא [שוב] בזה העולם.

כו. א"ה ריחמ"א: עיין בקובץ ברקאי קובץ ב' סתיו תשמ"ה שהובא שם בעמ' 186, וז"ל: כשנולד רבי ישראל מרוזין, צווה דודו רבי מרדכי מצרנוביל לקרוא את הרך הנולד בשם ישראל כי יש לו נשמת הבעש"ט. (הובא בספר מגדולי החסידות להרב ברומברג ספר ו' , כ"ו).

ועיין עוד בספר מגילת סתרים ומעשה ה' והוא חזיונות ומעשה השם לאדמו"ר מו"ה יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין זצלה"ה מקאמארנע זיע"א, שכתב (שם אות כט) שדודו מוהר"ר ר' צבי מזידיטשוב זיע"א אמר, וז"ל: ופעם אחת, עמדתי אצלו (אצל דודו), ואמר, שמרן הבעש"ט הוא עוד הפעם בעולם הזה, וגדול יותר באור הייחודים ממה שהיה בכמה מדריגות, ואינו יודע היכן הוא, ותמהתי, עכ"ל.

ועיין בספר עבודת עבודה ח"ב שיחות קודש (שנים תשנ"א-תשנ"ב) מהאדמו"ר מטאהש זיע"א, שכתב במוצש"ק תזריע מצורע (עמ' רנו), וז"ל: גם זכות היחודים הקדושים של רבי אייזיק'ל (האדמו"ר מקאמארנע) יעמדו לנו, שהרי בכל רגע מימי חייו היה מכוין ומייחד יחודים קדושים ונוראים. ומספר על עצמו בהקדמת פירושו לחומש ספר במדבר, כי פעם אחת כאשר בא לפני דודו ורבו העטרת צבי זי"ע, אמר לו רבו, תדע כי נשמת הבעש"ט הק' נמצאה עתה עוד הפעם בעולם הזה, ובענין היחודים הוא עתה בדרגא יותר גדולה מבפעם הראשונה. וכאשר בא רבי אייזיק'ל לפני הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע, אמר לו כדברים האלה ממש. וכן כאשר בא לפני הרה"ק מרוזשין זי"ע אמר לו גם הוא אותן הדברים ממש. ורמזו בזה על רבי אייזיק'ל עצמו, עכ"ל.

ועיין עוד בספר הנ"ל (עמ' שמ"ט - שנ"א), מה שכתב כדוגמת מה שהובא לעיל שברבי אייזיק'ל זיע"א (האדמו"ר מקאמארנע), כי בו ירד נשמת הבעש"ט הק' עצמה. ומטעם זה לא עבר עליו יום אחד מבלי לדבר ולספר מגדולתו של הבעש"ט הק', עכת"ד. ועיי"ש כל דבריו היקרים.

ובכתבי רבי יאשע שו"ב מבריסק זצ"ל (בעל מחבר ספר מנחת יוסף על או"ה) שכתב באות נח על הבעש"ט (עמ' כב), וז"ל: אחר הסתלקות הר"נ ז"ל הנ"ל (כוונתו לרבי נחמן מוקסוב) (עיין בגוף המאמר מה שהבאנו לעיל מכתבי רבי יאשע שו"ב מבריסק, ותבין), פ"א כשהי' הבעש"ט יושב בין החברים עשה עליות נשמה, והלך בעולמות והגיע להיכל אחד ששם הי' יושבים בעלי תשובה שעשה הר"ן בעוה"ז, והם היו מאנשים גדולים מאוד, ורצה הבעש"ט לכנוס שם לראותם ולא רצו לפתחו להניחו לשם, כי אמרו שהיכל הזה שייך לרבים הר"נ, ונצרך לשאול את פיו, ולהלכו ושאלוהו באשר שהבעש"ט רוצה לכנוס שמה, א"ל מה טוב אם הוא רוצה לכנוס, כלומר זה זכ"י כשבא לשם ונתיישרו בעיניו, וגם הוא נתיישר

והרב דקהילתנו אמר ששמע מזקיננו ששבת אצל הבעש"ט שבת אחד קודם שבועות [חג השבועות תק"כ] שנסתלק בו, ואמר [הבעש"ט] דבר, והיה לו [לזקנו של הרב] ספק אחד, ואמר הרב שיש לו שני ספיקות, ואינו יודע אם אמר בחמש עשרה שנה או בחמשים שנה, ועוד ספק אם בשש עשרה שנה או בששים שנה.⁶⁰

ואני שמעתי מאחרים בפירוש ששים שנה [כאמור לעיל]. ושאלתי את ר' אהרן ממעזיבז ואמר לי כי [הבעש"ט] אמר בודאי יתגלגל ויבוא בזה העולם אבל לא אהיה כמו שאני עכשיו, אבל הפירוש [בכוונת דברי הבעש"ט] אינם יודעים, כי – אמר – מי הוא ישאל פירושו של דבר זה. עכ"ל.

בעיניהם ובקשו אותו שישאר שמה והי' קרוב הדבר שיפעלו אצלו, אח"כ אמר להם שיהי' חלול השם בפני העולם שיאמרו שהבעש"ט מת מיתה חטופה, ואמרו לו הלוא בדהמע"ה כשהמה"מ (-בדוד המלך עליו השלום כשהמלאך המות) לא יכול אפחות דרגא מתותיה והנה לפני העולם הי' זה מיתה חטופה ואעפ"כ כיון שנכתב המעשה אין בזה כלום, א"ל מה לכם להעוה"ז כיון ששוב לא תהי' שם, והי' מתחזק שיבטיח להם, והרגישו בו החברים תלמידיו שהוא שיעור יותר מהרגילות, והתחילו לצעוק עליו בקול ויללה וביכ עד אשר הקיצוהו. עכ"ל.

ומשמע מכאן ממה שאמר להם הבעש"ט זיע"א "מה לכם להעוה"ז כיון ששוב לא תהיו שם", משמע שהם לא יהיו שם אבל הוא כן יחזור לעולם הזה שוב.

ואגב רואים כאן שמזכירים הם מפטירת דוד המלך ע"ה שנפטר בחג השבועות, ואולי רמזו בזה רמז על הבעש"ט שנשמתו מנפש או רוח של דוד המלך ע"ה, שגם הוא יפטר בחג השבועות וכמו שבאמת היה שנפטר הבעש"ט בחג השבועות. ויש מה להאריך בזה על תאריך פטירתו ואין כאן המקום כעת. ועוד חזון למועד בלי נדר.

כז. א"ה ריחמ"א: שם בהערה 321 כתבו, וז"ל: הבעש"ט אמר את דבריו המוזכרים לעיל, ומנין השנים שקצב לא היה ברור לשומעים כל צרכו. באידיש שמות המספרים 15 ו – 50 דומים, וכן 16 ו – 60. לזקנו של הרב מליניץ שנכח במקום היה ספק בין שני מספרים דומים, ואילו לנכדו הרב היה כבר ספק כפול.

ליקוטים מתורת הבעש"ט זיע"א

לשבועות

בספר בעש"ט עה"ת לשבועות כתב, וז"ל:

א. קבלתי ממורי נר"ו [הבעל שם טוב] כשחל שבועות ביום שקבלו התורה בזמן שקדשו על פי ראייה, או ביום זיין לדעת ר' יוסי (שבת דפ"ו ע"ב) שיכוין בשעת אמירת עשרת הדברות שם היוצא מפסוק (תהלים קיט) גל עיני וכו' [בשילוב שם הוי"ה ב"ה]: כזה: יגהבוה ילהיותה יעהטומה ייהותה (יגהבוה) [ינהנוה] ייהפורה יוהלותה יאהאוךה. (סידור הר"ר שבתי ז"ל).

ב. בשם מורי נר"ו [הבעל שם טוב] צריך לזהר מאוד אחר התיקון שעשה בלילה"ל שלא יפסיק בשום שיחה בטילה עד אחר שאמר במוסף קדושת כתר, כי אז עולין כל קישוטי הכלה שעשה בלילה, על כן יזהר מאוד לטהר מחשבתו, על כל פנים עד כתר זה. (סידור הר"ר שבתי ז"ל).

בענין שהיו בארצות הספרדים ובפרט במרוקו צדיקים קדושים כדוגמת הבעש"ט זיע"א

א"ה ריחמ"א: כאן המקום להביא מה ששאלני ידידי היקר הרה"ג מאיר אביטבול שליט"א (אוצרות המגרב ירושלים), ואביא כאן את ההתכתבות ביני לבינו, וז"ל הרה"ג מאיר אביטבול שליט"א: הרב רן היקר ! לפני הכל מגיע לך ישר כח גדול

כת. א"ה ריחמ"א: ובמקור מים חיים אות א' שם, כתב, וז"ל: ובספר זוהר חי על הקדמת הזוהר ד"ח ע"ב כתב וז"ל, וליזהר באזהרות מורן האלהי קודש הריב"ש טוב, ליזהר אחר התיקון שעשה בלילה"ל באזהרה גדולה, שלא יפסיק בשום שיחה הנראה כעין בטלה, עד אחר שאומר מוסף כתר, כי אז עולין כל קישוטי כלה שעשה בלילה, על כן יזהר הרבה לטהר מחשבתו על כל פנים עד כתר זה, ומזה נהגו הרבה צדיקים, ומורי הקדוש דודי בכללם, לעמוד תיכף להתפלל באור הבוקר, ולא יפסיק כלל בשום שינה, וגם אני נהגתי כך אחריהם, וכעת נחלש כח העולם ונחלשתי ולא יכולתי עמוד בזה, עכ"ל.

א"ה ריחמ"א: יש להביא כאן מה שכתב בשער הכוונות שער הכוונות - דרושי חג השבועות דרוש א, וז"ל: ודע כי כל מי שלא ישן בלילה הזאת כלל אפי' רגע אחד ויהיה עוסק בתורה כל הלילה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא וכמ"ש הרשב"י בהקדמ' בראשית וז"ל דיפוק ההוא שתא בשלם כו' ע"ש ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה ההיא תלויה בענין זה כי אם לא ישן כלל ודאי שלא ימות בשנה ההיא ודי בזה. ולכן פשט המנהג הזה בישראל לעסוק בתורה כל ליל חג השבועות ואמנם הענין הוא זה כי ע"י היותם עוסקים בתורה כל הלילה הם ממשיכים את הכתר הנז' בז"א שהוא בחי' דיקנא דא"א שז"א עולה עד שם כנו'. עכ"ל.

על העבודה הנפלאה שאתה עושה. אחד מרבני בעלז אמר לי לפני שנים רבות כי רבי פנחס מקוריץ כתב שהיה במרוקו ופגש שם 200 צדיקים במדרגתו של הבעל שם טוב. נאמר לי שבמהדורות החדשות הורידו את הפיסקא הזאת !!!!!. תוכל לאתר לי את המקור. ע"כ מכתבו.

וזאת אשר השבתי לו: בענין מה ששאל זה מה שמצא לי ידידי ורעי הרה"ג דוד אריה שלזינגר שליט"א, וז"ל: הרה"ג ר' מאיר אביטבול שליט"א שאל במה ששמע בשם רבי פנחס מקוריץ זיע"א שראה כמאתיים צדיקים במרוקו כהבעש"ט, ולא מצאתי דבר כזה אלא בשם הדברי חיים מצאנז שהוא רואה בארצות המערב צדיקים כמו הבעש"ט בזמנו ואמרו שנתכוין על רבי יעקב אביחצירא זיע"א, עיין בטאון בארצות החיים כ"ו עמוד צ"ט. עכ"ל. ע"כ ההתכתבות.

א"ה ריחמ"א: כעת מצאתי דברים נוספים בענין זה, וזה החלי בעזר צורי וגואלי:

בקובץ המשביר ח"ג לידידי היקר הרה"ג יששכר דוב הופמן שליט"א הביא בחלק מכתבים למערכת במכתב ה', מהרה"ג הרב רזיאל כהן שליט"א (מח"ס שו"ת מחקרי ארץ ב"ח), שכתב בסיום דבריו וז"ל: דרך אגב, סמוך לחתימה נזכרתי במה שהובא בספר הנוכחי (ראש עמ' פכ"ט) שהאדמו"ר מצאנז נר"ו אמר למרן הגרע"י "בשם אביו" שכנראה בגלגול הקודם היה ספרדיל וכו'. הנה זה שמעתי ממרן הגרע"י גופיה בשנת תשנ"ו (כשיקיר בישיבה בחודש סיון או תמוז,

כ"ט. א"ה ריחמ"א: להבנת הענין אביא כאן מה שכתב בקובץ המשביר חלק ב' במאמר מהרב משה גליק (עורך בטאון צאנז, נתניה) על קשרי הידידות שהיו לבית צאנז עם מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף זיע"א, וז"ל: פעם אחרת אמר הגר"ע: "מרן הרבי זי"ע, עליו השלום, הוא היה אוהב ישראל, כמה אהב את הספרדים, כמה אהב אותי, כמה אני אהבתי אותו, לא היה אצלו הבדל בין אשכנזים לספרדים, היה אוהב את כולם כאחד. אף אחד לא עשה את מה שהוא עשה להם..." כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א הגיב לעומתו: "הוא הראה אותות חיבה גדולה לאחינו הספרדים, וקירב ביותר את הספרדים... הוא אמר לי פעם בדרך צחות: שכנראה בגלגול הקודם הייתי ספרדי, שהרי אני אוהב אותם כל כך..." הגר"ע זצ"ל נהנה מאוד מכך, ובאותו יום כאשר נערך שמחת שבע ברכות לנכדת הגר"ע יוסף, אמר הגר"ע זצ"ל דברי תורה, ופתח במילים האלו: "היום היה אצלי אהובי וידיד נפשי הרבי מצאנז שליט"א. אתם יודעים מה הוא אמר לי? שאבא שלו, השפע חיים, הדברי יציב, היה פעם ספרדי... כל היום, עד שבאתי לפה, אני נזכר מהמילים האלו ואני מלא בהנאה ממה שהרבי מצאנז אמר לי. וכו' עכ"ל.

ל. א"ה ריחמ"א: ויש להביא כאן מה שכתב בספר "ואברהם זקן" ח"א לרבי אברהם פלאגי זיע"א, כתב במערכת אלף ערך אהבה אות ג"ן, וז"ל: אם תראה מאומות העולם דיש מהן דאוהבין לאומה ישראלית יותר מאומתו הסברא נותנת דבא איש הישראלי בגלגול נכרי דכך הוא עונשו וכנוסח הוידוי המסודר במחזור ימים נוראים לאומרו ביו"ד ימ"ח וא"ש את"מ ונפקא מינה לכיון בכל יום בברכת שלא עשאני

ובהוראת מרן ראש הישיבה נר"ל לא אמרנו אז תחנון לרוב השמחה) ומסר אז שיעור בהלכות שבת (בענין המובא ביבי"א ח"ח ברופא יהודי הנצרך לחלל שבת עבור טיפול בגוי), ובסיום השיעור שיבח הרב את ראש הישיבה נר"ל, ומזה נגרר לשבח מאוד גם את ר' אליהו ישי נר"ו, ובתוך כך סיפר שאמר לו האדמו"ר מצאנז (בעל דברי יציב) "בעצמו": איני יודע למה אני אוהב הספרדים כ"כ, אולי בגלגול הקודם הייתי ספרדי... לד וסיים הגרע"י בבת שחוק, אף אני איני יודע למה אני אוהב כ"כ את

גוי בגלגול זה, עכ"ל.

ועפ"י זה יש לומר, שאם יש איזה אדם יהודי בגלגול זה אוהב את הספרדים כנראה שהיה בגלגול הקודם ספרדי אע"פ שהוא בגלגול זה אשכנזי, וכן הוא להיפך אם תראה ספרדי שאוהב אשכנזים בגלגול זה. כנראה בגלגול הקודם היה אשכנזי. ועיין במה שכתבתי בספרי גלגל חוזר בעולם על דברי רבי אברהם פלאגי זיע"א הנ"ל.

ואגב אכתוב כאן מה שכתב הרמ"ד ואלי זיע"א (מתלמידי הרמח"ל זיע"א), בספר הליקוטים ח"א (ט) תחת הכותרת – "הספרדים והאשכנזים – חכמה ותבונה סיני ועוקר הרים", וז"ל: כבר ידוע שיש חכמה ותבונה באדם, כענין שנאמר "והאבדתי חכמה מאדום ותבונה מהר עשו" מכלל דאיכא. והנה דע כי ספרד הוא סוד החכמה, זהו הטעם שהספרדים עוסקים בחיבורי חכמה ויצליחו. והרמב"ם ז"ל היה ספרדי הצליח מאד מכל מה שהיו לפניו בחכמת התורה, ורבים כיוצא בו בספרי חכמה של כמה מינים, גם מאומות העולם, כי כן טבעם בהיותם מצד החכמה, ודיבורם בנחת ומתונים בכל עסקיהם, כי כן טבע הימין, סוד המים. אך בפלפול שהוא סוד התבונה אין להם יד ושם, ואם עוסקים בו לא יצליחו, כי הוא מן השמאל – סוד האשכנזים שהם מן הצפון, וכולם נמהרים אצים ונבהלים, טבע האש. ואין להם עסק בחכמה רק בתבונה הרבה מאוד, ושם גבורת התורה ופלפולה, כי התבונה היא מנת כוסם, ואם הספרדי סיני האשכנזי עוקר הרים. והאיטלקי שהוא ממוזג בקו המכריע יש לו חלק בזה ובוה, אך ברפיון, כי הקליפה גוברת. מה שאין כן הירושלמי, כי בהיותו במזרח העולם ממש – הקו הממוזג, ולא יגאלוהו חשך וצלמות, זהו הטעם כי יש שם השקט ובטח ואוירה מחכים ואין חכמה כחכמתה, עכ"ל.

לא. הוא הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א ראש ישיבת כסא רחמים בני ברק.

לב. עיין בהערה לעיל.

לג. בקובץ המשביר הנ"ל נכתב בטעות "איני", וברור שהוא ט"ס וצ"ל כתוב "אני".

לד. א"ה ריחמ"א: וידידי היקר הרה"ג יששכר דוב הופמן שליט"א עורך קובץ המשביר, כתב בהערה ג', וז"ל: כך אמר לי גם האדמו"ר רבי דוב ברעיש שפירא שליט"א מנאראל, בני ברק, לאבי מורי נר"ו, שאינו יודע למה הוא כ"כ אוהב הספרדים אולי הוא היה ספרדי בגלגול הקודם. וענה לו אבי מורי נר"ו בדרך צחות שאינו צריך לדון לפי תורת הגלגול שבנסתר כי גם לי "נגלה" תשובתה בצדה, שהוא האדמו"ר מנאראל שליט"א שאר בשרו של הרבנית מלכה ע"ה, אשת אדמו"ר השר שלום מבעלז (השר שלום והרבנית מלכה היו בני דודים) זצ"ל שהיתה נצר למשפחת אבולעפיה מיוחסת עד רבי תודרוס הלוי (אבי הרמ"ה, עי' באריכות בקובץ עץ חיים – באבוב גליון יז עמוד שעט). וכו' עכ"ל. ועיין למעלה מה שנביא מהערתו זאת.

התוניסאים, אולי בגלגול הקודם הייתי תוניסאלי... (וכמדומה שנשק אז לראש הישיבה שיבלח"ט לעיני כולם). וכו' עכ"ל.

וידידי היקר הרה"ג יששכר דוב הופמן שליט"א עורך קובץ המשביר כתב בהערה ג', וז"ל: מדי דברי זכור אזכור מה שהיה אומר האדמו"ר הדברי יציב זצ"ל, שפעם אחת שוחחו אצל זקני הקדוש דברי חיים אודות ירדת הדורות ושהם מתמעטים והולכים, נתדבק הדברי חיים בשרעפי קדשו משך זמן מה עד שכמעט הגיע להתפשוט הגשמיות, וכשהתעורר ענה ואמר: "אני רואה שגם בדורינו אצל אחינו בארצות המזרח יש עוד צדיק שהוא גדול כמדרגת הבעל שם טוב הקדוש זי"ע". והוסיף האדמו"ר הדברי יציב, כי אם בדורו של הדברי חיים היה אצל עדות המזרח צדיק כבעל שם טוב הקדוש, אזי מסתמא בדורינו יש אצלם צדיק כמדרגת הדברי חיים (הו"ד הגרי"ח סופר שליט"א בקובץ עץ חיים – באבוב גליון יז עמ' שכה).

ובגליון עץ חיים (גליון יח עמ' תמ) הוסיף הרה"ג פנחס מייערס שליט"א מה ששמע מאחד שהיה נוכח בביקורו של האדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצ"ל אצל האדמו"ר מסערט - ויזניץ זצ"ל, ודיברו אודות הגה"ק הבבא סאלי זיע"א. ואמר

לה. א"ה ריחמ"א: ויתכן לומר ג"כ לפי זה אם יש אדם מעדה מסויימת בין אשכנזים ובין ספרדים שאוהב מאוד עדה אחרת כנראה שבגלגול הקודם היה הוא מאותה עדה ועל כן אוהב אותם.

לו. א"ה ריחמ"א: ואגב יש להביא כאן מה שכתב לי ידידי היקר בן דודתי הרה"ג רבי יוסף שלמה פרץ שליט"א (פתח תקוה), על ענין ששאלתי אותו בע"פ, וז"ל: מה שביקש מקור על רגילות גילוי אליהו ז"ל במרוקו, א"ל הגרי"ח פינטו רב ואב"ד אשדוד וקרי"מ קודם כג' שנים לערך בערב תורני בעיר רעננה בנוכחות ש"ב הגאון רבי יצחק פרץ ה' ירפאהו ועוד, שעלה להשתטח על קברי אביו"ר ע"ה בעי"ת מראכש וראה מצבות רבות שחקוק עליהם 'למד ושנה עם אליהו ז"ל' ולפלא היה בעיניו ממה שמקובלנו בשם רבינו הקדוש והנורא האר"י החי זי"ע שמימיו פסק הגילוי וכו'. על כן שאל לחמיו מרן בבא מאיר ע"ה והשיבו שאעפ"כ בערי המערב הוא רגיל ו'אוהב' – כלשה"ט – לבוא אצלם, לרוב פרישותם וחסידיהם. ע"כ עדותו. לאחמ"כ הוסיף הרב ואמר שזוכר שאף הביא זאת מפורשות בספה"ק נועם אלימלך להרה"ק מליז'ענסק זי"ע במהדו"ק, אך חיפשתי ולא מצאתי, כנראה במקו"א. עכ"פ זה מה ששמענו ממנו. עכ"ל. (ועיין המשך ההערה).

וכן הובא בספרו של הנ"ל תפארת רפאל ביבאס, בפרקי מבוא ותולדות עמ' 22 סוף הערה ד, וז"ל: וסיפר לי הגה"צ רבי חיים שמעון פינטו שליט"א (בן הגה"ק רבי משה אהרן זצ"ל) אשר פעם שאל לחותנו אדמו"ר רבי מאיר שלום אביחצירא זיע"א על אודות קברי הצדיקים במרוקו שחרוט על מצבתם "למד ושנה עם אליהו ז"ל", והרי ידוע מפי צדיקים שמזמן האר"י זיע"א לא היה מצוי גילוי אליהו (וא"ל מו"ר הראב"ד רבי שלמה דיין שליט"א שמצוי ביותר בעיר מראכש ששם כתבו כל ע"ג קברים רבים מאוד), וענהו רבי מאיר זיע"א שהן אמת כך בכל העולם, אבל בארצו המערב הפנימי היה רגיל הוא ביותר, ומה גם שהגה"ק בעל נועם אלימלך זיע"א מליזענסק כ' בספרו כדברים האלה (במהדו"ק), ובמהדורות

המהר"ש מבאבוב כי נודע מה שאמר מה שאמר הרה"ק הדברי חיים מצאנז בשם הנועם אלימלך שהיום אין עוד בעולם נשמות גבוהות כמו הבעש"ט, אך בארצות המזרח יש עוד יהודים עם נשמות גבוהות כאלו, והוסיף האדמו"ר מצאנז שהיום אף אין בנמצא נשמות גבוהות כמו הרבי ר' אלימלך אך בארצות המזרח יש עוד יהודים עם נשמות גבוהות כאלו. והוסיף האדמו"ר מהר"ש מבאבוב שהיום אין בעולם אפילו נשמות גבוהות כמו הדברי חיים מצאנז, אך בארצות המזרח יש עוד נשמות גבוהות כאלו. ע"ש. עכ"ל.

וכאן המקום להביא מה שהבאנו לעיל בהקדמה משם ספר "מאור ישראל" על תולדות האדמו"ר רבי ישראל אביחצירא זיע"א הבבא סאלי, הובא בעמ' (240 ואילך), וז"ל: האדמו"ר משומר אמונים היה מאוד מקורב אל הצדיק (הבבא סאלי זיע"א) והחזיק ממנו שהוא בדורנו הממשיך של הבעש"ט זיע"א. ע"כ.

הרי לנו שישנם נשמות גבוהות בדורנו בארצות המזרח מבני הספרדים שהם נמצאים בדרגה גדולה.

וידידי היקר הרה"ג יואל טייטלבוים שליט"א הוסיף לי על זאת, וז"ל: יישי"כ. מובא בספר תל תלפיות שבמצבת קברו של מהר"ש מבלז זי"ע, נחרת הלשון "יחיד בדורו", ולא חרתו כן אצל בנו המהר"י זי"ע, כי התבטא פעם שבארצות המערב יש יהודי וואס שרייט צי גאט ב"ה גלייך ווי איך (יהודי שצועק להקב"ה שוה כמותי), ולכן לא חרתו הלשון יחיד בדורו על מצבתו ע"כ. ושמעתי שיעור מאדמו"ר מטאלנא שליט"א ואמר שמקובל אצל חסידי בעלז שכוונתו היתה על הבן איש חי זי"ע. עכ"ל.

וידידי היקר הרה"ג אמיר סורקה שליט"א (עפולה) הוסיף לי, וז"ל: מדהים אין מילים... אגב, נראה לי בפשטות - הרי הבעש"ט בעצמו העיד על אוה"ח הק"ל. שיהיה שבוע נפלא וכל טוב. עכ"ל.

האחרונות השמיטו זאת משום מה, עכ"ל.

לז. א"ה ריחמ"א: אמת ויציב וחזק וברוך על הענין ממש נפלא ביותר ועיין בגוף הקונטרס הבעש"ט ושורשו בקשר בין נשמת הבעש"ט לאור החיים הקדוש.

וידידי היקר הרה"ג יצחק גבריאל מימרן שליט"א כתב, וז"ל: לידידינו היקר והנעלה רבינו ריחמ"א הי"ו באשר לשאלתו אני שמעתי לפני כמה שנים מהרה"ג רבי משה עמאר הי"ו ראש מכון אי"ה, שרבי פנחס מקוריץ זצ"ל הגיע לאיזה כפר במרוקו ואמר "מצאתי שם 400 בעלי בתים" בדרגה של בעל שם טוב" ולא מאתים, ואמר שכתוב במסעותיו של רבי פנחס מקוריץ, עד כאן שמעתי ממנו. ולא ראיתי עד עתה ספר מסעותיו של הצדיק הקדוש הנ"ל.

וידידי היקר הרה"ג כפיר ברוך מבורך דדון שליט"א (מבשרת ציון), כתב, וז"ל: בקובץ אור ליעקב, לזכרו של הגרב"צ אבא שאול זצ"ל, (עמ' קס), כתב, על הבעש"ט זיע"א, וז"ל: כשעבר בדרכו לארץ ישראל דרך תורכיה בעיר הבירה שלה איסטנבול נכנס לבית המדרש, וראה שם אברכים ספרדים שקדנים ומתמידים עצומים בתורה בחשק ובהתלהבות עצומה. התבטא הבעל שם טוב הקדוש כי רואה הוא שנשמותיהם של האברכים הם של תנאים קדושים, וזה בזכות האמהות הצנועות שלהם. עכ"ל.

לח. א"ה ריחמ"א: עוד אמר לי ידידי היקר רבי יצחק גבריאל מימרן שליט"א, ששמע מרבי שלום משאש זיע"א שהתבטא בהאי לישנא "עם הארץ במרוקו שווה גאון הגאונים בארץ ישראל". ע"כ.

מכתבים ומאמרים

הרה"ג משה פנחס הלוי הורוביץ שליט"א

לכבוד ידידי היקר מגדולי מזכיי הרבים
הגאון רבי יוסף חיים מסעוד אביחצירא שליט"א

**לקט עובדות ומאמרים ממרן קוה"ק אור שבעת הימים רבינו ישראל
בעל שם טוב הקדוש זיעזעכי"א לט**

מתולדות חייו

הבעש"ט הקדוש נולד בשנת תנ"ח בעיר אוקופ לאביו ר' אליעזר שהיה כבר זקן מופלג, בילדותו נתייתם מאביו ואמו. בנערותו התפרנס ממשרת "ריש דוכנא" (עוזר למלמד), והיה מוליך ומביא את התלמידים לבית תלמודם, ובלילות שעה שהכל היו ישנים, היה מתבודד בעבודה תמה ומתעלה בתורה ובקבלה.

בהיותו בן י"ד שנים הגיעו לידי כתבים של רבי אדם בעל שם, ומתוך כתבים אלו נעשה לבעל ידע רב בתורת הקבלה. אך הסתיר את גדלותו מעין רואים, אף מקרוביו.

בן ל"ז שנים היה בעת שנצטוו מן השמים להתגלות, ומני אז החל פרסומו הרב, הן ע"י רוח הקודש הגלויה שהופיע במחיצתו והמופתים הרבים שהתגלגלו אצלו. בד בבד נתלקטו סביבו בני עליה גדולי תורה וצדיקים מפורסמים, ושתו בצמא את תורתו עד שנעשו לתלמידיו המובהקים, והם הפיצו את תורת החסידות כפי שקיבלו מרבה הקדוש.

ביו"ט א' דשבעות תק"כ נסתלק הבעש"ט הק' לעולמו, ומנו"כ במעזיבוז בה חי בעשרים שנות חייו אחרונות עלי אדמות.

לט. מוקדש לע"נ אאמו"ר הרה"ח ר' שמואל דוד ז"ל בן הרה"ח ר' אהרן צבי יהודה הלוי ז"ל נלב"ע ד' אדר
תשס"ט תנצב"ה. לע"נ הרה"ח ר' יחזקאל ז"ל בן ר' יהושע הי"ד וקספרס נלב"ע ג' סיון תשע"ב. תנצב"ה.
לע"נ מרת רויזא לאה בת ר' יעקב ע"ה תנצב"ה.

לקט אמרי קודש

ידוע ממרן הבעש"ט הקדוש זיע"א לפרש המשנה (נגעים) פ"ב מ"ה) "כל נגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו", כי כאשר יראה האדם נגע וחסרון בזולתו בידוע אשר הוא גופו ג"כ לקוי מעין זה ענין ומן השמים מסבין לו שיראה זאת בזולתו כדי שיתעורר לתקן הפגם והחסרון בעצמו. ואמרו משמו הק' שפ"א ראה אדם שנכשל בחילול שבת רח"ל, וגילו לו מן שמיא כי דא גרם ליה יען שמע זילותא דת"ח שהוא בבחינת שבת ולא מיחה. (כ"ק מרן אדמו"ר הדבר חיים מנדבורנה זיע"א)

כבר נודע אשר ביום השב"ק הגדול והקדוש מתנוצץ אור גדול להאיר נפשות ישראל ולטהרם מכל שמץ חטא ולזככם מחלאת העוונות והפשעים עד אשר כזוהר הרקיע יהיו מזהירים ומאירים. וכדאיתא בשם הבעש"ט הקדוש טעם לאכילת מאכל הנקרא פארפי"ל בשבת, להורות אשר ביום זה נמחלין ומתכפרין כל העוונות מששת ימי המעשה (ובלש"ק אלעס וואס מען האט גטעוהן א גאנץ וואך ווערט פארפאלין), ואשר על כן יום עש"ק הוא זמן התשובה כידיע, וכמבואר בשל"ה הקדוש בכמה מקומות (שער האותיות אות ת', ומסכת חולין פרק תורה אור). (כ"ק מרן אדמו"ר הדבר חיים מנדבורנה זיע"א)

הבעש"ט הקדוש זצלה"ה הבטיח, שאצל כל נכדיו עד עשרה דורות ממנו, יהיה אליהו הנביא רגיל בביתם בכל מוצשב"ק, ומי מנכדיו שיהא ראוי וזכאי לכך גם יתגלה אליו, אבל שיימצא בביתם מובטח לכולם, וכמו"כ הבטיח לכל נכדיו עד עשרה דורות ממנו, שיבוא בעצמו לחופותיהם (כ"ז מקובל איש מפי איש, דא"ד מפי הבעש"ט, ורבינו מוהר"א הזקן. היה דור שביעי להבעש"ט הק'). (מרן מוהר"א ז"ל מקרעטשניף זיע"א)

איתא מהבעש"ט הק' זיע"א עה"כ "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף", דמפני מה ברא השי"ת עניני מאכל ומשתה שאדם תאב להם ברעבון ובצמא, הטעם לזה הוא כי "נפשם בהם תתעטף", כלומר שניצוצי הקדושה הנפולים לבין הקליפות ומלובשים באילו המאכלים והם מבקשים ומתאווים לתיקונם הם המה המעוררים באדם את הרעב והצמא כדי שיאכלם וישתם ועי"ז יתקנם להעלותם לשרשם. (כ"ק מרן אדמו"ר הדבר חיים מנדבורנה זיע"א)

אמר מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' לתלמידו הרה"ק מזלוטשוב, שביום הילולא דיליה, וכמו"כ ביומא דהילולא של כל צדיק וצדיק, מוכרחת

נשמת הצדיק להטריח את עצמה ולירד כל הציון, ואז תרעין פתוחין לשמוע צעקת המבקשים, ולהיות שליח מצוה לפעול בשבילם כל טוב. (כ"ק מרן אדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א בשוה"ט ויחי תשנ"ו)

הבעש"ט זצלה"ה אמר פעם לתלמידיו, שהודיעו לו מן השמים, שיהודי כפרי אחד אוכל בכוונה ועבודה רבה עוד יותר ממנו, ע"כ יסעו למקום מושבו לראות עבודתו באכילה, וכמה תלמידים נסעו למקום שצוה רבם הק', ובכליון עינים רצו לראות עבודת איש ההוא, אולם לא כן היו מחשבתי, וראו שאכילתו הוא כפל כפליים משאר אנשים, עד שלא השיגו איך שהוא בדרך הטבע, שאדם יאכל קדירות מלאות בשר ודגים בסעודה אחת, אבל ברור היה אצלם, שדברי רבם הק' אמיתיים ונכונים הם ללא ספק, והחליטו לפנות לאיש ההוא ולספר לו מטרת ביאתם, ושהוא יגיד להם סוד הדבר, וכששאלוהו על זאת, ענה להם, בפשטותו, היות וצריך לשלם שכר דירתו לאדון הישוב, ואין בידו פרוטה לפורטה ואדון זה מתנהג בדרכו העקלקלה, שמי שאין לו לשלם אם הוא ממיר דתו ר"ל, מוחל לו את חובו, ואם אינו רוצה להמיר דתו, עונשו הוא שמכים אותו מכות נוראות ואכזריות שבדה"ט א"א להשאר בחיים אחרי מכות אלו, וכעת כאשר שאני רוצה להשאר יהודי נאמן לה' ולתורתו, אוכל אני כל המאכלים האלו לרוב, שיהא בי כוח לשאת את המכות האכזריות, ולהתקיים כיהודי, אז, הבינו תלמידי הבעש"ט זצלה"ה עד היכן הדברים מגיעים, שאכילתו כ"כ לש"ש, עוררה את כל הרעש הזה במרומים. (כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"ז מקרעטשניף)

אמר מרן אור ישראל הבעש"ט הקדוש זיע"א, כי המספר שבחי הצדיקים כאילו עוסק במעשה מרכבה, באשר הצדיקים הם המה המרכבה לשכינה. (כ"ק מרן אדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א)

מדרגת הצדיקים שהם שבים בתשובה עילאה על מה שנראה להם שחיסרו וקיצרו בעבודת ד'. ועל הצדיקים האלו נראה לדרוש דרשת הירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) "עבדו את ד' בשמחה וגילו ברעדה א"ר אחא לכשיבוא יום רעדה תגילו", כי שמחה גדולה היא שמגיעים למדרגות גדולות אלו, אשר הרעדה והפחד הם על ענינים דקים מן הדקים אשר רק לשכמותם נחשב זה לעוון, וכאמרתו הנודעת של מרן הבעש"ט הק' זי"ע עה"כ (תהלים ל"ב, ב') "אשרי אדם לא יחשוב ד' לו עוון", פי', דאשרי לו לאיש, אשר אף עם לא יחשוב ד', פ' דלרגע

אחד יסיח דעתו מהדביקות בהקב"ה, כבר 'לו עוון' נחשב זה לו לעוון, כי רק לצדיקים הגדולים נחשבים ענינים כאלו לעוונות. (כ"ק מרן אדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א, שופטים תשמ"א)

מגדולתו וקדושתו

כתב הרב הגאון מוהרש"ם ז"ל בעל המחבר ס' דעת תורה וכו' וז"ל, שמעתי מזקנים כי פעם אחת ישבו תלמידי הרה"ק ר' ארון לייב זצ"ל מפרמישלאן ביום ו' עש"ק וספרו מופתים מהבעל שם טוב, והרב הקדוש הנ"ל ישב בחדרו הסמוך ושמע דבריהם ופתח הדלת ואמר להם, מה לכם לספר מופתיו, ספרו נא גודל צדקתו ויראתו, כי בכל יום ערב שבת בהגיע חצות היום התחיל לדפוק לבבו, וכל מעיו היו מקשקשים עד שכל סביביו שמעו קול המון וקשקוש, מפני הפחד והרעדה שהיו כל אבריו רועדים מהכנת שבת וקדושת היום הבא. (הבעש"ט עה"ת פ' יתרו בהגהות)

פעם שאלו חסידים שהיו צמאים לדעת גדולתו וקדושתו של רבן של כל ישראל הבעש"ט זצלה"ה, את הבעל עגלה של הבעש"ט שהאריך ימים מאד, האם זכור לו איזה דבר פלא מהבעש"ט, ענה הבע"ג שכעת אינו זוכר כלום, אולם החסידים הפצירו בו מאד, שיספר להם איזה דבר מהבעש"ט, ולא הניחחו לנפשו עד אשר יזכר משהו, ואמר להם פלא והפלא, דבר שטות נזכר ונשאר במוחו, והדבר שטות שנזכר היה כך, שפעם נסע עם הבעש"ט בחצות הלילה לטבול בנהר, וכשהגיעו לסביבות הנהר וחושך ואפילה שוררת שם, והיה קור ושלג וכפור גדול, וכשהבעש"ט רצה לטבול ולא ראה מקום הנהר, ולא היה להם במה להבעיר אש, צוה הבעש"ט להבע"ג שישבור גוש קרח אשר תלוי בקצות הבתים מהגשם והברד הקפוי (הנקרא סטרומפייל) וידליקנו, והבע"ג עשה כן ושיבר גוש קרח והדליק אותו, ולאורו טבל הבעש"ט בנהר, ואצל הבע"ג היה זה דבר שטות. (כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"ז מקרעטשניף)

מחברתו בקודש של הגאון הקדוש הנודע ביהודה, היתה קרובת משפחה של הבעש"ט הק', ומפעם לפעם היתה באה לבית הבעש"ט הקדוש. ובאחד מן הפעמים ששהתה שם, ראתה שבפתע פתאום קרע הבעש"ט הק' קריעה בבגדו, ואמר שהקריעה היא על פטירתו של האור החיים הקדוש, שנסתלק עתה בא". וזאת למרות שהבעש"ט הק' היה בחו"ל, ואף מעולם לא

נפגש עם האוה"ח הק' ולא ראהו פנים אל פנים כנודע שמן השמים עיכבו שלא יפגשו זה עם זה מפני הסיבות הידועות, בכל זאת הבעש"ט הק' בעיניו הקדושות והפקוחות ראה שהאוה"ח נסתלק מן העולם, ועל סמך זה קרע קריעה. וכאשר שבה הרבנית לביתה שבפראג וסיפרה את אשר עיניה ראו ולא זר, איך שהבעש"ט הק' קרע קריעה על פטירתו של האוה"ח הק', החל הנוב"י לדון בזה ולפקפק אם הבעש"ט עשה כדין, כי אף אם ידע ברוח קדשו שהאוה"ח הק' נסתלק, מ"מ מאן יימר דאיכא חיוב קריעה על סמך ידיעה ברוח הקודש, אולי חיוב הקריעה אינו אלא ברואה ממש או בשנודע לו ע"י עדים וכדו'. ואם אין חיוב לקרוע הרי שאיסור יש בדבר, כי בכל קריעה שלא במקום חיוב, איכא איסור דבל תשחית, וא"כ איך זה קרע הבעש"ט את בגדו על סמך רוח הקודש. לימים כאשר שוב נזדמנה הרבנית לבוא לבית הבעש"ט הקדוש, אמרה לפניו את אשר עירער הנודע ביהודה על מה שקרע את בגדו אם אין בזה משום איסור. השיב הבעש"ט הק' ואמר שלא על סמך רוח הקודש קרע קריעה כי אם על סמך ראייה מוחשית ממש, כי האדם אשר מעודו לא חטא, ואף תיקן את חלקו בחטא אדם הראשון, הריהו זוכה לאור שבעת הימים שגנזו הקב"ה, ובאור הזה אפשר לראות מסוף העולם ועד סופו בראיה טבעית ממש, והעיד הבעש"ט הק' על עצמו שהוא זכה למדריגה זו, ולפיכך כשראה ממש את הסתלקותו של האוה"ח הק' ודאי היה יכול לקרוע קריעה.

ומעובדא זו שהבעש"ט החשיבו כ"כ לקרוע עליו קריעה ניתן להבין גודל ועוצם גדולתו וקדושתו. ולא בכדי היו צדיקי הדורות מתמידים בלימוד הספר אוה"ח הק', ולא החסירו שבוע אחד מללמוד בספר קדוש זה, והיו צדיקים שהיה להם קביעות ללמוד זה בליל שישי, וצדיקים אחרים קבעו הלימוד בו בשבת קודש גופא. כי על כן קדושת הספר וקדושת מחברו עצמו שגבו עד למאד, והנסתר בו רב על הנגלה, ונרמז בשם הספר אור החיים, אור בגי' רז. שהרז שבאוה"ח הק' רב על הנגלה שבו. (כ"ק מרן אדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א, בשיחת קודש ט"ו תמוז תשנ"ו)

כתב זקה"ק מקאמרנא בהיכל הברכה (דברים ה', י"ט) "עיין רש"י ז"ל קולו חזק וקיים לעולם, ומבואר שמי שמקדש עצמו יזכה לשמוע קול ד' שקיים לעולם, כמו שזכה מרן הק' האר"י בעל שם טוב עם התלמידים כידוע

ומפורסם שזכו לשמוע הקולות והברקים וקול שופר חזק באמירת אנכי עם כל הרזין סתימין עילאין, וכן רש"י ז"ל היה לו זה המדריגה כפי הנראה מדבריו ופירשו, וכל כל יוצאי חלציו". (כ"ק מרן אדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א בשוה"ט חג השבועות תשמ"א)

על עוצם גדלותם וגבהותם של נשמות הצדיקים לאחר הסתלקותם תלמד העובדה הידועה ממרן הבעש"ט זי"ע שלאחר פטירתו היה הרה"ק הרבי ר' בער [המגיד ממזריטש] זי"ע בצער גדול עד כדי בכיות נוראות יומם ולילה באין ביכולתו להתנחם על גודל האבידה, ולא היה באפשרותו להתגבר ולהשלים עם כך שמורו הבעש"ט נסתלק ונתעלה למעלה. ובראות הבעש"ט כי כן נתגלה אליו בכדי לחזקו, ואמר לו שעל אף היותו במקום גבוה והיה קשה לו עד למאוד זיך אראף צי לאזין לירד לעלמא הדין, אולם בראותו גודל צערו של תלמידו, הרגיש שהוא מוכרח להשפיל עצמו ולירד לעולם הזה לעודדו ולחזקו.

ומכאן נחזה עד כמה גדולים היו רבוה"ק קדושי עליון נבג"מ לאחר הסתלקותם, אשר היה אצלם בבחי' מסירות נפש ממש להשפיל עצמם ולהתגלות לעלמא הדין – ולו לרגעים אחדים – ונוכל להבין מכך במקצת גדלותם למעלה במרומים, ובודאי שביומא דהילולא מתעלים הם מדי שנה למקום יותר גבוה, ואף על פי כן ציווי הצדיקים שיברכו ביו"ד שהנשמה תעלה למעלה למעלה. (כ"ק מרן אדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א, בדא"ח כ"ב סיון תשס"א, יומ"ד מרן אדמוה"ז זיע"א)

לקט עובדות וסיפורי קודש

הבעש"ט הק' נפגש פעם פנים אל פנים עם הג"ר חיים ראפפורט שהיה מהמתנגדים אל הבעש"ט הק', ור' חיים שלא הכיר את תואר צורת הבעש"ט הק' ולא ידע שהוא העומד מולו, שאל את הבעש"ט הק' "מי אתם", ויען לו "אנוכי עפר ואפר", ושאל לו הבעש"ט הק' "ומי אתם" והשיב ר' חיים גם אני עפר ואפר, נענה הבעש"ט הק' ואמר אם כן הרי יכולים אנו להשתוות בינינו ולהתחבר זה לזה, כי אפר שמוסיפים עליו אפר הרי הכל נותר אפר ואין חילוק והפרדה בין חלקי האפר. (כ"ק מרן אדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א קורח תשנ"ח)

מסופר על הרה"ק רבי נחמן קוסובער זי"ע מגדולי תלמידי הבעש"ט הק', אשר אף שמעולם היה אדם גדול וקדוש, אך מלכתחילה היה מהמתנגדים על הבעש"ט הק'. ופעם אחת בא אליו היצה"ר ושידלו בדברים ויאמר אליו שמוכן הוא להניחו לנפשו לקיים את כל המצוות ולעשות את כל עבודות הקודש, רק בתנאי שיוותר על ענינים שבקדושה. ויען לו רבי נחמן ויאמר שהוא מסכים להיפך מזה, לוותר אפילו על כל עניני עבודת ד', רק על הדבר הזה שמירת כח הקדושה, ע"ז אינו מוותר בשום אופן.

לאחר זמן מה נתקרב להבעש"ט הק', ובפעם הראשונה שנכנס בקודש פנימה אל הבעש"ט הק', עוד טרם היה סיפק בידו לפצות פיו לדבר דבר, נענה הבעש"ט הק' ואמר לו "יפה דנת יפה עשית", כי עיקר הכל הוא כח הקדושה, וכאשר זכים לזה, אז זוכים לדרגות והשגות סתרי תורה הן בתורת הנגלה והן בתורת הנסתר. (כ"ק מרן אדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנה זיע"א דברי התעוררות כ' אלול תשנ"ו)

בעת שנפרדו חסידים מרבם הרה"ק מוה"ר מרדכי מנדבורנה זצלה"ה, וביניהם רב מפורסם אחד, דיבר עמהם מענין השגחה, וסיפר שהבעש"ט הק' אמר, שבעת שנוסעת עגלה מלאה תבן, וקש אחד נופל אחורי העגלה, מכריזין מהשמים על איזה מקום בדיוק יפול הקש. וכן כאשר נופל עלה מאילן, נגזר על כל עלה ועלה באיזה זמן תנשר ותפול, ולאיזה מקום תפול, ופעם הראה הבעש"ט לתלמידיו איך שנופל עלה על הקרקע וצוה להם שיגביהו את העלה הזה וראו שמתחתיו מהלכת תולעת, אמר הבעש"ט שהתולעת נצטערה מרוב החום, נפל עליה העלה הזה שתהיה עליה לצל, והמשיך הרה"ק מוהר"מ ואמר, כאשר בהמה הולכת ועושה את צרכיה, ג"כ מכריזין מן השמים באיזה מקום יפול וינוח הגלל, ובזה נפרד מהם ופטרם לשלום, והמה משתוממים על זאת להבין פשר דיבוריו אלו אליהם לפני נסיעתם, ויהי בדרך נסיעתם היה קור גדול ושלג וכפור על פני האדמה, והמה נוסעים בעגלה, [הנקרא שליטען המוזמן לנסוע על השלגים] ועולים בהר על השלג, ומעט לפני שהגיעו לפסגת ההר, מחמת השלג הגדול ושיפוע ההר, נחלקה העגלה והתחילה להתגלגל בחזרה למורד ההר ופתאום נעצרה העגלה לבדה, וירדו מהעגלה לראות על מה ולמה נעשה להם גם זה רואים המה שהיה שם ערימה של גללי בהמה יבש וע"כ לא נתחלקה המרכבה שוב, ולולי זאת היו יוצאים משם בריסוק אברים, ואז הבינו וראו שרוח ה' דיבר בפי רבם, ונבואתו עליו לגלות ההשגחה העליונה והפרטית בכל דבר ודבר. (כ"ק מרן אדמו"ר הר"מ מנדבורנה זיע"א)

פעם הלך הרה"ק מוהר"מ מפרימישלאן זצלה"ה בדרך רחוקה חוץ לשוב, ואחריו הלכה זוג' הצדיקת, ובאם הדרך נחלשה זוג' הצדיקת והוצרכה לקצת חלב כדי להחיות נפשה, אולם לא היה בנמצא כי היו באם הדרך שלא במקום ישוב, סיפר לה הרה"ק מוהר"מ את המעשה מהבעש"ט שהלך פעם בדרכו וצריך היה להתפלל מנחה והוצרך לו קצת מים ליטול ידיו, ותיכף ומיד ראה נכרי אחד שנושא מים על כתפו וסיים הרה"ק מוהר"מ בזה"ל, מי שזימן את הנכרי הזה להבעש"ט כדי להביא לו מים, הוא יזמין לנו קצת חלב, ויהי ככלותו לדבר דבריו, ראו שאחד נעמד אצלם ובידו כד חלב. (שער האותיות)

דרכו של הרה"ק מוהר"מ הגדול מפרימישלאן זצלה"ה היה, בעת שנולדו לו שני בניו הראשונים, נכנס לבית היולדת, והסתכל על רך הנולד, ואמר לא לזה התכוונתי, (פי' שחישב להביא נשמה גדולה וגבוהה מזו) ותיכף ומיד הלך הרך לעולמו ר"ל, וכשנולד לו בנו מהרא"א הגדול מפרימישלאן זצלה"ה, בא לראות את הנולד כמנהגו, אבל אמו זוג' הצדיקת לא נתנה לו לראותו, כי ידעה דרכו מקדמת דנא. ולא ראה אותו עד שהיה בן ג' שנה, וכשראהו בפעם הראשונה, אמר עליו, על הרבה יותר טובים ויפים ויותרנו, הדבר יצא מפיו הקדוש, והילד נחלה אנושות.

ובתקופה זו בא אליו הבעש"ט זצללה"ה והוא לא היה בביתו, וכשנכנס לביתו, פתחה הרבנית ואמרה, ברוך הבא בעש"ט, שאל אותה הבעש"ט, וכי מי הגיד לך שאני הוא הבעש"ט (כי היה עוד לפני התגלותו) ענתה הרבנית ואמרה בזה"ל, בעלי מדבר עם אליהו זל"ט, ואינו מעלים ממני, ואתם רוצים להעלים ממני שאתם הבע"ש. ואח"כ ביקשה ממנו הרבנית שיברך את בנה החולה ושטחה לפניו את לבה הנשבר ממה שעולל לה בעלה. ניגש הבעש"ט למיטת הילד, ולקחו על ברכיו הק', ושאלהו, מי אני, ענהו הילד אתם ר' יצחק לוריא, (וידוע שצדיקים אמרו שהבעש"ט היה נשמת האר"י הק' ולזה כיוון הילד) חבט הבעש"ט באבצעו על מצח הילד, ואמר כן חיו תחיה, (ובל"ק זאלסט אזוי לעבין) ותיכף הבריא הילד. והוא היה אבי הני תרי אחים הקדושים המפורסמים בכל קצוי תבל מוהר"ר יצחק מקאליש זצלה"ה. והרה"ק מוהר"ר מאיר מפרימישלאן זצלה"ה זיע"א. (הגר"א הלפרין זצוק"ל, שיחתן של עבדי אבות וכן בשער האותיות)

פ"א במוצש"ק, צוה הרה"ק רבי מאיר הגדול מפרימישלאן זצוק"ל לאסור את רכבו, ונסע להבעש"ט הק' למלוה מלכה, והי' לו קפיצת הדרך כי אי אפשר הי' לנסוע בליל אחד מפרימישלאן עד מעזיבז, כשנכנס להבעש"ט, א"ל, באתי להמלוה מלכה, והבאתי רפואה לבתכם אדל שהיתה אז חולנית עד למאוד, רק אני רוצה לאכול במלוה מלכה סעודת בשר, ע"כ אני רוצה שהיא בעצמה תבשל המלוה מלכה. א"ל הבעש"ט, ניזל ונראה, היא כחושה מאוד, והיא בעלת יסורים גדולה, ע"כ אינני יודע אם תוכל לרדת מהמטה. ונכנס הבעש"ט לבתה, ושאלה אם היא מרגישה בכח לרדת ולבשל כי ר' מאיר הגדול בא להמלוה מלכה. אמרו לו, עכשיו בשעת דיבורינו הוטב לי מהיסורים ואני מרגישה יותר טוב, ממילא אוכל לרדת ולבשל המלוה מלכה. ותרד מעל המטה לבשל. הי' שם ב' הילדים הקדושים, הר"ר ברוך והדגל מחנה אפרים, ושכבו שניהם בעריסה ביחד, והתחיל א' מהם לבכות. והגישה והגבי' אותו על ידה. וכמו שנטלה אותו על ידה, התחיל השני לבכות. והגבי' אותו על ידה השני'. והחזיקה אותם, ונשאם וראו איך שהכותל נפל, ואם היו שוכבים עדיין במטתם, היו חלילה מתים. כששמע הבעש"ט הק' רעש גדול נכנס וראה נס כזה, מטות מלאים אבנים. אמר הבעש"ט הק' לר' מאיר הגדול, כנראה שגילו לכם מן השמים, כי מגלגלין זכות ע"י זכאי, ע"כ שלחו אתכם לכאן להציל ילד. ומה שלא הודיעו לי, כי לפעמים יש, שצריכים לגלות להצדיק שהוא יתקן הענין הלז. ע"כ הוצרך הוא לבוא לכאן, ולהציל ולהביא רפואה. (מגילת יוחסין, עמוד פ"ב)

הרב דוד מלאך ז"ל העיד ששמע מרבינו הקדוש ר' מאירל מפרימישלאן זצ"ל שבימי הבעש"ט הקדוש כאשר נתפשטה הכת של הפרנקיסטין שר"י אחרי שהמירו עצמם ר"ל בכה הבעש"ט זי"ע על האבר שנחתך ששוב אין לו תקנה כי הלכו מדחי אל דחי ונעשו צוררי ישראל והסיבו צרות גדולות לישראל אז בא הבעש"ט הקדוש לפרימישלאן לטכס עצה עם רבינו מאיר הגדול איך לבערם מן העולם. אבל רבינו מאיר הגדול לא היה אז בביתו בפרימישלאן כי היה אז מלמד אצל המקובל האלקי ר' שבתי מראשקוב מחבר הסידור הקדוש המפורסם בשם סידור ר' שבתי מראשקוב, ונסע הבעש"ט הקדוש לראשקוב ומצא שם אותם וסיפר להם כל העלילות והצרות שמסיבים הפרנקיסטין אשר אין עצה אחרת כי אם לבערם כלה בפעם אחת מן העולם והחליטו שלזה

נצטרך הסכמת והשתתפות שני צדיקי הדור המה הרב הקדוש ר' הערש פאטיקער אחי רבינו מאיר הגדול. והצדיק הנסתר ר' משה פאסטעך שהיה רועה בהמות של בעלי בתים בשכר מועט.

ושלחו מיד את רבינו מאיר הגדול לפאטיק להביא את אחיו הקדוש ר' ר' הערש לראשקוב. וכאשר בא רבינו מאיר הגדול עם עגלתו לקצה עיר פאטיק מצא את אחיו הקדוש עומד מקלו ותרמילו בידו ומחכה לבואו וישבו מיד על העגלה ושבּו לראשקוב ואז נקרא הצדיק הנסתר ר' משה מהשדה שרעה שם הבהמות והניח אותם לשעה מועטת לרעות עצמם בלא השגחתו. והבעש"ט הק' עם רבינו שבתי מראשקוב ורבינו מאיר הגדול ואתם הקדוש ר' הערש פאטיק הלכו אל הנהר וישנו על רפסודות של קורות ששמו על גבי המים ושם במקום טהרה התחילו בכוונות ויחודים כדרכם בקודש להכניע את כוחות הטומאה והס"מ אולם שם בראשקוב היה כומר אחד שהי' מכשף גדול והרגיש שהתחברו עצמם אנשי קודש ללחום נגד כוחות הטומאה ולמגר אותם מיד הניח שם אש והתחילה שריפה גדולה ונתבהל הצדיק ר' משה בפחדו על בהמות אחרים שנמסרו לידו לשמירה והלך להצילם ואז אמר הבעש"ט הקדוש כי נתפרדה החבילה אחרי שהצדיק ר' משה הרועה אינו אתם. כל זאת סיפר רבינו הקדוש ר' מאירל מפרמישלאן זי"ע. (אור המאיר)

כשהתחיל אור קדושתו של רבינו מאיר הגדול להאיר ונהרו אליו חסידים ואנשי מעשה להתברך ממנו ולדרוש בעצתו ופעם אחת בא רבינו לעיר בערזאן והזמינו אותו שם לסעודת ברית מילה שהיה אז אצל גביר אחד, הרב דמתא מבערזאן שהיה מראש מתנגדי הבעש"ט הקדוש ישב בראש השלחן ורבינו ישב מן הצד למטה וחסידיו סבבו אותו לשמוע בקול דברו, והיה אז ראש חודש ואמר רבינו לחסידיו כי יזמרו זמר על המזמור ברכי נפשי (כי מובא בזה"ק פ' וירא צ"ז: במה"ג שבכל ר"ח אומרות נשמות הצדיקים בגן עדן מזמור זה ועיין שם פ' תולדות קל"ד ע"ב) ולהרב דמתא חרה אפו על רבינו על שמתנהג בחסידות ע"ד הבעש"ט ז"ל ואמר הרב דברי תורה שהיה בהם קינטור לרבינו ואח"כ ברכו ברכה"מ, אבל אחרי כן התיישב הרב כי לא נכון עשה לקנטר את רבינו ורצונו לפייסו הלך וישב אצלו ואמר לו "רבי מאיר העולם אומרים שאתם יודעים ללמוד אולי תאמרו איזה דבר תורה". פתח רבינו ואמר "אנו נאמר מענינא דיומא מהזמר

ברכי נפשי, שזימרנו לכבוד ראש חודש שכתוב שם יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב, ונ"ל "יצא אדם לפעלו" קודם כל צריך האדם לדאוג על פעלו היינו מעשיו אם טובים או לא (היינו קשוי עצמן תחילה) ואח"כ העבודה הוא "עדי ערב" ערב מלשון כל ישראל "ערבים" זה לזה שאחרי שיתקן עצמו יכול לדאוג לתקן אחרים כי כל עוד שלא תיקן עצמו האין יתקן אחרים ולהדריכם בדרך האמת". הדברים נכנסו בלבו של אותו רב דמתא והרבה לדרוש ולחקור מהרה"ק רבי מאיר להבינו עבודת ה' ע"פ דרך הבעש"ט ואח"כ ביקש ממנו כי יתקן לו דרכי תשובה, אמר לו הרה"ק רבי מאיר כי אין לו שום תיקון עבורו כי אם שישע להבעש"ט הק' בעצמו, וכן עשה ונעשה הרב הנ"ל מאנשי חסידי הבעש"ט זיע"א. (זכות אבות)

סיפר רבנו הק' מוהרא"ז מקרעטשניף זיע"א שבעת שזקנו הק' מוהר"מ מנדבורנא זצלה"ה עשה בערב יוה"כ הפתילות לנרות נשמה, לטובת נשמת הצדיקים, ועמדו שם מיחידי מקורביו הנעלים. ועשה גם פתילה לנשמת אור ישראל וקדושו הבעש"ט ז"ל. ואמר בזה"ל מבקשים אנו ממנו שיבוא לתפילתנו, ברם בקשתנו הוא, שלא יבוא ברעש גדול שלא יפחידנו. (פוק חזי צדיק קדוש כזה בדורנו אלה שזכה לדברים גבוהים ונשגבים אלו וזאת לא ידעו כלל כי הסתירו מאד מעשיהם. ורק פ"א שמעו זאת המקורבים. ולעמא דבר, מוכר היה לבעל רוח"ק ומופתים רבים).

באחד משיחותיו הנחמדים של הרה"ק מוהר"מ מנדבורנא זצלה"ה, אמר פעם, שמאז הופיע אור שמשו של הבעש"ט הק', הוסיפו בבי"ד של מעלה לשאול גם, אם היה לו רבי שהיה מקורב אליו, ואם עונה הן, לא די הוא, אלא שואלין אותו, האם הוא זוכר דבר תורה מרבו, ושיאמר מה זוכר הוא, (ומובא כעין זה מהרה"ק מוהר"א הגדול מקארלין).

וסיים דבריו הק' בחידושא דאוריתא ע"פ "וישראל אהב את יוסף מכל בניו, כי בן זקונים הוא לו". וכי יעלה על הדעת ח"ו, שיעקב אבינו בחיר האבות אהב את בן זקונו כשאר אדם כפרי שאוהב בן זקונו, אלא, התוה"ק מעידה על יוסף הצדיק שלכן אהב אותו, "כי בן", שהיה בן חשוב כזה, "זקונו", מדריגות האלו שהיו ליעקב בימי זקונו, "הוא לו", היה כבר ליוסף הצדיק בצעירותו, ולכן אהב אותו, וכשאמר דבריו אלו הרה"ק מוהר"מ, הבינו השומעים שכוונתו הוא, שיזכרו ממנו זה החידוש בבי"ד של מעלה. (שער האותיות)

הרה"ג כפיר ברוך מבורך דדון שליט"א מח"ס מכבדי אכבד

לכבוד ידידי היקר ריחמו"א שליט"א אני מצרף כאן מה שכתבתי על ענין חנוך בן ירד ויהיה תועלת עבור הקונטרס שלך על הבעש"ט ושורשו.

מי היה הסנדלר הראשון בעולם?

בפרשתנו מסופר על חנוך בן ירד, "ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו, כי לקח אותנו אלקים", (פרק ה' פסוק כ"ד), ופירש רש"י, חנוך צדיק היה, וקל בדעתו לשוב ולהרשיע, לפיכך מיהר הקב"ה וסלקו והמיתו קודם זמנו. ע"כ.

האגדה מספרת שכאשר נפטר רש"י, באו כל גדולי ישראל ללוותו, ועימם ירדו יחד כל מלאכי מעלה, חוץ מחנוך בן ירד, הוא מ"ט שר הפנים, שכותב זכויות על ישראל, שלא הגיע ללוותו, והטעם, מפני שכעס על רש"י שפירש עליו "וקל בדעתו להרשיע", כי מאין לו לדעת שזו הסיבה שעלה השמימה, והלא התורה אומרת שהוא התהלך את האלוקים. ובאותו מעמד היה אחד מצדיקי הדור, שראה את המעשה אשר נעשה, ועמד ופירש את דברי רש"י, קבל עם ועדה ואמר: "ראו כמה יקרים דברי רש"י, כי כוונתו היתה לדבר טוב על חנוך, וכך ביאר את דבריו, אליהו הנביא התארח אצל אשה אלמנה שהאכילה אותו, ולאחר כמה זמן מת בנה של האלמנה, פנתה האלמנה לאליהו הנביא ואמרה לו: "באת להזכיר את עוונתי", אתה אדם קדוש מאוד, ולעומתך אני נקראת חוטאת, ובשל כך נענשתי במות בני. וכך היה הדבר לגבי חנוך שהיה צדיק גדול בדורו, וכפי שהעיד עליו הפסוק: "ויתהלך חנוך את האלקים". ואם יחיה חנוך, מחמת צדקותו הוא ישקול לכף חובה את כל בני דורו שנקראים רשעים לעומתו, ועל כן לקחו אלוקים טרם זמנו". וכשסיים הרב את ביאורו על פירוש רש"י נתפייס חנוך בן ירד, והגיע גם הוא בין המלווים ללוות את רש"י. ולאחר זמן הגיע רש"י בחלום לאותו חכם, כשפניו מאירות, ואמר לו: "אשריך שביארת את דברי בטוב טעם, והבאת שלום לעולם!

הסנדלר הראשון בעולם, לפי דברי חז"ל, הוא חנוך בן ירד, וכפי שמספר המדרש, חנוך תופר מנעלים היה, ועל כל תפירה ותפירה, היה מייחד יחודים, ואומר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". (ספר מאירת עיניים לרבי יצחק דמן עכו סוף פרשת לך לך, מגיד מישרים פרשת מקץ, , מדרש תלפיות ערך חנוך).

בדורות שעברו, נשים צדקניות היו נוהגות להכניס אמונה תמימה בה' בכל מלאכות הבית, היו מבשלות, ומתפללות על בני הבית האוכלים את האוכל שיהיו בריאים ושלמים לעבודת ה', היו מנקות את הבית, ומתפללות על בני הבית, מכבסות ומתפללות, וכן בכל מלאכה ומלאכה, הכל היה תפילות ובקשות מה' שיצליחו במלאכתן. ועל פי זה יש לבאר את מעשיו של חנוך, שבכל תפירה ותפירה היה מתפלל על בני דורו, שיהיו הולכים עם מנעלים אלו בדרכים ישרות, ויהיו בעלי אמונה בה', ועל כל תפירה ותפירה התפלל לחזרה בתשובה של בני דורו, וכך התקרב יותר ויותר לה' בכח התפילות ואמונה תמימה.

גם אנו, לאחר סיום חגי תשרי, ועם בואינו לשאר ימות השנה, עלינו לקחת את המנעלים, את הצידה לדרך שספגנו מימי החגים, ועל כל תפירה ותפירה לכוון במעשינו לשם שמיים, להתחיל את השנה בדרכים ישרות ובעבודת ה' בעוד תוספת קדושה ויראת שמיים ולימוד תורה.

ונוכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים! "תזכו לשנים רבות נעימות וטובות!"

הרה"ג יואל טייטלבוים שליט"א
מו"ל גליון צירופי אותיות
וילמסבורג ניו יורק

לכבוד הלולת הבעש"ט

במגילת רות שקורין ביום ההלולא דיליה והוא בחי' נפש דוד כידוע כתיב שמו
בעז (רות ב א) מעזבוש

והנה מתיבה זו מעזבוש כנ"ל נמשכת צירוף נפלא

ותא חזי, ושמו בעז ותאמר רות המואביה אל נעמי אלכה נא השדה ואלקטה
בשבלים אחר אשר אמצא חן בעיניו ותאמר לה

בצירוף דרך הס"ת - נרשם

מורינו הרה"ק ישראל בן אליעזר ושרה בעל שם טוב אמת יהוה

ועוד, אני מלאה הלכתי וריקם השבני יהוה למה תקראנה לי נעמי ויהוה ענה
בי ושדי המר לי ותשב נעמי ורות המואביה כלתה עמה השבה משדי מואב
והמה באו בית לחם בתחילת קציר שעורים ולנעמי מידע לאישה איש גבור חיל
ממשפחת אלמלך ושמו בעז ותאמר רות המואביה אל נעמי אלכה נא השדה
וואלקטה בשבלים אחר אשר אמצא חן בעיניו ותאמר לה לכי בתי

בצירוף דרך ס"ת - נרשם

דרך מורינו הרב הקדוש רבי ישראל בן אליעזר ושרה בעל שם טוב אמת אמת
אמת אמת אמת אמת אמת אמת יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה
יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה

והוא פלאי (עשר פעמים אמת ועשר פעמים הויה ב"ה).

*

בספר קול התור (מהמקובל רבי הלל ב"ר בנימין משקלוב ז"ל) כתב בשם רבו הגר"א
ז"ל וז"ל ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא ובמתניתין כל נברא רוחני או
גשמי ויעודו הן מצד הקדושה והן להבדיל מצד הטומאה וזה מה שאמר חז"ל
(חולין קל"ט) כי משה רבנו נרמז בתורה והוא הגדול שבקדושה ולהבדיל גם המן
נרמז בתורה והוא הגדול שבטומאה וכן כל הפרטים ופרטי הפרטים של כל

נברא ושל כל איש באותות לבית אבותיו גם לפי שמו המקובל בין ההמון נרמזים בתנ"ך ובחז"ל כלל גדול היא ברמזי נוטריקין וגימטריאות כל רמז המרמז להנרמז.

צריך להיות במלה או בפסקא המפירשת בתנ"ך או בחז"ל ככתבה וכלשונה וכל נרמז הבנוי על פסקא של הרכב מילים שאינו נמצא בצורתו בתנ"ך או בחז"ל אין לו שום ערך ברמיזין קדישין. כלל זה הוא בנוגע ליסוד המרמז.

שהוא הקולט והמאחז שיסודו הוא רק בתנ"ך או בחז"ל כל דבר כלשונו וככתבו ממש אבל מה שנוגע להדבר הנרמז הענין או האדם יכול להיות גם לפי השם המקובל בין ההמון הן של קדושה והן של חולין כי קול המון כקול שדי. כל איש ישראל יש לו שורש למעלה בשמו לפי שורש נשמתו וזכות אבות וכנודע שהשם הנקרא לילד בהולדו לא באיקראי הוא אלא מה שהושם בפי אביו משמים לפי שורש נשמתו ולכל אחד לא פחות משבעה מספרים וכולם מרומזים בתנ"ך או בחז"ל ולפעמים גם בשניהם בסוד מעשה וחשבון עפ"י ביאור רבנו בתקו"ח שבעת המספרים בסוד על אבן אחת שבעה עינים באים איש על דגלו באותות לבית אבותיו (לדוגמא יוסף בן יעקב יוסף בן רחל יוסף בן יעקב ורחל יוסף בן יעקב יוסף בן יצחק בן יעקב בן אברהם יוסף בצירוף שם משפחתו יוסף בצירוף שם מלאכתו כפי שנקרא בפי ההמון כל אלה שייכים לצד הנרמז והנקלט בשויונם המספרי לצד המרמז והקולט של כל אחד הנמצא בתנ"ך ובחז"ל כאמור לעיל) עכ"ל.

ועד"ז התיבות "רבי ישראל בן אליעזר ושרה בעל שם טוב" עולה בגימטריא הכתוב "הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים ועליך יורה יהוה וכבודו עליך יראה" (ישעיה ס ב) ודו"ק.

*

מזב"ח אתון מזבז"ז בכתב האריז"ל

ונ"ל ע"פ המובא כי ענין אור רבי ישראל בעל שם טוב ממזבזז זי"ע הוא בחינת הארת אור התפלה בהתלהבות ודביקות וכמ"ש במאור ושמש וז"ל (פרשת ויחי) ובפירוש איתא בגמרא במסכת ברכות (לב ע"ב) גדולה תפילה יותר ממעשים טובים, עיין שם. ובפרט בדורינו העיקר הזדככות לבוא לידע אלהותו ועבודת ה' יתברך העיקר הוא התפילה מעת שבה הבעש"ט הקדוש זצוק"ל הציץ וזרח אור התנוצצות קדושת התפילה בעולם אל כל מי שרוצה לגשת לעבודת ה'.

יתברך עכ"ל ובספר ליקוטים יקרים מובא וז"ל הנשמה אמרה להרב הבעש"ט, שמה שזכה שנתגלו אליו דברים העליונים, לא מפני שלמד הרבה מסכתות ופוסקים הרבה, רק משום תפלה שהי' מתפלל תמיד בכוונה גדולה משם זכה למעלה עליונה עכ"ל

ובספר קדושת ציון (באבוב) מועדים עמ' קמד מובא וז"ל סיפר בעל קדושת ציון מבאבוב זצוק"ל: פעם אחת בא רופא מומחה אצל הבעש"ט הק' זיע"א, ולקח הרופא את דפקו, ואמר שמכיר בדופק שלו שיש בו שני כוחות נפלאים למעלה מדרך הטבע המנגדים זה לזה, ואילו היה לו רק אחד מהם לא היה יכול לחיות בעולם מחמת גודל הכח של כל אחד מהם, אבל מאחר שיש בו שניהם יחדיו, והם כוחות הפכיים, משקיט הא' את חבירו, ועי"ז יוכל להתקיים בעולם. ואמר ע"ז הבעש"ט, הן אמת שרופא מומחה הוא ומבין גדול, אבל אין לו השגה במהות הכוחות הללו, כי באמת ישנם שני דרכים בעבודת ה', אחד הוא מידת אהבה וכיסופין, והשני הוא מידת יראה ופחד, ומידת האהבה שיש בי מגיע עד כלות הנפש עד שאי אפשר להתקיים ולעמוד אפי' שעה אחת, וכן מגודל היראה מרוממותו ית"ש לא הייתי יכול להתקיים מחמת גודל הפחד, רק מאחר שהם שני הפכיים, ומתאחדים כאחד, הנני מתקיים בעולם. עכ"ל

ובספר שבחי הבעש"ט מובא וז"ל אחר כך קבע דירתו בקהלה קדושה דעיר טלוסט, והיה שם גם כן מלמד, ולא היה ביכלתו לעשות לו מנין קבוע מחסידים שלו בביתו, וקיבץ אצלו אנשים מהעיר והתפלל עמהם, והיה לבוש רק ב"טווליק" מעיל עליון שנארג באריגה גסה של קומאיים, ובנעלים קרועים ואצבעות הרגלים היו יוצאות דרך חורי המנעלים, כי היה עני מאד, והיה הולך תמיד קודם התפילה למקוה, אפי' בתקופת טבת כשהיה האויר קר מאד, והמקוה גם היתה קרה, ובשעת התפילה היו נוטפים ממנו טיפות זיעה כמו פולים (קטניות). עכ"ל

ובהקדמת חקל יצחק מובא וז"ל והיה מרגלא בפומי' שהבעש"ט הי' לו יראה גדולה כל כך, עד שאפי' האברים שבגוף שדרכם וטבעם לנוח, הי' מזדעזעים מפחד השי"ת ומהדר גאונו. עכ"ל

ובספר זר זהב (קומרנא) מובא וז"ל מרן אלקי ק"ק הריב"ש זצ"ל, כשהי' מתפלל בלחש, הי' עומד בלי תנועה והי' משתנה בכל עת לגוון אחר, ברגע היו פניו בוערות כלפידים וברגע לא נשאר בו טפה דם ונשתנה לירוק ולובן ביטול

המציאות כאין, ובכל רגע נשתנו גווניו כידוע מאנשים צדיקים שסיפרו בעת שהיו קטנים היו רצין ומסתכלין בפניו שה' מכוסה בטלית, והסתכלו בו תחת הטלית, וסיפר הרב הצדיק אבד"ק קאלימייע שאחזו רעדה ופחד, ומחמת פחד ובהלה שאחזו ה' לו קדחת ארבע שבועות. עכ"ל

והנה התפלה הוא במקום הקרבנות והמזבח הוא בחינת ההתלהבות וכמ"ש במצות המזבח (ויקרא ו) **אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה**

וזה ענין רבי ישראל ממזב"ז אתוון מזב"ח וק"ל.

ונרמז בפסוק אש המזבח תוקד בו

זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו

מעזבוש (בדילוג מספר 10)

*

הנה אמר המהריי"ץ זי"ע וז"ל (לקוטי דיבורים ח"ג עמ' 889) שיטת מורינו כ"ק הבעש"ט נ"ע היא תורה אחת בשני נוסחאות (א) אלקות הוא הכל (ב) הכל הוא אלקות.

ועל יסוד זה הולך וסובב כל עניני התורה והמצוה בביאורים והסברים שונים על פי דרכי הבנת תורת החסידות בכל חיי האדם על פני האדמה עכ"ל.

וע"כ רבינו הבעל שם טוב נרשם עם הפסוק ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו.

יה תבנית כל רמש באדמה תבנית כל דגה אשר במים מתחת לארץ: יט ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדחת והשתחוית להם ועבדתם אשר חלק יי' אלהיך אתם לכל העמים תחת כל השמים: כ ואתכם לקח יי' ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה: כא ויי' התאנף בי על דבריכם וישבע לבלתי עברי את הירדן ולבלתי בא אל הארץ הטובה אשר יי' אלהיך נתן לך נחלה: כב כי אנכי מת בארץ הזאת אינני עבר את הירדן ואתם עברים וירשתם את הארץ הטובה הזאת: כג השמרו לכם פן תשכחו את ברית יי' אלהיכם אשר כרת עמכם ועשיתם לכם פסל תמונת כל אשר צוץ יי' אלהיך: כד כי יי' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא: כה כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל

תמונת כל ועשיתם הרע בעיני יי' אלהיך להכעיסו: כו העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ כי אבד תאבדון מהר מעל הארץ אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה לא תאריכן ימים עליה כי השמד תשמדון: כז והפיץ יי' אתכם בעמים ונשאתם מתי מספר בגוים אשר ינהג יי' אתכם שמה: כח ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יאכלון ולא יריחון: כט ובקשתם משם את יי' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך: ל בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד יי' אלהיך ושמעת בקלו: לא כי אל רחום יי' אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבתיך אשר נשבעלהם: לב כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמהו: לג השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי: לד או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת באתת ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים ככל אשר עשה לכם יי' אלהיכם במצרים לעיניך: לה אתה הראת לדעת כי:

[בדילוג מספר 288 מספר רפ"ח ניצוצין בכל עניני העולם]

והוא פלאי. [ובביאור ענין אין עוד יש חידוש עמוק מהבעש"ט וכמבואר בדרך מצותיך להצמח צדק מצות אחדות ה' אות ג' ענין חידוש הבעש"ט שאין עוד פירוש כי הנבראים בטלים במציאות במקורן תמיד יעו"ש ובנפש החיים מבאר רק ההשכלה שגם במקום הנבראים נמצא ג"כ הבורא שאינם חוצצים לו והוא בחינת סובב המבואר בספרי חב"ד וק"ל] זיעועכ"א

בעזה"ת

שערי ישועה

כתבי אגרות
רבינו הבעש"ט הקדוש

שלש אגרות קודש

שכתב רבינו אור שבעת הימים הבעש"ט זי"ע ועכי"א
לגיסו רבי גרשון מקיטוב ולבנו רבי צבי הירש זיע"א
ובתוכם גנוזים יסודות נפלאים המלהיבים את האדם לעבודת
ה' יתברך ויתעלה, ובתוכם טמונים וגנוזים סגולת נפלאות
לקורא אותם וכפי שהעידו צדיקים ובהם סוד הגאולה

חתימת רבינו הבעש"ט הקדוש

יצא לאור
בעפולה
תמוז ה'תשע"ז

מהדורה ג' מנוקדת ומתוקנת תשרי התשע"ח

להשגת הקונטרס:

גיא יוסף בר זכור

054-2369959

ניתן להשיג הקונטרס בכתובת דוא"ל חינם:

Kinglavi26@gmail.com

הציבור מוזמן לשכפל להעתיק לצלם ולהקליט
בכל דרך אפשרית וכמה שיותר יחשפו
לאגרות הקודש וכך תזורז הגאולה ברחמים.

ניתן להשיג את

הספר 'שלוש אגרות הבעש"ט'

אצל הרה"ג מרדכי שיינברגר שליט"א

054-6970455

בשיתוף

מכון

עמוד: י"ח

הקדמה מהמשתדל בהוצאת אגרות הקודש

בסייעתא דשמיא התועדתי לקיומם של אגרות הקודש בשבת ג' אייר תשע"ז פרשת תזריע מצורע, כאשר התחלתי לקרוא בהם התגלה לעיני באגרת א' סוד של אשה מזרעת תחילה שהוא קשור לפרשת תזריע. חשתי באור הגדול מהמעין הנובע חכמה אור הגולה רבי ישראל בן רבי אליעזר הבעש"ט הקדוש זצ"ל.

שתיתי בשקיקה מהמים המתוקים וחשתי ברצון פנימי עז לחלוק את החוויה עם מעגלים נרחבים מעם ישראל שטרם התוודעו לקיומם של אגרות הקודש. המתנתי לעיתוי נכון לפועל לטובת הפרסום, ובערב חג שבועות הגיע אלי בהשגחה פרטית מכתב מאגרות הקודש של הרבי מליובאוויטש להלן המצ"ב מטה, שבפירוש ניכר שהרבי מאיין לפעול ולפרסם את אגרות הקודש, ומציין ונביא לשונו "והרי זוהי דרישת וגם הכרח השעה". עכ"ל.

ידוע שהרמ"מ מניסכיו התייחס לקריאתם של האגרות כמו הנחת תפילין, ואמר שיש בהם את סוד הגאולה.

בעזרת ה' אני מקווה לזכות להפיץ ובעזרתכם מספר רב של עותקים של האגרות הקודש בדפוס, וכן בערוצי תקשורת שונים.

אני מודה לרעייתי אביגיל תחי' שעודדה ותמכה בהוצאת והפצת האגרות זכות הבעש"ט הקדוש תעמוד לה לאורך ימים ושנים בבראות ונחת מכל יוצאי חלצונו.

כל מי שיוזכה לקרוא אגרות אלו אני מאמין בכל ליבי שימצא עצה ומזור לנפשו וחמימות אישית מהבעש"ט הקדוש.

המו"ל
גיא יוסף בר זכור

אגרת קודש מהרבי מליובאוויטש
בענין האגרות מהבעש"ט זיע"א
[הובא באגרות קודש כרך ט"ז מכתב ה'תק"ח]

ה'תק"ח

ב"ה, ט"ו סיון, תשי"ז
ברוקלין.

שלום וברכה !

במענה על מכתבו בהנוגע ל"גן ישראל", נמסר הענין להם ויבואו עמו בקישור ישר.

לפלא שאינו מזכיר במכתבו אודות פעולותיו בהפצת המעיינות חוצה, והרי זוהי דרישת וגם הכרח השעה, וכידוע אגרת של הבעש"ט בזה, אשר כיון שנתפרסמה והגיעו דברי האגרת אליו בודאי שזהו הוראה לכל אלו שנודעו אודותה, וכידוע פתגם הבעש"ט ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שכל דבר שאיש הישראלי רואה או שומע יש בזה הוראה בשבילו בעבודת השי"ת, ובאמת בהתבוננות גם קלה מובן שזהו חלק מצות האמונה שאין דבר במקרה, ובצירוף הודעת המשנה אני נבראתי לשמש את קוני. מובן ג"כ שאין עיקר כוונתי להודיע לכאן אודות פעולות האמורות כ"א התעוררות בנחיצות והכרח פעולות אלו, ונשען על מרז"ל אין מזרזין אלא למזרזין.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

הקדמת המגיה והמסדר

בהשגחה פרטית ובסייעתא דשמיא, בימים שאחרי חג השבועות, הגיע אלי ידידי היקר גיא יוסף בר זכור הי"ו, וסיפר לי על רצונו העז להוציא לאור את אגרות הבעש"ט הקדוש לאור עולם וביקש ממני לעזור לו בהוצאת הדברים, ואמר לי שליבו בוער על ענין זה ויש לו רצון עז לזכות את הרבים למען ידעו עוד הרבה אנשים מסוד האגרות האלו שכולם אש להבה לה' יתברך.

ראיתי את הדברים כסייעתא דשמיא והשגחה פרטית גדולה מאוד, כי יום לפני חג השבועות זיכני ה' יתברך והוצאתי קונטרס הנקרא "הבעש"ט ושורשו" על סוד נשמת הבעש"ט ואמרתי לעצמי שמן השמים זיכו אותי להמשיך ולהוציא עוד דברים מתורת הבעש"ט הקדוש.

על כן אזרתי חלצי והתחלתי במלאכה למען להביא את הדברים בזריזות לזיכוי הרבים. כתבתי כמה וכמה הערות והוספות ועניינים על האגרות וכפי שיראה המעיין כמובן שאין בזה די כדי להקיף את ביאור והסבר האגרות אבל יש כאן כמה נגיעה בכמה ענינים על האגרות ויהי רצון שעוד נזכה להוציא אותם מחדש עם ביאור ארוך. יש לציין שישנו ביאור ארוך ונפלא על האגרות של הרה"ג שיינברגר שליט"א, וכדאי לעיין שם בביאור הענין.

יהי רצון שזכות הבעש"ט הקדוש תגין עלינו אלף המון, ונזכה לראותו בגאולה הקרובה במהרה בימינו, אכ"ר.

הצב"י

רן יוסף חיים מסעוד

בלא"א מו"ר משה אביחצירא ס"ט

כד סיון ה'תשע"ז

פה עפולה

אגרות הבעל שם טוב זצ"ל

אגרת א'

בעזרת ה' יתברך, ישאו הרים והנהרות החיים ושלום, למחמד עיני וחמדת לבבי, ליש ולביא, מפלג בתורה וחסידות, חכם עדיף מנביא (בבא בתרא י"ב ע"א), הרב הקשוב, גיסי ורעי, כאח לי, הרב מורנו רבי גרשון קיטובר שיחיה לארץ ימים טובים.

אחר דרישת שלומך הטוב, אציין לך איזהו חדושי אמת שעלו על מחי.

הנמצא כזה איש נבון וכו' (מקץ מא לח), תרגם אונקלוס: הנשכח בדין. אם נלך ונבקש, הנמצא כמזהו, אין נבון וחכם כמוד וגו'. כי לחקור מי נבון וחכם, צריך שיחיה זה יותר נבון וחכם כמוד וכו'.

איתא כל רב בבבל, וכל רבי בארץ ישראל. כי בחינת חכמה ובינה נתפשט בכל העולם, והוא: (ר"ב). ר': ראשית חכמה (וב'): היא בינה. וכל עניני ומעשה העולם הזה, הכל הוא זווגים ויחודים. רק שלא יש שם נביעו, האי אות י', ועם נביע מאין סוף, שהוא אות י', נקרא רבי, והוא בארץ ישראל.

איתא בש"ס: כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלה, וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלה, והקשו הדיוקים אהדדי, וגם יציבא בארעא וכו'. ובאור זה על פי שבאר על משנה: מה בין תלמידי אברהם אבינו לתלמידי של בלעם הרשע. והכא נמי (וכאן גם) כך, מי שהוא מתלמידי אברהם אבינו, ומתמיד בתורה ובעבודת ה' כל היום, ונקרא דר בארץ ישראל, ופעם אחת נזדמן לו בטול תורה או תפלה, שאז דר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלה, ובהפך וכו'.

כל מה שתמצא ידך לעשות בכחך עשה. פרוש: להעלות אנשי העשיה אל המחשבה שנקראת יו"ד, יד"ו.

ידע כי בראש השנה שנת תק"ז, עשיתי השבעת עליות הנשמה, בידוע לך, וראיתי דברים נפלאים במראה, מה שלא ראיתי עד הנה, מיום עמדי על דעתי. ואשר ראיתי ולמדתי בהעלותי לשם, בלתי אפשרי לספר ולדבר אפלו פה אל פה. אך בחזרתי לגן עדן התחתון, וראיתי כמה נשמות החיים והמתים הידועים לי ושאיןם ידועים לי בלי שעור ומספר, ברצוא ושוב לעלות מעולם (נוסחא אחרת: מעלות) לעולם דרך העמוד הידוע ליודעי חן, בשמחה רבה וגדולה, אשר ילאה הפה לספר, וכבד האזן הגשמי משמוע, וגם רשעים רבים חזרו בתשובה ונמחל להם עונותיהם, באשר שהיה עת רצון גדול, שגם בעיני יפלא מאד שפמה וכמה נתקבלו בתשובה, שגם אתה ידעת אותם, והיה ביניהם גם כן שמחה רבה מאד, ועלו גם כן בעליות הנאמרות לעיל, וכלם באחד בקשו ממני, והפצירו בי עד בוש, באמרים ליום מעלת כבוד תורתך חננה ה' בבינה יתרה, להשיג ולדעת מענינים האלה, עמנו תעלה להיות לנו לעזר ולסעד, ומחמת השמחה הגדולה שראיתי ביניהם, אמרתי לעלות עמהם. ובקשתי ממורי

א. א"ה ריחמ"א: משמע שרבי גרשון זצ"ל היה ג"כ כן בקי בעליית הנשמה.

ב. א"ה ריחמ"א: צ"ע היאך מועיל תשובה אחר פטירת האדם והרי הוא מדבר כאן על נשמות שהיו בגן עדן התחתון שהוא אחרי פטירת האדם. ויתכן לפרש עפ"י מה שכתב בסמוך, וז"ל: "באשר שהיה עת רצון גדול", והיינו שכל הסיבה שיכלו לחזור בתשובה ונמחלו העונות שלהם באשר היה אותו העת עת רצון גדול, ואע"פ שבדרך כלל אין אפשרות לחזור בתשובה לאחר הפטירה כאן מכיון שהיה עת רצון גדול זכו לתשובה ולמחילת עוונות.

ג. א"ה ריחמ"א: נראה הטעם שהיה אותה העת עת רצון גדול. כי מורינו הבעש"ט זיע"א היה עושה יחודים וכוונות ועליות נשמה והיה מזה נחת גדול בשמים ועל כן היה ג"כ באותה העת עת רצון גדול בשמים שגרם לאפשרות לחזור בתשובה וכן למחילת עוונות. ועיין בהערה לעיל.

ד. א"ה ריחמ"א: היינו שהיה פליאה גדולה בעיני הבעש"ט על מה שזכו אותם נשמות לתשובה כי ידע אותם בחיים חיותם ושמע את שמעם וידע על מעשיהם הרעים ועל רשעותם והיה בעיניו פלא גדול היאך נתקבלו בתשובה.

ה. א"ה ריחמ"א: מכאן נלמד את גודל מעלת השמחה שבזכות השמחה שראה הבעש"ט ביניהם הסכים לעלות עמהם לעולמות העליונים.

ורבי שילך עמי כי ספנה גדולה לילך ולעלות לעולמות העליונים, כי מיום היותי על עמדי, לא עליתי בעליות גדולות כמוהו, ועליתי מדרגה אחר מדרגה, עד שנכנסתי להיכל משיח, ששם לומד משיח תורה עם כל התנאים והצדיקים, וגם עם שבועה רועים. ושם ראיתי שמחה גדולה עד מאד, ואיני יודע לשמחה מה זו עושה, והייתי סובר שהשמחה זו חס וחלילה על פטירתי מהעולם הזה. והודיעו לי אחר כך שאיני נפטר עדיו, כי הנאה להם למעלה בשאני מיחד יחודים למטה על ידי תורתיהם הקדושה, אבל מהות השמחה איני יודע עד היום הזה.

ושאלתי את פי משיח: אימתי אתי מר. והשיב: בזאת תדע, בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם, ויפוצו מעינותיך חוצה מה שלמדתי אותך והשגתי, ויוכלו גם המה לעשות יחודים ועליות כמוך, ואז יכלו כל הקלפות, ויהיה עת רצון וישועה. ותמהתי על זה, והיה לי צער גדול באריכות הזמן כל כך, מתי זה אפשר להיות, אך ממה שלמדתי בהיותי שם שלשה דברים סגלות, ושלשה שמות הקדושים, והם בנקל ללמוד ולפרש, ונתקרה דעתי, וחשבתי: אפשר על ידי זה יוכלו גם כן אנשי גילי לבא למדרגה ובחינה כמוני, דהינו בהיותם יכולים לעלות, וילמדו וישגו כמו אני, ולא נתנה רשות כל ימי חיי לגלות זאת, ובקשתי עבורך ללמד אותך ולא הורשתי בכלל, ומושבע ועומד אני על זה. אך זאת אני מודיעך, והשם יהיה בעזרך, לנכח ה' תהי דרכך, ואל יליזו בעת תפלתך ולמודך, וכל דבור ודבור ומוצא שפתך תכון ליחד כי בכל אות ואות יש עולמות ונשמות ואלהות, ועולים ומתקשרים ומתיוחדים זה עם זה, ואחר כך מתקשרים ומתיוחדים האותיות ונעשים תבה, ומתיוחדים יחוד אמת באלהות. ותכלול נשמתך עמם בכל בחינה ובחינה מהנאמר לעיל.

ו. א"ה רימ"א: נראה בביאור דבריו שעלה מדרגה לדרגה בלא לעלות כמה מדרגות בבת אחת כי בעליות לעולמות נראה שהכל צריך להיות כפי הסדר ולא לדלג מדרגות.

ז. א"ה ריחמ"א: משמע מכאן שבעת עליות הנשמה כל ההרגשים בטלים ואין הוא מרגיש ויודע אם הוא חי או מת.

ומתייחדים כל העולמות באחד ועולים, ונעשה שמחה ותענוג גדול לאין שעור, בהבינה בשמחת חתן וכלה בקטנות וגשמיות, וכל שכן במעלה העליונה פזאת, ובדאי ה' יהיה בעזרה, ובכל אשר תפנה תצליח ותשכיל: (משלי ט ט) תן לחכם ויחכם עוד.

בבקשה ממך שתחזר לקרא את דברי האגרת הנאמרים לעיל, פעם אחת בחדש, וכתבתים על קלף בשר למען יהיה לך למשמרת, ומובטחני שכל מי שיקרא את דברי הנאמרים לעיל מקלף הנ"ל בטרה"ה: לחלי מספן, ולמקשה לילד רחמנא ליצלו, ולכל הנצרכים לישועה ולרחמים, יענו אותם מן השמים בפי צרכיהם.

ותאמין לי שאין מגמתי כי אם לגלות את האלהות בעולם השפל והתחתון הזה ובאדם התחתון, שאין בו שום אבר ושום כח, מה שאיני לבוש לבח האלהי אשר טמון וגנוז בקרבו. וכך כל הדברים הנמצאים בעולם ממש לית אתר פנוי מניה. וגדול כח הצדיקים שמדמין צורה ליוצרה, כי אין לה תנועה ודבור וכח מה שאינו מורה על יחוד שמו יתברך ויתעלה. והורגו רבותינו הצדיקים זכרונם לברכה, איך לקשר את עצמו ביחוד שמו יתברך, אפלו בשיחות חלין עד שאמרו ז"ל: ועלהו לא יבול, זו שיחות תלמיד חכם. כי צדיקניא אנון שלוחי דמטרוניתא, ומה שחסר להם ידעון שחסרון זה הוא בשכינה, ויתפללו שימלא החסרון שם, ולא שיבון לצורך עצמו. והוא כלל גדול, שהוא חסיד המתחסד עם קונו, ולא עם עצמו.

והסוד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר. בגין (בגלל) שהצדיקים דומים לאילן הנטוע במקום טהרה. פרוש, שפמו שזרעין דבר בארץ, אז ממשיך כל הכחות שיש בארץ לתוך הזרע, ומוציא פרות, כך הצדיק בעולם הזה,

ח. א"ה ריחמ"א: נקט כאן ב' תנאי גם שיהיה כתוב הסגולה על קלף וגם שיקרא אותם בטהרה. וצ"ע האם בלא זה אין מועיל הסגולה. ונראה שמועיל מ"מ כי עצם קריאת הדברים משפיעים.

ט. א"ה ריחמ"א: אולי צ"ל שאינו, וכדלקמן.

ממשיך הניצוצות שמשרש נשמתו בכל דבר שבעולם, ומעלה אותן הניצוצות לבוֹרָא יתברך שמו. וכל אחד צריך להתנהג על פי מדרגתו, מה שאין בן התופס מדרגה של חברו, זה וזה לא נתקיימה בידו, רחמנא ליצלן. הרבה עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם, רצונו לומר: שלא היו בבחינה זו, ולכן לא עלתה בידם.

וידע שיש ג' בחינות בסדר עבודת ה' יתברך. א': שיעלה גם הקטנות בימי הגדלות. וזה באור פסוק: אחור וקדם צרתני. בחינה ב': אם חושש שמוא לא יזכה לבא למדרגת הגדלות, מפל מקום, אם יודע שהוא במדרגת הקטנות, אז ממתיק הדינין על ידי מנצפ"ה. בחינה ג': כשהוא בגדר השכחה בלי דעת. וזה שאמר הכתוב: ואנכי הסתר אסתיר. בדורותינו, שאנו במעט השכל במאד מאד, צריך להתחזק ביראת ה', ולהתבודד מחשבתו תמיד ביראה ובאימה. ואפלו בעת הלמוד, טוב לנוח מעט בכל פעם מלמודו ולהתבודד מחשבתו, הגם שמחמת זה יתבטל קצת מלמודו, כי לא המדרש עקר אלא המעשה (פרקי אבות א יז).

ובזה הנני דורש שלומך בלב ובנפש חפצה, ובאמירת חיים ושלוש וכל טוב. גיסף ואזהבה כנפשי כנפשי, המעתירים בכל עת ושעה בעד גאלה וישועה והרמת קרן ישראל פה ק"עיש' מעזבוז יעבב"א' ג' פרשת לך לך שנת תק"ז לפרט קטן.

הקטן והשפל באלפי ישראל, בן לאדוני אבי הרב מורנו אליעזר זכר צדיק לברכה.

י. א"ה ריחמ"א: פתרון ראשי תיבות אלו יתכן: קע"יש': קהל עדת ישורון או קהל עדת ישראל. יעבב"א: יבנה עירנו במהרה בימינו אמן.

אגרת ב'

בעזרת ה' יתברך ישאו הרים והגבעות החיים ושלוש רב וברכה ברפת שמים וכל טוב, לבני יקר הערך וחביבי הרב החשוב הרבני החסיד וכו'. הצנע לכת עם ה' וכו"א. הרב מ"ה צבי הירש, שיחיה לארץ ימים טובים אמן.

אחר דרישת שלומי הטוב בפרטי פרטות, אגלה לך איזהו ענינים בדרך האמת, על דרך י' למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי, וכו' ובבקשה מן בני, שתחזר לקרא את דברי האגרת הנאמרת להלן פעם אחת בשבוע, הינו במוצאי שבת קדשי'.

ויהיה למוד זה סגלה בדוקה להנצל משונאי הנם, ומידי חומסים, לתקון עגונה"י, להנצל מפשעים, ומרעש, ומגפה, רחמנא ליצול, וכו'. וששלושה פרשת רגלה ותוכה בתוך גוף בהמה וכו'. ויהיה למוד זה תקון, ולהחזירו למדרגת אדם בבתחלה"י.

יא. א"ה ריחמ"א: נראה שבמה שמשבח כאן את בנו בתואר החסיד וכן הצנע לכת חוץ מענין השבחים הוא גם כן מדריך אותו איך להיות וכן מזרז אותו להגיע למעלות אלו.

יב. א"ה ריחמ"א: הכוונה כאן שכל מה שמגלה לו איזה דברי סוד ברכי האמת הוא על מנת שילמד את בניו ואת בני ביתו אחריו, כדי שידעו דרך ה' יתברך, ומכאן נלמד גם אנחנו שכל מה שגילו לנו ויודעים אנו ממה שלמדנו אנו צריכים לגלות לאחרים ג"כ כדי שיגיעו למעלה ומדריגה של ללכת בדרך ה' וכן להמשיך להנחיל את עניני הקדושה הלאה.

יג. א"ה ריחמ"א: נראה כאן שכוונתו באומרו שיקרא את האגרת הזאת פעם אחת בשבוע במוצאי שבת קודש כי מוצאי שבת קודש הוא תחילת השבוע ואם יקרא את האגרת בתחילת השבוע יפעלו הדברים עליו על כל השבוע.

יד. א"ה ריחמ"א: נראה שכוונתו היא או שלא יהיה מצב שיהיה עגונה באותו מקום שהוא נמצא בו וקורא את האגרת או שיוכל קריאת האגרת לפעול בעבור העגונה להוציאה מכבלי עגונותה. וצ"ע מי צריך לקרוא האם בנו או העגונה או שמועיל הקריאה בו לכל אדם לתועלת המבוקשת.

טו. א"ה ריחמ"א: נראה שכוונתו היא שאם ידוע לצדיק אם ישנה נפש אדם שמגולגלת בגוף של בהמה יועיל קריאת האגרת הזאת להוציא את נפש האדם המגולגלת בבהמה ולהחזירה למדרגת אדם.

שְׁוִיתִי ה' לְנִגְדֵי תָמִיד, שְׁוִיתִי לְשׁוֹן הַשְׁתוּנוֹת. בְּכָל דְּבַר שִׁיֵּאָרַע לּוֹ, יִהְיֶה הַכֹּל שְׁוִיָּה אֶצְלוֹ, בֵּין בְּעֵינָיו שִׁמְשִׁבְחִין אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם אוֹ מַבְזִין אוֹתוֹ, וְכֵן בְּכָל שְׂאֵר דְּבָרִים. וְכֵן בְּכָל הָאֲכִילוֹת, בֵּין שְׂאוֹכֵל מַעֲדָנִים, בֵּין שְׂאוֹכֵל שְׂאֵר דְּבָרִים, הַכֹּל שְׁוִיָּה בְּעֵינָיו, שֶׁהוֹסֵר בָּזָה הַיֵּצֵר הָרַע מִמֶּנּוּ מִכָּל וְכָל. וְכֵן כָּל דְּבַר הַמֵּאֲרָע יֹאמַר: הֲלֹא זֶה נַעֲשֶׂה מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִם בְּעֵינָיו הִגִּין וְכוּ'. וְכָל פְּוִנָתוֹ יִהְיֶה לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֲבָל מִצַּד עֲצָמוֹ אֵין חֲלוּקָה. וְזֶה מִדְּרָגָה גְּדוּלָּה מְאֹד. וְזֶהוּ מִדְּרָגָה גְּדוּלָּה לְאָדָם שִׁירָאָה תָּמִיד בְּעֵין שְׂכָלוֹ ה' יִתְבָּרַךְ כִּמּוֹ שִׁמְסִתְּכֵל עַל אָדָם אַחֵר, וַיִּחַשֵּׁב שֶׁגַם הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ מִסִּתְּכֵל עָלָיו כִּמּוֹ אָדָם אַחֵר שִׁמְסִתְּכֵל עָלָיו. כָּל זֶה יִהְיֶה תָּמִיד בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, וּבְמַחֲשַׁבָּה זָכָה וּבְרוּרָה וְצִלּוּלָה.

וְדַע, כִּי תִקּוֹן בְּעָלֵי תְּשׁוּבָה, הָעֹקֵר הוּא עַל יְדֵי גְדוּלַּי הַדּוֹרֵט, שִׁיּוּכֵל לְהַעֲלוֹתוֹ וּלְקַשְׁרוֹ בְּשָׂרָשׁוֹ וְכוּ'. וְזֶה שֶׁתִּרְגַּם אוֹנְקְלוֹס עַל פְּסוּק אַחֵר וְקָדָם צִרְתָּנִי, וְתַשֵּׁת עָלֵי כַּפְּכָה.

כִּי הַחַיּוֹת רְצוּא וְשׁוֹב, וְחַיּוֹת הָאָדָם הוּא בְּסוֹד קְטָנוֹת וְגְדוּלוֹת, וְכַאֲשֶׁר יִתֵּן דַּעַתוֹ לִידַע שֶׁהוּא בְּקְטָנוֹת, עַל יְדֵי דַּעַת זֶה נִמְתָּקִים הַדִּינִים בְּשָׂרָשָׁם, כִּי ה' גְּבוּרֹת מִנְצֵפ"ךְ בְּדַעַת זַעִיר אֲנִפִּין", וְכוּ'.

וְדַע שִׁירָאָת הָעֵנֶשׁ, שֶׁהוּא יִרְאָה חִיצוֹנִית, מוֹרָה עַל יְדוֹ יִתְבָּרַךְ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׂבִים. וַיִּתְעוֹרֵר מִזֶּה לִירְאָה פְּנִימִית הַנִּקְרָאָת אַהֲבָה, לְקַבֵּל בְּאַהֲבָה, וְאִזּוּ יִפְטוֹר מִירְאָה חִיצוֹנִית וְכוּ'. (וְדַע כִּי יִרְאָת הָעֵנֶשׁ, שֶׁהִיא יִרְאָה חִיצוֹנִית, מוֹרָה עַל יְדוֹ יִתְבָּרַךְ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׂבִים.)^י מְשַׁל לְמָה הַדְּבַר דּוּמָה: לְאִישׁ

מז. א"ה ריחמ"א: נראה שהטעם בזה הוא שעיקר התיקון של בעלי התשובה הוא ע"י גדולי הדור, כי עד היום הבעל תשובה היה עושה כל מה שעולה על ליבו לפי רצונו וחפצו, וכעת ע"י שהוא מתכופף לגדולי התורה הוא נכנע ועיקר התשובה הוא להיות נכנע ואם הוא נכנע תשובתו מקובלת. ולכן בעל תשובה חשוב מאוד שכל הזמן יתייעץ וישאל לגדולי הדור מה המעשה שצריך לעשות.

י. א"ה ריחמ"א: כאן הוא מושג קבלי ה"ג מנצפ"ך בדעת זעיר אנפין. ה' גבורות מנצפ"ך אותיות הסופיות המרמזות על הדינים שנמצאים בספירת הדעת של פרצוף זעיר אנפין.

יח. א"ה ריחמ"א: כך הוא במקור, ונראה שטעות סופר היא, ונכפל ללא צורך.

חיל שלוח מהמלך לקרא לאדם, והוא בכעס גדול ובפחד, אין לירא מהשלוח, כי אם ילך למלך לרצותו. וכן באהבה וכו'. באהבה טפש מתענג עם שלוח, ויחכם תופס השרש.

איתא בש"ס יצאה בת קול, ואמרה: כל העולם נזון בשביל חנינא בני, וכו'. כי שביל הוא צנור, שפתח הצנור ושביל השפע. וזה שפתוב "בשביל חנינא בני".

ידע שמכח התורה שלמד אדם היום, ואחר כך באותו יום מזדמן לו דבר לעשות, ואינו יודע אם לעשות אם לא, יוכל להבין מכח אותו הענין שלמד איך יעשה"ט. ובלבד שיהיה תמיד דבוק בה' יתברך, אז יזמין לו ה' יתברך תמיד שיידע מכח התורה.

ידע שלפעמים יזכה אדם למעלה עליונה, לא מפני שילמד הרבה מסכתות ופוסקים, רק משום תפלה, שהוא מתפלל בכונה גדולה.

ידע, באשר יודע האדם נגעי לבבו, שהוא חלי הנפש בסוד הקטנות, אחר שיש לו דעת זה, אז הוא ממתיק על ידי הדעת זה, וזה רפואתו. מה שאין כן כשהוא בסוד ההסתר, כמו שכתבתי על פסוק: ואנכי הסתר אסתיר, שאינו יודע שהוא חולה ברוחני, אז אין רפואה למכתו האנושה, רחמנא ליצילן.

ידע, כשסובר האדם שהוא נכח ה', תאר אתה, אז הוא רחוק מה', תאר הוא נסתר. מה שאין כן כשסובר שהוא נסתר ורחוק מהשם, תאר הוא, אז הוא קרוב, ונוכח ה' אלהינו.

פירוש על פסוק: על מה שוא בראת, שהוא טענת היצר הרע. והיתה התשובה: כל בני אדם. כי בעת רדת נשמה קדושה מלמעלה לגוף

יט. א"ה ריחמ"א: כי התורה נקראת תורה על שם הוראה שמורה לאדם מה לעשות. ומלימודו שלומד יכול לדעת מה לעשות, גם בעניני גשמיות וגם בעניני רוחניות.

האדם, נתעורר קטרוג מלמעלה מסמ"ך מ"ם, לומר: מעתה לא יוכל לפעל פעלתו להסטין ולפתות, מאחר שזה יחזיר העולם למוטב, ואם בן, למה נברא לריק. עד שנותנים לו נגד זה איש בליעל, תלמיד חכם, שדין יהודאין, שנברא גם בן, אשר יתלוצץ מזה האיש השלם. ומי שירצה, לו הבחירה, ידבק בזה או בזה, והבחירה חפשית. ונודע מרבותינו זכרונם לברכה.

ידע ענין שחיטת היצר הרע לעתיד לבא, שמוציא ממנו הרע, שהוא אות מם, ונשאר כו' והוא שם קדושה.

ומי שרוצה לפטר מהצער והמיצר, והוא נוסע אחריו: משל לאשה יולדת שהלכה למקום אחר לפטר מחבלי לידה, והצער הולך אחריה. ועצה היעוצה שיתפלל לה' יתברך, ויפטר מהצער. וזה שאמר הכתוב: מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה. וזה שכתוב: והנה מצרים נסע אחריהם, אז הבינו זה. לכה: ויצעקו בני ישראל אל ה'. ובאמת נאמר אז: כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם. שהאמונה העקר, והבוטח בה' חסד יסובבנו. וכשהוא להפך, שהוא מתירא תמיד ממדת הדין ומהענש, אז הוא מתדבק בעצמו בדינים, וחס ושלום שלא יבא לו רע, כמו שכתוב: ומגורתם אביא להם. שפכל מקום שאדם הוא חושב, הוא מתדבק. ואם חושב בדין, הוא מתדבק בדין. וכשהוא בוטח בחסד, שם ידבק נשמתו, והחסד יסובבנו. ותמיד יטמין את עצמו בלו' לה' יתעלה.

ובזה הנני אביך דורש שלומך בלב ובנפש חפצה, המצפה לגאולה והרמת קרן ישראל בב"מ ה' ויחי שנת תק"ג לפרט קטן.

הקטן ישראל בן לאדוני אבי הרב אליעזר זכר צדיק לברכה.

אגרת ג'

בעזרת ה' יתברך יבשרו הרים והגבעות החיים והשלוש וברכה וכל טוב לבני יקירי וחביבי הרבני החסיד הצנע לכת עם ה' הרב החשוב מ"ה צבי הירש שיחיה לארך ימים טובים אמן.

אחר דרישת שלומי הטוב בפרטי פרטות, אגלה לך איזהו ענינים בדרך האמת, על דרך למען יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו'. ובבקשה ממך שתחזר לקרא האגרת לכל הפחות ב' פעמים בחודשיא. ויהיה למוד זה סגולה לכל אדם, ובפרט למר נפש וקשה רוח, לפקד חשוכי בנים, רחמנא ליצלן, ועקריות, ולמשוגעים, רחמנא ליצלן, ולכל הנצרכים לישועה ולרחמים, יענום במהרה בימינו מן השמים כפי הצטרכות.

מעלה גדולה כשאדם מחשב תמיד שהוא אצל הבורא יתברך, והוא מקיף אותו מכל צדדיו, כמו שכתוב: אשרי אדם לא יחשב, פרוש: כשרגע אינו מחשב בדבקות ה' יתברך: לו עון. ויהיה דבוק כל כך, שלא יהיה צריך לישב את עצמו בכל פעם שהוא אצלו יתברך, רק שיראה הבורא בעין השכל, ושהוא יתברך מקומו של עולם, וכן האדם שנקרא עולם קטן. ויקים: שויתי ה' לנגדי תמיד, כמו שכתוב בשלחן ערוך אורח החיים סימן א. וכתבתי לך הדברים על קלף כשר וחד על שליל, בסוד אותו ואת בנו, ודי למבין.

ידע מה בחשוכא, פרוש: הקדוש ברוך הוא מחבב את זה האדם שעושה את עצמו למה, רצונו לומר ללא כלום. ולא עוד אלא, אפלו בשווא בין עניים, שנקראים חשוכים, הוא משפיל את עצמו נגדם מגדל ענוה עם זה האדם, ונהדרא עמיה שרא.

ידע שעשיתי עליך נשמה, וראיתי איך מיכאל, אפטרופוס רבא דישראל, המליץ עבור ישראל, שכל חוב שלהם הוא מכל זכות כי כל שעושין פסלנות ושאר דברי חוב, הכל כדי שיוכל לעשות שדוך עם תלמיד חכם, או לעשות צדקה וכיוצא בזה, הכל מכרחים וכו'.

ידע בשללכתי בנסיעה הידועה, הראה לי רבי זכרנו לברכה: במקום זה היה מרמז הנסיעה שהיו נוסעין ישראל במדבר במסע זה. וכל נסיעות האדם מרמז בתורה וכו'. וכן בשנשברה לי הספינה והייתי בעצבות גדולה, ובא רבי זכרנו לברכה ותמהתי עליו, והראה לי באיזה עולמות הייתי עכשו, והיה שמות אהי"ה וצרופי אהי"ה וגו'. ואז התחזקתי בלבי למתקן בשרשן בידוע לי.

ידע ענין הרמח, שכל המלחמות בעולם כל המחשבות זרות שבאדם, מחמת שהמלכות אינה ביחוד עם דודה. וכאשר יתן האדם דעת לזה, אז יראה ורעד יבא בו, ונעשה יחוד יראה נזרא, ויתפרדו כל פועלי אונג.

העוסק בתורה לשמה, פרוש: לשם ה', זוכה לדברים הרבה. פרוש: ממילא נתרבה אליו הדבור בהקמת התורה. כי בשאדם מדבר דבור טוב, הדבור הוא החיות של האדם, והחיות הוא ממנו יתברך, אז הדבור סלקא לעילא, ומתעורר הדבור העליון, ומשפיע עליו יותר חיות מלמעלה. עוד ענין לשמה: לשם האות עצמו.

אֲחִיָּה הַשִּׁילֹנִי שֶׁקִּבֵּל מִמֶּשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם,
וְאַחֵר כֶּה מִבֵּית דִּינֹו שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְהָיָה רַבֹּו שֶׁל
אֲלֵיהֶו הַנְּבִיא זְכַרְוֹנו לְבָרְכָהּ, וְרַבֹּו שֶׁל רַבִּי אָדָם בְּעַל שֵׁם זְכַרְוֹנו לְבָרְכָהּ,
וְרַבִּי שְׁלִי.

וּבַפָּרָשָׁת לֶךְ לָךְ בְּאוֹר סוּד אוֹתִיּוֹת א"ב וגו' וּמִנְצֵפ"ה, שִׁיּוֹרֵד אוֹת א'
מִהַחֲיוֹת וְכו', וּמִלְבָּשׁ בְּמִנְצֵפ"ה, שֶׁהוּא דִּינִין, וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָן.
וְאוֹת ל' הוּא כ"ו וְאוֹת ד' הוּא סוּף מִנְצֵפ"ה, וְכו'. וְזֶהוּ עֵינֵן תַּחֲנוּת הַמַּתִּים
וּמַשִּׁיחַ, שֶׁהוּא בְּסוּד הַדַּעַת, וְהוּא סוּד עוֹלָם הַבָּא. וְהִנֵּה עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה
הָאָדָם, הַמַּמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, עַל יְדֵי בִינָה שְׁלוֹ, שֶׁמִּבִּין לַעֲשׂוֹת
כָּל מַעֲשָׂיו בְּבִינָה וְדַעַת וְכו'.

וּבְדוֹרוֹתֵינוּ, דוֹר חֲלָשׁ וּמַעֲט הַשֶּׁכֶּל מְאֹד, צָרִיךְ לְהַתְמִיד בְּטְבִילוֹת
וּמִקְוֹאוֹת יוֹתֵר בְּתַמִּידוֹת, טוֹב יוֹתֵר מִהַתְעַנִּית, שֶׁהַתְעַנִּית
מִחֲלִישׁ הַגּוֹף מַעֲבֹדֶת ה'. וְעוֹד יוֹתֵר טוֹב, שֶׁהַכֹּחַ שֶׁהוּא מְנִיחַ בַּתְעַנִּית, יִתֵּן
הַכֹּחַ הַהוּא בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וּבַתְפִּלָּה, שִׁיתְפַּלֵּל בְּכָל כּוֹחַ וּכְוִנָּתוֹ, וּבְזֶה יָבֹא
לְמַדְרָגָה גְּדוֹלָה מְאֹד.

כֹּה דִּבְרִי אֲבִיךָ אוֹהֶבְךָ, הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ בְּלֵב וּבִנְפֶשׁ חֲפָצָה, בָּאתִי עַל הַחֲתוּם
פֹּה קַע"י מְעֻבָּז יַעֲבֹב"א, פ' בְּהַעֲלוֹתָךְ שָׁנַת תַּק"ג לְפָרֹט קָטָן.

הַקָּטָן יִשְׂרָאֵל בֶּן לֵאדוֹנִי אָבִי הָרַב אֱלִיעֶזֶר, זְכַר צַדִּיק לְבָרְכָהּ.